

bevars! se *Bevars*. — *Adv.* *K. och tvärs*, korsvis, än hit och än dit.

KORSA, v. a. 1.) Lägga, sätta, ställa i kors. *K. armarna, benen*. — 2) *K. ell. k. öfver*, stryka kors öfver. — 3) Röra sig, fara, komma, föras, drifvas, gå, löpa, i en riktning, som bildar ett kors med en annan. *Dessa farttyg, vägar k. hvarandra. Klingorna k-de hvarandra*. — 4) Drifva, slå, hugga i kors emot något. *Han k-de sin motståndares klinga*. — *K. sig*, v. r. 1) Göra korsstecken. — 2) (fig. fam.) Yttra högsta grad af bestörtning, förundran.

KORSAR, kärrsår, m. 3. (ital. *Corsaro*, af lat. *Cursor*, löpare) 1) Sjöförvare. — 2) Sjöförvarfartyg. [Cor—]

KORSBÄND, n. 3. 1) Band, som i kors omsluter något. — 2) Vidaste delen af en maskinspipa.

KORSBENET, n. def. Se *Helighenet*.

KORSBLOMSTRIG, a. 2. (bot.) Sum har blomorna sittaande i kors.

KORSBINDEL, m. 2. pl. — *bindlar*. (kir.) Korsvis anlagd bindel.

KORSBOM, m. 2. pl. — *bommar*. Se *Vändkors*.

KORSBRODER, m. 3. pl. — *bröder*. (hist.) Riddare af Tyska Orden.

KORSBÄGE, m. 2. pl. — *bågar*. (byggn. k.) Korsformigt uppstigande hvalfbäge, hvilande på fyra pelare.

KORSBÄRANDE, n. sing. (teol.) *Christi k.*, händelsen, då Kristus måste bära korset.

KORSBÄRARE, m. 3. eller

KORSDRÄGARE, m. 3. — *GARINNA*, f. 1. (fig.) En, som Gud pålägger kors och bedröfvelse.

Tålig k.

KORSELD, m. 2. (krigsk.) Korsande eld ifrån tvenne batterier, o. s. v.

KORSETT, kärrsätt, m. 3. (fr. *Corset*, af *Corps*, från lat. *Corpus*, kropp) Lifestycke; snörhif. [Cor—]

KORSFANA, f. 1. Fana med korsets tecken.

KORSFARARE, m. 3. (hist.) Deltagare i ett korståg.

KORSFÄRD, c. 3. Se *Korståg*.

KORSFÄSTA, v. a. 2. Ållfva genom fastnaglande på korset (hem. 1). (Fig.) *K. sitt kätt*, kufva sina lustar och begärelser. — *Korsfästade*, n. 4., *Korsfästelse*, f. 3. o. *Korsfästning*, f. 2.

KORSGATA, f. 1. Se *Tvärgata*.

KORSGEVÄR, n. 3. Se *Bardisan, Bellebard*.

KORSGRÖP, f. 2. (anat.) Den nedanförs korsknölen belägna fördjupning i bakre kanalväggen af bäckenet.

KORSGÅNG, m. 2. Tvenne gångar, som rätvinkligt korsar hvarandra.

KORSHERR, m. 2. pl. — *herrar*. (hist.) Andelig Riddare, ledamot af *Korsherrarnes* eller *Tyska Orden*. Kallas äfv. *Tyska Riddare*, *Tyska Herrar*.

KORSHUGG, n. 3. Ett slags hugg i läktning.

KORSHYALF, n. 3. (byggn. k.) Hvalf, som består af tvenne så kallade tunnvalf, hvilka genomskära hvarandra.

KORSKNUT, m. 2. Vanlig dubbelknut.

KORSKNÖL, m. 2. (anat.) En rundaktigt framstående knöl, vid öfra kanten af bäckenets kanalvägg.

KORSKYRKA, f. 2. Kyrka, byggd i form af ett kors.

KORSKÅL, m. sing. Se *Kärramunkel*.

KORSMESSA, f. 1. Benämning på tvenne kyrkofester i katolska församlingen, den ena den 3 Maj, till minne deraf, att Frälsarens kors, efter föregifvande, vid gräfning, som kejsar Constantin d. Stores moder, Helena, år 326 lät anställa på Golgata, der påträffades den andra den 14 September, till minne af det förut af Perserna bortförda, heliga korsets återtagande från dem, år 628, efter en af grekiska kejsaren Heraclius vunnen seger.

KORSMUSKEL, m. 3. pl. — *muskler*. (anat.) Muskel, som har sitt läge i korset.

KORSMÄRKE, n. 4. Märke i form af ett kors.

KORSNING, f. 2. Handlingen, då man korsar eller korsar sig.

KORSNÄBB, m. 2. 1) Ett släkte af Sparfågellarna. *Loxia*. — 2) En art af detta släkte, 6½ tum lång; hancen efter första ruggingen röd, efter den andra grön eller gröngul. *Loxia curvirostra*.

KORSOMSLAG, n. 3. Omslag af smala pappersremmar i kors omkring tidningar, brochurer o. d., som sändas med posten. *Sända under k.*

KORSREDUTT, kärrsredutt, m. 3. (fortif.) Fältkans, bestående af fyra sammansatta halva redutter.

KORSREM, f. 2. pl. — *remmar*. Rem, som går i kors.

KORSRIDDARE, m. 3. (hist.) Riddare, som deltog i ett korståg.

KORSRÄP, m. 2. pl. — *räfvar*. En afart af räf, med ett svart kors på ryggen.

KORSSEKANK, f. oböjl. (pop.) *Slå k. med någon*, sätta foten bakom en annans ben och stöta omkull honom baklänges.

KORSSEKANS, m. 2. Se *Korsredutt*.

KORSKRUF, m. 2. pl. — *skrufvar*. Skruf, som går genom stocken på en bössa och har sin skruftutter vanligen i tryckblecket, hufvudsakligen sammanfästade pipa och stock.

KORSNITT, n. 3. Snitt, inskärning i form af ett kors.

KORSSPINDEL, m. 2. pl. — *spindlar*. Ett slags spindel, brun, mer eller mindre skiftande i gult eller rödt, med ett kors på bakketen; honan stundom en tum lång, hancen ej större än en ärt. *Epeira Diadema*.

KORSSTRAFF, n. 3. Dödsstraff genom korsfästning.

KORSSTRECK, n. 3. Streck, som korsar ett annat.

KORSSTYNG, n. 3. (söm.) Två små styng, som korsar hvarandra.

KORSTECKEN, n. 3. Tecken, som göres i luften med handen, i form af ett kors.

KORSTROLL, n. 3. (nat. hist.) Ett slags Sjöstjerna i Kattegatt, nästan handstor, violett eller rödaktig. *Asterias rubens*.

KORSTÅG, n. 3. (hist.) Benämning på de härståg, som i medeltiden Europas folk göres, för att återtaga det Heliga landet ifrån Sarscenerna.

KORSTÖM, f. 2. pl. — *tömmar*. Töm med korsremmar.

KORSVERK, n. 3. Ett slags byggnadsätt för hus, då väggarna utgöras af vertikala bjelkar med korsvis mellanliggande sidobjelkar, emellan hvilka är muradt med tegel och ler. — *Se. K-sbyggnad*.

KORSVIS, adv. I korsform, i kors. *Lägga k. Gå k.*

KORSVÄG, m. 2. 1) Tvenne vägar, som korsar hvarandra. — 2) Stället, der detta sker.

KORSÄNGARE, korsängare, m. 3. 1) En, som vid gudstjensten sjunger i korset af en kyrka. — 2) Sångare, som tillhör kören vid en opera.

KORSÖRT, kärrsört, f. 3. (bot.) En art Kohvete. *Melampyrum cristatum*. — 2) *Se Allmän Boört*.

KORT, kört, n. 3. (fr. *Carte*, lat. *Charta*) 1) Anångt fyrsidig pappskifva med målade figurer, hvilken begagnas till spel. *Spelkort. Hög!, lågt k.*, som i spel har hög, låg värde. *Goda, dåliga k.*, i spel fördelaktiga eller tvärtom. *Spela k.*, spela med begagnande af spelkort. *Gifva, kosta, lägga k.*, se *Gifva*, *3c. Blanda k.*, blanda om korten med hvarandra, innan man ger, o. s. v. Se f. 6.

Blanda, Lägga, Spå, Tilla. — Har flera sammansättningar, såsom: *Spel-, Tarock-, Piket-, Cambiokort*, m. fl. — 2) *Se Sjökort. Platt k.*, sjökort öfver en mindre del af jordens yta, konstrueradt under det oriktiga antagande, att denna del är plan. *Växande k.*, der alla meridianer äro parallella och latitudsgränserna växande. — 3) *Se Inträdeskort, Adresskort, Notifikationskort, Bjudningskort*. — *Se. K-fabrik, -fabrikör, -mätning, -tillverkning*.

KORT, kört, a. 1. 1) Som har föga längd, eller som icke har samma längd som en annan sak. *K. här. K. rock, kappa. K-a ben. Hafva ena armen k-are än den andra. K. till växten. K. och tjock. K. väg. K. afstånd*. (Fig. fam.) *K. om hufvudet*, som lätt blir stött, tryckmycken. — *Syn. Stackig*. — 2) (om tid) Som icke räcker, varar länge. *K. tid. På k. tid. För k. tid sedan. K. vinter, sommar. Om vintern äro dagarna k-a. Lifvet är k. Han dog efter en k. sjukdom. K. andedrägt*, då man andas tätt och med svårighet. (Både egentl. o. fig.) *Göra pinan k.*, hastigt verkställa något, som förorsakar smärta, lidande, sorg, harm, vrede. *Göra processen k.*, i all hastighet, utan omsvep och tidsutdrägt, afgöra något. — 3) (i fråga om tal och skrift) Af föga utsträckning, ej lång. *Ett k. bref, tal. K. bön, predikan. K. teaterpjäs. K-a regler*. — 4) Som ej länge uppehåller sig med något. Sägnes om tal. *Vara k. i sitt tal. Presten var k. Jag vill vara k.*, jag skall i få ord omtala, framställa saken. — 5) Som ej uppträder lång väg. *K-a dagsresor. K. segling*. — 6) *K. syn*, då man icke ser på långt håll. *K. minne*, som snart glömmes. *K. stufvelse*, som uttalas på hållten så kort tid som en lång. *K. ton*, hastigt uttöft, som ej uthålles. *K. svar*, i få ord. *K. skriftsätt*, flordigt och sammantvingadt. *K. sås*, för litet smigt. *Gifva k. besked*, helt hastigt, med få ord afärda. *K. galopp*, då hästens språng höjdas, så att man icke kommer fortare än i mindre traf. *Komma till k-a* (gamal böjd kasus), blifva öfvervunnen, komma efter; äfv. ej uppnå sitt mål, misslyckas. — *Adv.* 1) Kort tid. *Predika, tala k. Innan k. K. strid, derpå, derefter*. — 2) Med få ord. *Svara k. K. sagdt. K. och god!*, i få ord, korttellig. utan omsvep. — 3) Belecknar äfv. kort utrymme, längd, afstånd. *Han har bundit sin häst för k. (Fig.) Hålla någon k.*, strängt. — *Se. K-armad, -bent, -halsad, -hårig, -luggig, -svansig*. [Kört, Kort.]

KORTAF, se *Afkorta*.

KORTBLAD, körtblad, n. 3. Ett spelkort, som begagnas till annat ändamål än spel.

KORTBOK, körtbok, m. 2. Ett slags fisk. Cepola.

KORTELIGEN, körtteligän, adv. I korthet, med få ord.

KORTHET, körtthet, f. 3. 1) Ringa längd. *Rockens väggens k.* — 2) Kort varaktighet. *Tändens k.* — 3) Föga utsträckning, fördighet, få ord. *Uppsatsens, predikans k. I k. sagdt*. [Kört —, Kort —.]

KORTBUS, körtbus, n. 3. 1) Flera kort, med kanterna sammanställda mot hvarandra, så att de framte någon likhet med bus. *Barn roa sig att bygga k.* — 2) (fig. fam.) Lösligt upplöft bus; äfv. mycket litet bus.

KORTKLIPPT, körtklippt, a. 1. Sägnes om något, som blifvit klippt nära intill, så att det är helt kort. *K. hår*.

KORTKONST, körtkänst, f. 3. Taskspelarkonst, som göres med kort.

KORTKUNG, körtkung, m. 2. (fig. fam.) Kung utan makt, blott till namnet.

KORTLEK, körtlek, m. 2. Fullständig samling af kort, som begagnas vid spel. *En k. består af 52 kort*. — Man har för öfrigt *Piket-, Cambiokort*; se dessa.

KORTMAKARE, kört---, m. 3. En, som tillverkar spelkort.

KORTMÄLARE, kört---, m. 3. Arbetare, som mälkar spelkort.

KORTON, körtön, m. 3. En orgels stämning, då den står en half ton högre än efter vanlig stämning.

KORTPAPPER, körtpapper, n. 3. Papper, som begagnas till kort.

KORTPENNINGAR, körtpenningarr, m. 2. pl. Penningar, som sammanskjutas af spelande, för att godtgöra kostnaden för inköpta nya kort.

KORTTRÄFFEL, körtträff, n. 3. Ett slags hasardspel med kort.

KORTSKUREN, körtsküränn, a. 2. neutr. — *et*. Afskuren helt nära intill.

KORTSKÄRARE, körtskärare, m. 3. Arbetare, som sönderskär de färdiga arken till särskilda kort.

KORTSPEL, körtspel, n. 3. Sådant slags spel, hvarvid spelkort begagnas.

KORTSPELARE, m. 3. — *LERSKA*, f. 1. En, som spelar kort.

KORTSTÄMPEL, körtstämpepl, m. 2. pl. — *stämplar*. Heltstämpel, som äskattes spelkort.

KORTSYNT, körtsynt, a. 4. 1) Som icke ser på långt håll. — 2) (fig.) Föga förutseende.

KORTSYNTHET, f. 3. Egenskapen att vara kortsynt (både egentl. o. fig.).

KORTTÄNK, körttänkt, a. 1. Som icke tänker mycket för sig. — *Syn. Se Obetänksam*.

KORTVINGE, körtvinge, m. 2. pl. — *vingar*. Ett slags insekt. *Necydalis*.

KORTYAXT, körtväxt, a. 4. Kort till växten.

KORUKA, körukä, f. 1. Piätt af färsk körttrück.

KORUM, körum, n. sing. (egentl. *Chorum*, akkus. af lat. *Chorus*) Böncandakt, som soldater, på marsch eller i läger, hålla morgon och afton.

KORUND, körunnd, m. 3. Se *Stjernerisfr*.

KORVETT, körtvätt, m. 3. Litet snällseglande, tremastadt örlogsskepp utan batteri, men med glatt lag på däck, utan back- och skanskanoner. [Cor—]

KORYBANTER, karybant'nr, m. 5. pl. (gam. hist.) Cybeles eller Rheas prester, hvilka med larmande musik firade hennes fester. [Co.—]

KORYBANTISK, karybantisk, a. 2. Stormande, vidt larmande; hänförd. [Co.—]

KORYFÉ, karyfé, m. 5. (grek. *Koryphaos*, af *Koryphá*, hufvud) 1) Anförare för kören vid Grekernas skådespel. — 2) (fig.) Hufvudman, ledare. [Coryphé.]

KOS, förkortadt af *Kosa*. (fam.) Bort, borta. *Gå, springa, löpa, fara, flyga sin k. Han är sin k.*

KOSA, f. 1. Viss bestämd riktning för sögling, äfv. för rörelse i allmänhet åt något visst håll. *Ställa sin k. norr ut. Andra sin k. taga annan k. Förlora rätta k-n.* — Förmodas hafva kommit af det franska *Cours* eller det engelska *Course*.

KOSJUS, m. sing. Örten *Polemonium ceruleum*.

KOSKALLA, f. 1. Skälla, som bindes om halsen på ko, hvilken går i vall, för att af ljudet hafva ledning, när man vill söka upp kon eller den fjörd, hon tillhör.

KOSMETISK, käsmötisk, a. 2. (från grek.) Förskönande. *K-a medel*, skönhetsmedel. [Cos.—]

KOSMISK, käsmisk, a. 2. (af grek. *Kosmos*, värld) Som tillhör, angår, har samband med hela världssystemet, har sitt ursprung, sker utom jorden. [Cos.—]

KOSMOGONI, käsmågani', f. 3. Lära om världens danning. [Co.—]

KOSMOGRAFI, käsmågrafi', f. 3. Lära om världen, för så vidt den kan uppfattas genom blotta förnimmelansen. En del af Kosmologien. [Co—phie.]

KOSMOGRAFISK, a. 2. Som har afseende på kosmografien. [Co.—]

KOSMOLOGI, käsmåläji', f. 3. Lära om världen i dess helhet. [Co—gie.]

KOSMOLOGISK, käsmåläjisk, a. 2. Som tillhör, har afseende på kosmologien. [Co.—]

KOSMONOMI, käsmålämi', f. 3. Lära om de allmänna lagar, efter hvilka den fysiska världen styres. [Co—mie.]

KOSMOPOLI', käsmåpål'i', m. 3. Verldsborgare. [Co.—]

KOSMOPOLITISK, a. 2. Verldsborgarlig. [Co.—]

KOSMORAMA, käsmåramá, m. 5. pl. — *ramer*. (af *Kosmos*, värld, och *Horao*, jag ser) Ett slags tittskåp eller äfven rum, der man genom tithål får beskåda målningar, föreställande märkvärdiga utsigter, hvilka genom förstoringsslas visa sig i naturligt storlek. [Co.—]

KOSOPP, m. 2. Se *Kosvamp*.

KOSSA (slutet o), f. 1. (pop. o. i barnspråket) Se *Ko*.

KOSSAK, kásák, m. 3. Ett slags rofdjur af Hundsläktet, i trakten af Cap och i Nubien, till färgen gulgrått. *Canis Cossac*.

KOST, kásst, m. sing. Mat. *Hafva fri k. Gifva någon k. och lösa. K. och kläder. God, dålig k.*

KOSTA, kássta, v. a. 1. 1) Gålla i pris. *Hvad k-r det? Det k-r 100 r.dr. Uret har k-t honom 20 r.dr. Dessa band k. 6 sk. alnen. Det k-r bra, mycket.* (Talesätt) *K-r det något, så smakar det och något, väl är det dyrt, men så har mau och njutning deraf.* — *Syn. Gälla.* — 2) Förorsaka, medföra kostnad. *Sonen k-r fadren mycket. Kuren k-r mycket.* — 3) Er-

fordra. *Detta arbete k-r mycket tid, möda, mycken svett, eftertanka. Den saken har k-t mig mycket tid. Segern k-de mycket blod, vaans e] utan mycken blodsgjutelse.* — 4) Medföra förlust af. *Barnets födelse k-de modern lifvet, orsakade hennes död. Fälltåget k-de honom en arm. Det har k-t honom friheten. K. hvad det k. vill, förlusten må bli huru stor som helst.* — 5) *K. på:* a) Utgifva penningar till nytta för någon eller till förbättring af en sak. *Han har k-t mycket på honom. Han gör nytta för hvad man k-t på honom. K. på band till en halt.* — b) c) Medföra trötthet, försvaga. *Det k-r på att arbeta dag ut och dag in. Det k-r på helsen, på krafterna.* — 6) Förorsaka smärta. *Det k-r på mig att nödgas göra det.* — *K. út, utgifva, utbetala. K. ut mycket penningar.*

KOSTBÄR, a. 2. Se *Dyrbart*.

KOSTBARHET, f. 3. Se *Dyrbarhet* (begge bem.).

KOSTBART, adv. Se *Dyrbart*.

KOSTELIG, m. fl. se *Kostlig, &c.*

KOSTFÖRAKTARE, m. 3. — *TERSKA*, f. 1. (fam.) En, som icke vill äta annat än fin och läcker mat. Brukas endast i det negativa uttrycket: *Ingen k.*, som gerna håller till godo med hvad mat som helst; (fig.) icke noگا i sina njutningar. *Han, hon dr ingen k.*

KOSTGÄNGARE, m. 3. En, som har sin dagliga mat hos någon emot öfverenskommen betalning. — *Syn. Spisgäst.*

KOSTHÄLL, n. 5. Tillhandahållande af daglig mat åt andra emot öfverenskommen betalning för viss tid. *Vara i k. hos någon, vara spisgäst hos honom.*

KOSTHÄLLNING, f. 2. Se *Kosthäll*. Brukas mest i fråga om hushållningen af den mat, som hålles spisgästerna tillhanda. *K-en hos fru N. är dålig.*

KOSTLIG, a. 2. (af *Kost*) 1) (egentl.) Högst välsmaklig, läcker. *K. mat, dryck.* — 2) (i allm.) Utsökt, högst förträfflig, ypperlig. *En k. bok.* — 3) Högst löfelig, naraktlig. *Det är verklig k-t. Ett k-t öfventyr.* — *Kostlighet, f. 3. — Kostligt, adv.*

KOSTNAD, m. 3. Penningar, som utgifvas för person eller sak. *Han har försakat sin far stora k-er. Bestå k-en för något. Draga halva k-en hvar. Med mycken, ringa k. Sätta sig i k., ådraga sig utgifter. Göra sig onödig k. Komma en på mycken k. — Ss. K-sersättning.*

KOSTNADSFRI, a. 2. neutr. — *fritt*. Som medföer ingen kostnad. *K. undervisning.*

KOSTNADSFRIIT, adv. Utan kostnad. *K. spisa hos någon.*

KOSTNADSFÖRSLAG, n. 3. o. 3. Förslag, innehållande ungefärlig beräkning af de blifvande kostnaderna vid ett företag. *Göra upp k-et för en järnvägsanläggning.*

KOSTNADSÄRKNING, f. 2. Räkning, som upptager kostnaderna vid ett företag eller eljest i och för någons räkning.

KOSTPENNINGAR, m. 2. pl. Penningar, som någon får till sin dagliga mat, i stället för kost. *Hans betjent får k. Hafva k.*

KOSTSAM, a. 2. Som kostar mycket, medför stora kostnader, dyr. Sägdes icke om hvad som köpas och säljes. *En k. resa. K-t företag.*

KOSTSAMHET, f. 3. Egenskapen att vara kostsam.

KOSTSAMT, adv. På ett kostsamtt sätt. *Lejva k.*

KOSTYMER, kástym, m. 3. (fr. o. ital. *Costume*) 1) (utan plur.) Olika tiders och länders plägseder, bruk, klädedrägt m. m., som mållaren och skalden i sina arbeten böra iakttaga. — 2) Dräkt, isynn. vid teater-representationer, maskerader, o. s. v. [Kostum, Co.—]

KOSTYMERÄRE, v. a. 1. Ikläda en viss kostym. — *Kostymörande, n. 3. o. Kostymering, f. 2.* [Kostumera, Co.—]

KOSVAMP, m. 2. Ett slags hattsvamp, som ätes af kor. *Boletus bovinus*. Kallas äfv. *Kosopp, Koticka*.

KOTA, f. 1. 1) Hvar ett och ett af de ben, som utgöra ryggraden. Indelas i Hals-, Bröst- och Ländkotor. — 2) (veter.) Den del af hästens ben, som är emellan karledet och hofkronan. — 3) (af jagtgevär) En slutet, härdad panna af stål eller jern, som inskrufvas i pipan, och hvarigenom fångskälet går.

KOTHURN, kotürn, m. 3. (grek. *Kothornos*) 1) Halftäffel med hög sulka, som grekiska och romerska skådespelare brukade i sorgspel. — 2) (fig.) a) Sorgspelet. — b) Högtrafivande, pompös stül. [Kortlett, Cottlett.]

KOTICKA, f. 1. Se *Kosvamp*.

KOTLETT, kåtlätt, m. 3. (fr. *Côtelette*, af lat. *Costa*, rethen) Ett stycke rethen med åtföljande kött af kalv, får, svin &c., stekt i panna öfver glöd. [Kortlett, Cottlett.]

KOTRÄD, n. 3. Ett högstammigt träd i Guyana, hvavs saft liknar konjolk och njutes som en födande dryck af landets inbyggare. *Tabernemontana utilis*.

KOTTE, m. 2. pl. *kottar*. (bot.) Benämning på ett bonhänge, då dess fjäll efter blomningen utväxa, samt blifva läder- eller träartade. *Alla barrträd hafva k-ar.*

KOTTERI, kåteri', n. 5. (fr. *Coterie*) Slutet, förtroligt sällskap af personer, som alltid puffa för hvarandra, och förena sina benådanden att arbeta för eller emot andra, allt efter som desse stå väl eller illa anskrifne hos dem. [Coteri.]

KOVÄNDA, v. n. 2. (sjöl.) Vända för-å-vind.

KOXA (slutet o), v. n. 1. (pop. o. fam.) Skåda, se. *K. på någon, något.* — *Syn. Se Se.* — *Ko xande, n. 4.*

KOÖGÅ, f. 1. (skepp.) Se *Palentglas*.

KRABAT, -åt, m. 3. (förvrängdt af *Croat*) Skymford, hvilket brukas i samma mening som Lymmel, ofta äfven skämtvis. *Din k!* Betydde ursprungl.: våldsamt, men oduglig karl; öfversittare.

KRABB, a. m. (sjöl.) *K. sjö*, sjögång med höga, korta och toppiga vågor.

KRABDA, f. 1. Tiofotadt skorpdjurslägte, liknande en kräfte, men med en bred, nästan fyrkantig eller rund bröstdel och mycket kort buk eller stert, som ligger inböjd under bröstdelen. Cancer. *Vanliga K-n*, stor som en handlofve och femtandad på sidorna. *C. Moenas. Stora K-n*, dubbelt större och notandad. *C. Pagurus*. Båda slagen kallas äfv. *Taschkrafter* eller *Krabbtaskor*.

KRABBATSKA, f. 1. Se *Krabba*.

KRACK! (i. *krack!*) Interjektion, hvarmed härmas ljudet af något, som brytes af, brakar sönder.

KRAF, n. 3. (af *Kräfva*) 1) Kräfvande. *För att undgå borgenärernes k.* — 2) (fig.) Fordran, tarf, behof. *Naturens k. Tidens k.*

KRAFLA, krävla, v. n. 1. (pop. o. fam.) Kry-

pa med mycken möda, släpa sig på händer och fötter. (Fig.) *K. sig fram*, hjälpa sig fram med mycken svårighet. — *Kraflande, n. 4.*

Anm. Ordet torde böra anses såsom en annan form af *Kräta*. Jfr. d. o.

KRAFS, kråfs, n. sing. 1) (egentl., mindre brukl.) Frön, maskor o. d., som af höns uppkrafsas. — 2) (fig. fam.) Hvarjehanda småsaker utan allt värde. *Det är bara k.* — *Syn. Plock, Småplock, Skräp, Lappri.*

KRAFSA, kråfsa, v. n. o. a. 1. 1) (om fåglar och en del däggdjur) Med klorna riva i marken eller på ytan af en sak. *Hönsen k. på sopbacken efter mask. Hunden k-r i snön. En hund, som k-r med foten på dörren. Apan k-r kastanier ur elden. K. bort, från, se Bortkrafsa, Framkrafsa. K. igen*, genom krafsning fylla. *K. ihop*, hopsamla genom krafsning; (fig. fam.) hopsamla smårede från alla håll. *K. öpp*, se *Uppkrafsa*. — 2) Riva med fingerändarna på något. *K. på dörren, för att släppa in.* — 3) (fig. fam.) *K. út sig*, se *Skropa út sig*. — *Krafsande, n. 4. o. Krafsning, f. 2.*

Anm. Förmodas vara härleadt af *Kraus*, klo.

KRAFT, kråft, f. 3. 1) (i allm.) Förmåga att verka, vare sig fysiskt eller andligt. *K. frambringar verkan. Fysiska k-er*, som frambringa rörelse. *Organiskt bildande k-er*, som frambringa ting, försedda med organer. *Andliga k-er*, hvilka yttra sig i förmågan att tänka, känna och begära. *Den magnetiska, elektriska k-en. Kroppens, själens k-er. Denna ört har stor k. att läka sår.* — 2) (i fysiken) a) Allt hvad som kan åstadkomma en förändring hos kropparna. — b) Det, som sätter en kropp i rörelse. *K-en, som driver en qvarn.* — 3) a) (mest i plur.) Förmåga hos menniskan att verka i kroppsligt hänseende. *Han har stora k-er. Arbeta af alla k-er. Använda, bruka, uppjuda alla sina k-er* (sägdes äfv. i andeligt hänseende). — *Syn. Kroppskraft.* — b) Förmåga att bibehålla lifvet. *Han har ännu mycken k. i behåll och kan lejva länge. Lidderlighet har förstört hans k-er. Detta medel ger den sjuke nya k-er. Få k-er. Få nya k-er.* — *Syn. Lifskraft.* — c) Andlig förmåga (omfattande både tanke, vilja och handling). *Den öfseerlägsna k-en hos denna ande gaf revolutionen en annan riktning.* — *Syn. Sjålskraft.* — d) Stark vilja jemte förmåga att sätta den i verket. *Hans regering villnar om mycken k.* — *Syn. Viljekraft.* — 4) Stark verkan, eftertryck. *Arbeta, skjuta på med k., med all k.* — 5) (lagt.) Förmåga, verkan. *I k. af I Kap. 20 § Missg. Balk.* i förmåga deraf, enligt dess innehåll. *Dom, som vunnit laga k. Till den k. som lag förmår.* — 6) Musc. *Draga k-en ur ett ämne.*

KRAFTANSTRÄNGNING, f. 2. Ansträngning af krafter.

KRAFTFULL, a. 2. Se *Kraftlig*.

KRAFTFULLHET, f. 3. Kraft hos en menniska, i fysisk eller andlig måtto.

KRÄFTIG, kråftigg, a. 2. 1) Som har mycken kraft. Sägdes både i fysisk och andlig mening. *Ett k-t folk. En k. själ, vilja, känsla.* — 2) Som ger krafter. *K. föda, soppa.* — 3) Verksam. *K-t botemedel, understödt.* — 4) Eftertrycklig. *K. försäkran, uppmaning. K-t förbehåll. K. förbindelse.*

KRÄFTIGT, adv. 1) Med kraft, eftertryck. *K. skjuta på. K. hjälpa någon. K. utålla sin tanka. På det k-aste förbinda sig, att...*

— 2) På ett sätt, som ger krafter. *En k. närmande spis.* — 3) Verksamt. *Ell k. helande medel.*

KRAFTYRKKA, f. 1. Underjordisk kyrka. *K-n i Lund.*

A n m. Ordet kommer ej af *Kraft*, utan af grek. ordet *Krystis*, underjordiskt hvälf.

KRAFTLÖS, a. 2. 1) Utan kraft (fysisk eller andlig). — *Syn.* Svag, Mätt, Maktlös. — 2) (lagt.) Överksam, utan laga kraft och verkan. *Göra lagen k. K. dom, afhandling.* — *Syn.* Se *Ogiltig*.

KRAFTLÖSHET, f. 3. Egenskapen att vara kraftlös.

KRAFTLÖST, adv. Utan kraft, utan verkan; överksam.

KRAFTORD, n. 5. Eftertryckligt ord, uttryck, yttrande.

KRAFTSOPPA, f. 4. Soppa af godt oxkött, som långsamt och länge fått koka i blott litet vatten.

KRAFTYUNNEN, a. 2. neutr. — *et.* (lagt.) *Laga k.*, som vuxnit laga kraft, t. ex.: *Laga k-et utslag.*

KRAFTYTTRING, f. 2. Yttring, företeelse af kraft (isynn. viljans) hos en meniska.

KRAFFVEL, m. 2. Benämning på ett slags fordom brukliga krigsartyg.

KRAGE, m. 2. pl. *kragar*. 1) Den del af ett klädesplagg, som går uppomkring halsen. *K-en på en rock, en frack, en kappa, en skjorta.*

Laga, flyga någon i k-en, satta honom i kragen, för att anfalla honom. — Bildar flera sammansättningar, såsom: *Rock-, Frack-, Kopp-, Skjortkrage, m. fl.* — 2) Se *Löskrage*. — 3) Vidt, vanlig ren rundt stycke af kambrick o. s. v., som framtimmer fästa kring halsen, så att bröst och axlar deraf betäckas. — 4) Den del på vissa slags stöflar (Kragstöflar), som betäcker knäet. — 5) Del på vissa slags handskar (Kraghandskar), som går uppom handlofven. — 6) (med.) *Spanska k-en*, venerisk sjukdom, då förhuden är så uppsvullen, att den ej kan dragas ned öfver ollonet. — 7) (skopp.) Mälrad segelduksremsa, som fästes kring bogsprödet, kring en mast, en pump eller rörhufvudet, för att hindra vattnets inträngande i fartyget.

A n m. Ordet förmodas af *hans* ursprungligen hafva betydtt detsamma som *Hals*.

KRAGEBLOMMA, f. 1. Örslägtet *Chrysanthemum*.

KRAGSTEN, m. 2. (bygn. k.) En ifrån en vägg framskjutande sten eller stock till uppbärande af en balkong o. d.

KRAGSTÖFVEL, m. 2. pl. — *stöflar*. Stöfvel med krage (hem. 4).

KRAKE, m. 2. pl. *krakar*. 1) (egentl.) a) Spenslig, afbuggen trädstam, svagt afstyvad, så att den längs efter är betäckt med spetsar af grenarna. — b) Inrättning till torkning af ärtor och bönor, bestående af en ställning, hvarpå sådana trädstammar äro lagda ändlängs. — 2) (fig.) a) (prov.) Öknamn på långa och magra menniskor. *Rolf Krake* hade deraf sitt tillnamn. — b) (fam.) En, som duger till intet; svag stackare. Säges äfv. allmänt, i denna bem., om hästar.

KRAKE, m. 2. pl. *krakar*. Ett fabelaktigt hafsvämdier, likt en simmande ö, som omtalas i Pontoppidans *Norska Naturalhistoria*. Kallades af Isländarne *Hafgufa*.

KRAKEL, -kärl, n. 3. (fam.; t. *Krakeel*) Träta och slagsmål.

KRAKMANDEL, m. 2. pl. — *mandlar*. Mandel i sitt skal.

KRALLA, v. n. 1. (fam.) Gå sakta och vacklande, af brist på krafter. *Gubben går an uppe och k-r. K. sig hem, bort etc.* sakta begifva sig hem, &c. *Det k-r till, det går an.* — *Krallande, n. 4.*

A n m. Ordet torde egentligen vara detsamma som *Kralla*, uppkommet deraf genom assimilation.

KRALLIG, a. 2. (fam.) Smått sjukligt, illamående. — *Krallighet, f. 5.*

KRAM (a långt), a. 2. *K. snö*, våt och mjuk.

KRAM (a långt), n. sing. Hvarjehanda slags varor, som tillhöra minuthandeln. (Fig. fam.) *Det är just i hans k.*, något som han kan, förstår, befattar sig med.

KRAMA, v. a. 1. Trycka med handen. *K. ens hand. K. en citron.* (Fig. fam.) *Jag skall k. honom för omaket, jag skall vedergälla honom det.* — *K. ihjél, ihóp, in, sönder. K. är, út, se Utkrama, Utkrama.* — *Kramande, n. 4.*

KRAMAS, -äs, n. sing. (fam.) Se *Krimskrams*.

KRAMBAMBULL, krambambull, n. sing. Glödgadt brännvin med socker, smält i brännvinslägan.

KRAMBOD, f. 2. En kramhandlars salubod.

KRAMGODS, n. 3. Varugods, som tillhör kramhandeln.

KRAMHÄNDEL, m. sing. Minuthandel med hvarjehanda slags varor.

KRAMHANDLARE, m. 3. Minuthandlare, som idkar kramhandel.

KRAMLA, kramla, f. 1. 1) Se *Klamra*. — 2) Ankar i byggnader.

KRAMNING, kramning, f. 2. Handlingen, då man kramar.

KRAMP, krämp, m. sing. (af *Krympa*) Sjukligt kroppens tillstånd, bestående i musklernas eller nervernas ofrivilliga, ofta smärtsamma sammandragning. *K. i benen, i magen.* — *Ss. K-stillande.*

KRAMPA, krämpa, f. 1. 1) Litet jernankar, hvarmed tvenne trån sammanhållas. — 2) Jernstycke, med två rätvinkliga spetsar, en i hvardera ändan, hvilka inläs i ett trä, för att i öppningen emottaga en kolf eller regel.

KRAMPAKTIG, **KRAMPARTAD**, a. 2. Som liknar krämp. — *Krämpaktighet, f. 3.*

KRAMPRAG, n. sing. Se *Krämp*.

KRAMPFISK, m. 2. Se *Darr-rocka*.

KRAMPRÖ, n. sing. eller

KRAMPRÄTTIKA, f. 1. En art Rättika, i åkrar bland korn, med gula blommor. Dess frön tros förorsaka krampsjuka. *Raphanus Raphanistrum*.

KRAMPHOSTA, f. 1. Hosta, förenad med krämp.

KRAMPSHILL, f. 2. Soltorkad sill.

KRAMPSJUKA, f. 1. sing. Se *Dragsjuka*.

KRAMPSTILLANDE, a. 4. (med.) Som stillar krämp. *K. medel.*

KRAMPSTÅL, n. sing. Ett slags med mycken konst sammanlagdt stål.

KRAMSFÄGEL, krammsfägel, m. 2. pl. — *fåglar*. (t. *Krammetvoegel*) Vanlig årtär småfågel, såsom småskator, sidensvansar, m. fl.

KRAMVÄRA, kramvära, f. 1. Sådan slags varn, som tillhör kramhandeln.

KRAN, m. 2. Maskin, hvarigenom svåra tyngder lyftas, och som begagnas till att lasta varor ur och i skepp, m. m.

KRANBALK, m. 2. (skepp.) — En på hvarje sida om förstäfven, öfver bogrelingen, snedt fastbultad bjelke, i hvars ändra äro skilgatt för ankarets katting.

KRANBALKSVIS, adv. (sjöt.) Säges om ett utombords varande föremåls läge, då det synes i riktningen af någondera kranbalken.

KRANBJELKE, m. 2. pl. — *bjelkar*. Bjelke, hvarigenom en kran kan vändas åt alla sidor.

KRANBJUL, n. 5. Hjul, hvarmedelst hjulstocken i en kran kringdrives.

KRANIOLOG, --läg, m. 3. En, som är kunnig i kranologi.

KRANIOLOGI, --läjji, f. 5. (af grek. *Kranion*, hufvudskål) Lära om utröandet af själens egenskaper eller hufvudskålens olika form.

KRANK, krångk, a. 2. (fam.; tyskt ord) Illamående, opasslig.

KRANKHET, f. 3. (förådr.) Sjukdom.

KRANLINA, f. 1. Lina, tillhörande en kran, hvarmedelst tyngder lyftas.

KRANPENNINGAR, m. 2. pl. Afgift för begagnande af en kran.

KRANS, kråns, m. 2. 1) Kretsformig fläta af blad eller blommor. *Dåra en k. på hufvudet. Belöna med en k. Se Brud-, Bröllops-, Blomster-, Kjöfs-, Segerkrans, m. fl.* — 2) Figuren på tvenne kort i cambioljcken; äfv. hvarje af dessa kort. — 3) Kretsformig valk, som lägges på hufvudet, att bära bördor på. — 4) Kretsformig, stoppad eller med luft uppläst persedel, att sitta på. — 5) Hvad som ringformigt går utomkring ett föremål, t. ex. periferien på vattenhjul, skifvor, rullar. — 6) Den öfre betäckningen på ett föremål, isynn. då den är rund. *K-en på en mur, en brun, en spisel, på pelare, skåp, o. s. v. K-en på en vargrop*, öfra timringen deraf. — 7) (skepp.) Sammanspissadt tåg, som brukas till hindrande af skamflöning. — *Ss. K-flätare, -flätterska, -flätning, -formig.*

KRANSA, v. a. 1. 1) Se *Bekransa*. — 2) Förse med krans. — *Kransande, n. 4.*

KRANSIIRS, m. sing. — En art Hirs, med 4 småax i krans. *Panicleum verticillatum*.

KRANSLIST, f. 3. (byggk.) List, som bildar en krans på ett föremål.

KRANSNING, f. 2. Handlingen, då man kransar.

KRANSORBUNKE, m. 2. pl. — *bunkar*. *K-kar*, ett slags ormbunkar med trind, pipig ell. ihällig stam, merendels med flera kransar af smala grenar och med fruktas i toppen.

KRANSTEGE, m. 2. pl. — *stegar*. 1) Stock med pinnar att stiga på. — 2) (mek.) Vind, som liknar en stega.

KRANTALJA, f. 1. 1) Talja, som tillhör en kran. — 2) Se *Kattblock*.

KRAPP, m. sing. 1) Apoteksväxt af fam. Rubiaceae, hvars rot begagnas i medicinen och till färgning. *Rubia tinctorum*. — 2) Det röda färgstoffet af nysenämnda rot. *Färga med k.*

KRAPPRÖDT, n. sing. Den röda färgen af krapp.

KRAS, s. oböjl. (af *Krossa*) Brukas endast i uttrycken: *Gå i k.*, *krossas; slå i k.*, *slå sönder i stycken.* (Ordspr.) *Lycka och glas gå snart i k.*, lyckan är ovaraktig. — *Int.* Härmar ljudet af något, som krossas. *K! låg glaset i stycken på golvet.*

KRASA, v. n. 1. 1) Äta på något saftigt af tät och köttig textur, t. ex. äplen. *Hör, hur han k-r! K. sönder.* — 2) Gifva sådant ljud ifrån

sig, vid ätning. *Äplet k-r mellan tänderna.* — *Krasande, n. 4. o. Krasning, f. 2.*

KRASCHAN, -ån, m. 3. (fr. *Crachal*) Kommandörstecken. [Crachau.]

KRASLA, kråsla, v. n. 4. (fam.) Se *Hängla*. *K. sig fram*, med möda och svårighet hjälpa sig fram, hur man kan.

KRASLARE, kråslare, m. 5. (fam.) 1) Krasslig meniska. — 2) Stackare. — Äfv. *Krasslare*.

KRASLIG, kråslig, a. 2. (fam.; egentl.) som lätt kan krossas) 1) Som har svag helsa. — 2) Illamående, lindrigt sjuk, opasslig. — Äfv. *Krasslig*.

KRÄSLIGHET, kråslighet, f. 5. (fam.) 1) Svag helsa, sjuklighet. — 2) Illamående, opasslighet. — Äfv. *Kræslighet*.

KRASSE, m. sing. (bot.) 1) Örslägtet *Lepidium*. — 2) (särskilt) En art deraf, hvilken begagnas som salad. *L. sativum*. — 3) *Indiansk K.*, köksväxt, ursprungligen ifrån Peru, hvars ampra frukt inlägges med salt och ättika till salad. *Tropaeolum majus*.

KRATER, kråtr, m. 2. o. 3. pl. *kratrar* o. *kraterer*. (grek. *Krater*, bägere) Den öfra, trattformiga öppningen på ett eldsprutande berg.

KRATS, kråts, m. 2. 1) Verktyg att kratsa med. — 2) Dubbelkloig skruf, hvarmed ett gevär plundras; äfv. grof sådan skruf, hvarmed djur utdragas ur lyor och gryt. — 3) Se *Kratsborste*.

KRATS, kråts, n. sing. Hvad som af- eller utfaller vid kratsning.

KRATSA, kråtsa, v. a. 1. 1) Med något skarpt, hvasst och strått borttaga små delar ifrån en yta. — *K. upp, se Uppkratsa*. — 2) Med krats eller kratsborste rengöra. *K. lös, lossa* genom kratsning. *K. út, se Utkratsa.* — *Kratsande, n. 4.*

KRATSBORSTE, m. 2. pl. — *borstar*. Litet verktyg af tunn messingtråd eller af jerntråd, som i vissa fall användes till polering.

KRATSCH, kråtsch! Interjektion, hvarigenom härnas ljudet af något, som går i kras.

KRATSNING, f. 2. Förrättningen, då man kratsar.

KRATSTISTEL, m. 2. pl. — *tistlar*. Se *Kardüstel*.

KRATTA, f. 1. (fam.) Dälig mår.

KRATTA, f. 1. Se *Hårka*.

KRATTA, v. a. 1. Se *Hårka*, v. a. — *Krattande, n. 4. o. Krattning, f. 2.*

KRATTARE, m. 5. En, som krattar.

KRAVALL, -äll, m. 3. (t. *Krawall*) Gatupplopp af det lägre folket. Ordet har nyligen börjat brukas i tidningsstilen.

KRAVEL, kråvl. (Skepp.) Byggt på k. säges ett fartyg vara, då kanterna af dess bordläggingsplankor ligga invid hvarandra och formera nät, som äro fyllda med dref och betäckta med beck.

KRAXA, v. n. 1. Säges om korpen och vissa andra fåglars läten. — *Kraxande, n. 4.*

KREATUR, --ör, n. 3. (lat. *Creatura*, af *Creare*, skapa) 1) (egentl.) Skapad varelse. Har i bibeln denna bem. — 2) Djur. *K-en på marken*. — Brukas af bondfolk vanligen i mening af nötboskap och hästar, samt uttalas af dem Kritt'r. — 3) (fig. fam.) Menniska, som liknar ett oskäligt djur. — 4) (fig.) Blindt verktyg. *Maktens k.* [Cre.—]

KREATURSMÄRKAD, --örsmärknedd, m. 3. Märknad, der isynnerhet nötboskap hålles till salu. *Skeninge k.*

KREDENSA, -d'ånasa, v. a. 1. (ital. *Credenzare*, bestyrka) Snäka förut af rätter och drycker, innan man bjuder andra. Gammal plägsed vid hof, till säkerhet hos förgiftning. — *Kredensande*, n. 3. [Cre—]

KREDENSBORD, -d'ånnsbörd, n. 3. Litet bord vid altaret i katolska kyrkor. [Cre—]

KREDIT, -f'it, m. sing. (fr. *Credit*) 1) Anseende. *Stå i mycken k. hos någon*. *Stå, komma i k.* — 2) Förtroende, isynnerhet i penningväg. *Ha för god k. Förlora k-en.* — 3) Betalningsansånd. *Ge någon k. på en vara*. *Han ger ingen k. Taga varor på k. Lemna, sälja, köpa på k. Ha k. hos någon.* — Skrifves äfv. *Credit*.

KREDIT, kréditt, se *Credit*.

KREDITBREF, -i'tbrév, n. 3. Skriftlig förbindelse, hvarigenom utgifvaren skaffar innehafvaren kredit för en viss summa. — Äfv. *Creditbref*.

KREDITERA, se *Creditera*.

KREDITIV, -f'iv, n. 3. o. 3. 1) Ställd säkerhet för penningars lyftande. — 2) Skriftlig fullmakt för ett sändebud. *Visa sitt k.* — Äfv. *Creditiv*. [—it.]

KREDITOR, m. 3. (uttalas i pl. — tórárr) Borgenär. — Brukas endast i plur. — Äfv. *Creditor*.

KREDITSYSTEM, -f'iststäm, n. 3. Borgnings- eller lånesystem. — Äfv. *Cre—*.

KREDITUPPLAG, -f'itupplåg, n. 5. Upplag i stapelstad af utifrån införda handelsvaror, för hvilka ansånd med tullafgifternas betalande är beviljad.

KREJARE, m. 3. Ett slags fordom brukligt örlogsfartyg.

KRENELERA, v. a. 1. (fr. *Creneler*) På fristående murar anbringa skottgluggar för smögvar. — *Krenelerande*, n. 4. o. *Krenelering*, f. 2. [Cre—]

KREOSOT, kreásót, n. sing. (af grek. *Kreas*, kött, och *Soso*, jag bevarar) Ett eget ämne i rök och sot, som anses vara det egentligen verksamma vid djurarnes förvarande genom rökning.

KREPNER, -p'n'r, m. 3. pl. Ett slags fransar med långa trådar.

KREPLING, krépling, m. 2. En liten, ståndigt grönskande buskväxt i fjälltrakter, med ljusröda blommor. *Azalea procumbens*.

KREPP, krépp, m. (fr. *Crépe*) Krusflor.

KREPPBAND, kréppbånd, n. 3. Se *Florsband*.

KRESTOMATI, se *Chrestomathi*.

KRET, n. 3. (fortif. fr. *Crête*) Krönets afskärning med yttre och inre bröstvärns-doserin-garna.

KRETA, v. a. 1. (pop.) Tälja. — *Kretande*, n. 4. o. *Kretning*, f. 2.

KRETI OCH PLETI, (fam.) Allehanda slags lägre folk; pöbel. — Uttrycket är hämtadt ifrån bibeln och betyder egentligen: Skarprättare och böfvar.

KRETIN, -i'n, m. 3. *K-er*, en art djuriskt råa människor, i Schweiz &c., med afplattadt hufvud, tjock hals, grofva anletsdrag, slappa muskler, o. s. v.

KRETS, kréts, m. 2. 1) Hvad som har cirkelform, går i cirkel. *Ställa stolar i en k. Sitta i en k.* — 2) a) Benämning på de tio stora afdelningar, hvarti romerska-tyska riket fordom var indeladt. — b) Större eller mindre del af en stat eller provins, i åtskilliga andra länder. — 3)

(fig.) a) Flera personer af särskilda familjer, som umgås med hvarandra. *De högre, förnämak-arne*. *Han umgås i en k., der man ej tål något dåligt.* — b) Befattning, verksamhet, lefnads- eller samhällsställning, bildningsstäländ. *Gå utom sin k. Det ligger utom min k.*

KRETTSA, krétsa, v. n. 1. (t. *kreisen*) Röra sig, löpa, flyga i kretsar. — *Kretsande*, n. 4. o. *Kretsning*, f. 2.

KRETSER, kréts'r, m. 3. pl. (t. *Kretzer*; guldsn.) Aska, kol och sopor, som samlas efter guldets och silfrets smältning och bearbetning.

KRETSFORMIG, a. 2. Som har formen af en cirkel.

KRETSGÅNG, m. 2. Se *Cirkelgång*.

KRETSLOPP, n. 5. Kretsformigt lopp.

KRETSMAKERI, n. sing. De arbeten, som erfordras, för att uttaga guld eller silfver ur kretsar.

KRETSRÖRELSE, f. 3. Rörelse, som fortgår i cirkel.

KREVERA, v. n. 1. (fr. *Crever*, lat. *Crepare*) 1) Springa sönder. — 2) (fig. fam.) Omkomma, dö. — *Kreverande*, n. 4. o. *Kreivering*, f. 2. [Cre—]

KRI, n. 4. (skepp) *Inre k.*, knå, som förbinder förstäfven med kölén. *Yttre k.*, ett vid nedra kanten af förstäfven fästadt trästycke, som tjänar att skydda densamma.

KRIA, krí'a, f. 1. (gr. *Chria*) Skriftlig utveckling af ett visst uppgifvet ämne, för öfning.

KRICKA, f. 1. eller **KRICKAND**, f. 3. pl. — *Änder*. Fågel af Andsläktet, 15 tum lång, till färgen ganska mångskiftande, näbb, ben och fötter svarta eller svartgrå. *Anas crecca*.

KRIG, n. 3. 1) Fiendtligt tillstånd emellan folk, stater, furstar, då de med vapenmakt strida mot hvarandra. *Blodigt, råttvist, oråttvist k.* *Borgerligt, inbördes k.*, när medborgarne i en stat äro i öppen strid med hvarandra. *Lilla k-et*, som föres genom snärra truppafdelningar, i afsigt att oroa fienden och bevaka hans rörelser. *Anfalla någon med k. Påföra någon k. Föra k. emot någon. Föra, flytta k-et in i fiendens land. Gå ut i k. Det går så till i k.* — *Syn-örlog*, Fejd; — 2) Säges i utsträckt mening, både egentl. och fig., om allt slags strid. *Han ligger jämt i k. med sina grannar. Föra k. emot lasten, yppigheten.* — *Syn. Se Strid.* — *Ss. K-förande, -sånstätt, -sbedrift, -sbe-fäl, -sbragd, -sbruk, -sersfaren, -svara, -sfiotta, -shjelle, -shändelse, -skamrat, -skämpa, -slycka, -sorsak, -skepp, -stid, -strampel, -svapen, -sykke, -sär.*

KRIGA, v. n. 1. Föra krig, strida. *K. mot någon.* — Brukas äfv. i fig. mening, t. ex.: *K. mot brännvinet.* — *Krigande*, n. 4.

KRIGARE, m. 3. Stridsman. Brukas mest i ädlare mening än soldat.

KRIGISK, a. 2. Som älskar krig och strid. *Ett k-i folk.*

KRIGSÅGA, krígsåga, f. sing. Se *Krigstukt*.

KRIGSAKADEMI, -mi, f. 3. Högre bildningsanstalt för dem, som ämna att inträda i krigstjänst till lands eller sjös.

KRIGSARKIV, krígsartrí'v, n. 3. o. 3. Särskilt arkiv, förenadt med topografiska corpsen, och innehållande alla dertill hörande ritningar, kartor, böcker och handskrifter, m. m. [—archiv.]

KRIGSARKIVARIE, krígsartrí'v'arie, m. 3. Officer, som ansvarar för värden af krigsarkivet. [—archi—]

KRIGSARTIKLAR, krígsartrí'cklarr, m. 2. pl. Lag, rörande krigstukten i ett land. [—tielcr.]

KRIGSBEFÄL, n. 3. 1) Befäl, kommando vid en krigshär. *Ha för, få ett k.* I denna bem. mindre brukligt. — 2) Befälhafvande vid en krigshär, både högre och lägre.

KRIGSBULLER, n. 3. Se *Krigsroligheter*.

KRIGSBUSS, v. 2. (fam.) Käck krigare.

KRIGSBYGGMÄSTARE, m. 3. Person, som är kunnig i krigsbyggnadskonsten med hvad dertill hörer.

KRIGSBYGGNAD, m. 3. 1) Byggnad, uppförd till försvar eller anfäll i krig. — 2) Uppförande af sådan byggnad.

KRIGSBYGGNADSKONST, f. 3. Konsten att uppföra och anlägga alla slags byggnader, som i krig äro nödiga. Innefattar Befästningskonsten jemte anläggande af militärvägar och krigsbryggs byggnader.

KRIGSDANS, m. 3. Af krigiska, isynn. vilda folk anställd dans, för att föra början af ett krig eller en vuonen seger.

KRIGSDEPARTEMENT, krígsdepartr'emäng, n. 3. Afdelning af en statsförvaltning, som handlägger krigsärendena.

KRIGSEXPEDITION, krígsåxpediti'schön, f. 3. 1) Se *Krigståg*. — 2) Så kallades älven, före år 1840, den afdelning af konungens kansli, der försvarsverkets ärender behandlades och af hvars chef de föredrag inför konungen i statsrådet.

KRIGSFACKLA, f. 1. (fig.) Se *Krigslåga*.

KRIGSFOLK, n. sing. Personer, som höra till en krigshär.

KRIGSFOT, m. sing. *På k.*, adverbialt uttryck, som betyder: I det skick ett rikes armé sig under krigstid befinner, i afseende på antal, utredning, stånd, o. s. v.

KRIGSFYRVERKERIKONST, f. 3. *K-en*, konsten att tillverka alla sådana slags fyrverkeripjeser, som brukas i krig, t. ex. bomber, granater, m. m.

KRIGSFÄNGE, m. 2. pl. — *fångar*. En, som blifvit tillfångatagen i krig.

KRIGSFÖRKLARING, f. 2. Öppen och offentlig förklaring, hvarigenom ett folk, en stat, en regering tillkännagifver, att den befinner sig i krigstillstånd med ett annat folk o. s. v., och ämnar att med vapen bekämpa detsamma.

KRIGSFÖRNÖDENHET, f. 3. Sak, som behöves för utförandet af ett krig.

KRIGSFÖRRÄD, n. 3. o. 3. Förråd af krigsförnödenheter.

KRIGSFÖRRÄTTNING, f. 2. Företag emot fienden, i fält.

KRIGSGUD, m. 2. Krigets gud. *Hos Grekerna hette k-en Ares, hos Romarne Mars.*

KRIGSGUDINNA, f. 1. Krigets gudinna. *K-n Bellona.*

KRIGSGÅRD, m. 3. Bevilling för underhållande af ett krig.

KRIGSHISTORIA, f. sing. Historia om alla krig, som blifvit förda, eller särskilt om dem, en stat, ett folk fört, eller äfven om ett enda särskilt krig, t. ex. Tyska Trettioåra kriget.

KRIGSHJELP, f. 3. Hjelp, som en stat, genom sändning af hjälptrupper, gör en annan, som blifvit anfällen med krig. — 2) Se *Krigsgård*.

Extra k., afgift, som presterskapet under krigstider utgör.

KRIGSHÖFRÄTTE, m. 3. Domstol, som dömer i andra instansen i mål, hvilka angå krigstjensten.

KRIGSHÄR, m. 2. Se *Här*.

KRIGSHÄROLD, m. 3. Härold, som förkunnar krig.

KRIGSKANSLI, krígsåkansli, n. 3. Kansli vid en krigsministere. [—kansli, —kantzli, —kantzli.]

KRIGSKASSA, f. 1. Kassa till bestridande af utgifterna under ett krig. [—cassa.]

KRIGSKOLLEGIUM, krígsåskållégiumm, n. sing. Embetsverk, hvilket har överinsendot och värden af allt det, som angår rikets krigsmakt och försvar till lands. [—coll—]

KRIGSKOMMISSARIAT, krígsåskåmmissariat, n. 3. o. 3. Proviant-, förplägnings- och räkningsväsendet vid en armé. *General-K-et*, i Sverige, benämning på ett embetsverk, som i fält drager omsorg för arméens underhåll, med hvad dertill hörer. [—com—]

KRIGSKOMMISSARIE, krígsåskåmmissarie, m. 3. Högre tjänstemän vid krigskommisariatet. [—com—]

KRIGSKONST, f. sing. Konsten att föra krig.

KRIGSKONTRABAND, krígsåskåntrabånd, n. sing. De varor, som en neutral stat, till följe af ingångna traktater, icke får sända till en krigsförande makt, utan att det af den andra krigsförande makten anses såsom ett brytande af neutraliteten.

KRIGSKOSTNAD, m. 3. Kostnad i och för ett krig. *Betala k-erna.*

KRIGSKÄMPE, m. 2. pl. — *kämpar*. 1) Käck krigare. — 2) (fam.) Slagskräpe.

KRIGSLÅG, m. 2. Se *Krigsartiklar*.

KRIGSLÅGFÄRENHET, f. 3. Den del af lagfarenheten, som handlar om kriget med dertill hörande ämnen.

KRIGSLIST, f. 3. List, som begagnas i krig, för att vinna någon fördel öfver fienden.

KRIGSLÅGA, f. sing. (fig.) *Krig. Tända k-n*, gifva upphof till krig.

KRIGSMAKT, f. sing. Alla de yttre hjälpmedel, som fordras till förande af krig. *K-en till lands och vatten.*

KRIGSMAN, m. 3. pl. — *mån*. Krigare. — *K-manna*, gam. genit. plur., som ännu brukas i vissa ordasätt, t. ex.: *På k-manna vis, efter k-manna sed*, o. s. v.

KRIGSMÅNSHUS, n. 3. *Wadstena k-n*, offentlig inrättning, hvars ändamål är att lemna understöd åt åldriga krigsmän af landthären samt deras enkör och barn.

KRIGSMÅNSHUSDALER, m. sing. *K-n*, afgift af en daler, som till krigsmanshuset erlägges för hvarje soldat, hvilken inkrives i rullan.

KRIGSMÅNSKASSA, f. 1. *Amiralitets-k-n*, offentlig kassa, hvarur lemnas understöd åt åldriga krigsmän, som tillhört flottan, samt deras hustrur och barn.

KRIGSMASKIN, --schin, m. 3. Maskin, som fordom begagnades vid belägring eller försvar af fasta platser.

KRIGSMINISTER, krígsåmini'st'r, m. 2. pl. — *ministrar*. Hög embetsman, som står i spetsen för en krigsministere.

KRIGSMINISTERE, krígsåminist'ar, m. 3. Embetsverk, som i en stat har högsta ledningen af krigsbröderna.

KRIGSMUSIK, krígsåmusi'k, m. sing. Sådan musik, som brukas i krig och passer att lifva krigarnes mod.

KRIGSNÄMD, m. 3. (ford.) Krigsrätt.

KRIGSOMKOSTNAD, m. 3. Se *Krigshost-nad*.

KRIGSOPERATION, krigsoperatschön, f. 3. Särskilt företag emot fienden, hvilket utgör en del af ett fälttåg.

KRIGSOROLIGHETER, f. 3. pl. Oroligheter i ett land eller flera, försäkrade af krig.

KRIGSPLAN, m. 3. Plan, uppgjord för utförandet af ett krig.

KRIGSPUTS, n. 3. Se *Krigslist*.

KRIGSRÅDET, krigsrådet, m. 3. Se *Brandrak*.

KRIGSRÖP, n. 3. Se *Härskrå*.

KRIGSRUSTNING, f. 2. 1) Rustning, anstalter till krig. — 2) Vapenrustning.

KRIGSRÅD, n. 3. o. 3. 1) Församling af de förnämsta och skickligaste officerarne i en krigshär, dem fältherren eller befälhafvaren för en detacherad corps sammankallat, för att i svårare fall höra deras mening. — 2) (pl. — er) Högre civil ledamot af Krigskollegium, näst under presidenten.

KRIGSRÅDINNA, f. 1. Ett krigsråds fru ell. enka efter ett krigsråd.

KRIGSRÄTT, m. 3. Första domstolen vid hvarje regemente eller corps i landthären och flottan.

KRIGSRÖRELSE, f. 3. Rörelse, som företages af en krigshär eller en del deraf, vid utförandet af en krigsoperation.

KRIGSSKOLA, f. 1. Läroanstalt för dem, som egna sig till krigsväsendet.

KRIGSSPEL, n. 3. Ett slags spel, liknande schack, men med flera pjesser och 600 rutor på brädet, uppbyggt, för att närmare visa, huru det tillgår i krig.

KRIGSSTAT, m. 3. 1) Stat, hvars samhälls-inrättning gör den benägen för krig. — 2) Anslagen för krigsväsendet, i en stats budget.

KRIGSSTYRKÅ, f. sing. Se *Krigsmakt*.

KRIGSSTÄND, n. 3. *K-et*, klass i samhället, bestående af dem, som tjänstgöra vid landthären eller flottan.

KRIGSSÅNG, m. 3. Sång, som har till föremål att lifva det krigiska modet hos ett folk eller en här.

KRIGSTEATER, krigsteater, m. 2. pl. — teatrar. Den del af ett eller flera länder, der krig föres. [-thea-]

KRIGSTJENST, f. 3. Tjänstgöring vid landthär eller örlogsflotta. *Gå i k. Vara i k.*

KRIGSTUKT, f. sing. Tukt, ordning, som handhafves i krigstjensten.

KRIGSTÅG, n. 3. Tåg af en här eller flotta till ett främmande land, i fientlig afsigt.

KRIGSVAGN, m. 2. Se *Stridsvagn*.

KRIGSVETENSKAP, f. 3. Vetenskap, som behandlar de nödiga kunskaperna för krigskonstens utförande.

KRIGSVETENSKAPSKONST, f. 3. Akademi i Sverige, stiftad år 1756, och som har till föremål att befärdiga krigsvetenskapens utveckling och förkofran i landet.

KRIGSVÄSENDET, n. sing. def. Allt hvad som hör till krig och dermed har sammanhang.

KRIGSÅRA, f. sing. Åra, förvärfvad i krig.

KRIGSÅRENDER, n. 3. pl. Sådana riksåre-nder, som angå krig eller krigsmakten till lands och vatten.

KRIGSÖFNING, f. 2. Öfning i vapens handterande, i fält- och läger-tjenst, m. m.

KRIGSÖFVERSTAR, m. 2. pl. — *öfverstar*. (i bibeln) Befälhafvare för en legion (Tribunus militum).

KRIKON, n. 3. Den lilla, mörkt rödbä, sura frukten af:

KRIKONTRÄD, n. 3. Mindre fruktträd, liknande pimplomträd. Prunus institia.

KRIMINAL, --äl, s. 2. Brottmål angående brottmåls-. Brukas endast i sammansättningar, t. ex.: *K-domare*, -*process*. [Cri-]

KRIMINALLAG, --ällag, m. 2. Brottmåls-lag. [Cri-]

KRIMINEL, --näll, a. 2. Se *Kriminal*. *K-ella mål*. [Cri-]

KRIMSKRAMS, krimskrams, n. sing. (fam.) 1) Samling af hvarjehanda lapprisaker; lapprir. — 2) Grannlåt på kläder.

KRING, prep. Förkortning af prep. *Omkring*. Se d. o. Brukas mest i dagligt tal, i samtalsstil och i sammansättningar. Betecknar i dessa sednare dels: a) Rörelse i krets, i ring; ställning rundt omkring. Följande sammansättningar, som höra under denna bemärkelse, förklaras lätt af sig själva: *Kringbilda*, -*bygga*, -*bäda*, -*bära*, -*böja*, -*dansa*, -*drifva*, -*fara*, -*fladdra*, -*flyga*, -*flyta*, -*flåta*, -*föra*, -*gjorda*, -*gjuta*, -*gnaga*, -*gräva*, -*hoppa*, -*hölja*, -*kasta*, -*klättra*, -*knyta*, -*köra*, -*leda*, -*linda*, -*lägga*, -*löpa*, -*mura*, -*påla*, -*rida*, -*ro*, -*rutla*, -*segla*, -*skäma*, -*skjuta*, -*slunga*, -*slänga*, -*spänna*, -*svänga*, -*valsa*, -*veckla*, -*vida*, -*vältra*, -*vända*, -*växa*, -*äka*; — dels: b) Spridning, skingring åt alla håll; handling, verkan, som sträcker sig till eller utgår ifrån alla håll rundt omkring. Sådana äro: *Kringblåsa*, v. a. o. n. -*drifva*, -*fara*, -*flacka*, -*fladdra*, -*flyga*, -*flytta*, -*färda*, -*föra*, -*fösa*, -*hoppa*, -*hvinna*, -*hvirfla*, -*hälla*, -*irra*, -*jaga*, -*kasta*, -*klättra*, -*krypa*, -*kuska*, -*köra*, -*leda*, -*linka*, -*löpa*, -*resa*, -*rifva*, -*röra*, -*segla*, -*skicka*, -*skjuta*, -*skjuta*, -*skut- ta*, -*skynna*, -*slicka*, -*slänga*, -*slåpa*, -*smeta*, -*smyga*, -*svärja*, -*sparka*, -*speja*, -*spilla*, -*spinna*, -*springa*, -*spruta*, -*sprätta*, -*stoppa*, -*ströla*, -*strö*, -*ströfa*, -*ställa*, -*stänga*, -*stän- ka*, -*susa*, -*svalla*, -*svänga*, -*sända*, -*sätta*, -*trippa*, -*äka*, -*äta*.

KRINGBJUDA, v. a. 3. (böjes som *Bjuda*) Bjuda något rundt omkring i ett lag. *K. vin*. — Äfv. *Bjuda kring*. — *Kringbjudande*, n. 4. o. *Kringbjudning*, f. 2.

KRINGBOENDE, a. 1. pl. Som bo rundt omkring en ifrågovarande plats. *De k. herrskaperna*. — Brukas äfven substantivt, t. ex.: *De k.*

KRINGDELA, v. a. 1. o. 2. Utdela rundt omkring åt alla. — *Kringdelande*, n. 4. o. *Kringdelning*, f. 2.

KRINGBRAGA, v. a. 3. (böjes som *Draga*) 1) Draga rundt omkring en plats, en person, o. s. v. — 2) Draga omkring på alla håll, än hit än dit. — Äfv. *Draga kring*. — *Kringdra- gande*, n. 4. o. *Kringdragning*, f. 2.

KRINGFLUTEN, part. pass. af *Kringflyta*. På alla sidor omgifven af vatten. Brukas adjek- tivt. *Ett k-et slott*.

KRINGFLÄTAD, part. pass. af *Kringflåta*. Rundt omkring omgifven af flätverk. Brukas adjek- tivt. *En k. butelj*.

KRINGGIFVA, v. a. 3. (böjes som *Gifva*) Gifva rundt omkring åt alla i ett lag. — Äfv. *Gifva kring*. — *Kringgifvande*, n. 4. o. *Kringgifning*, f. 2.

KRINGGUNGA, f. 1. Sådant slags gunga, som

drives horisontelt rundt omkring en medelpunkt. Jfr. *Gunga*.

KRINGGÅ, v. a. o. n. 2. (böjes som *Gå*) 1) Gå rundt omkring ett ställe eller en person. *K. fienden*. — 2) Gå rundt omkring på alla håll. *K. i bygden*. — 3) (fig.) Genom list undvika lagens straff för en förbjuden handling. *K. en lagbestämmelse*. — Äfv. *Gå omkring* (för bem. 1 o. 2). — *Kringgående*, n. 4.

KRINGGÅRDA, v. a. 1. Se *Omgärda*. — *Kringgårdande*, n. 4. o. *Kringgårdning*, f. 2.

KRINGHOPPARE, m. 3. Ett slags fyrverkerijes.

KRINGHÄRFVA, v. a. 2. Omgifva, omringa. — *Kringhärfvande*, n. 4.

KRINGKLAPPA, v. a. 1. 1) Klappa rundt omkring på alla håll. — 2) (fam.) Genompiska. — *Kringklappande*, n. 4. o. *Kringklappning*, f. 2.

KRINGKYSSA, v. a. 1. (fam.) Kyssa rundt omkring på alla håll.

KRINGLA, f. 1. (Ursprungl. krets, rund.) 1) Ett slags bakverk af hvetemjöl, i form af en ring, hvars ändar äro lagda öfver hvarandra, så att de räkka fram till ringens motsatta delar. (Fam.) *Det är som k-n i bagarbod*, gifvet, bestämt pris. — 2) Hjulet på en sporre.

KRINGLIGGÄNDE, a. 1. Belägen i trakten omkring en viss plats. *K. orter*.

KRINGLÖPARE, m. 3. Ett slags fyrverkeri- pjes.

KRINGPISKA, v. a. 1. (fam.) Genompiska.

KRINGRÄNNA, v. a. 2. 1) Omringa. — 2) Med hämsakt ifrån alla sidor instänga en befäst ort, för att belägra den. — V. n. Löpa omkring på alla håll. — Äfv. *Ränna omkring* (endast för v. n.). — *Kringrännande*, n. 4. o. *Kringrännning*, f. 2.

KRINGRITTANDE, a. 1. (egentl. part. pres. af obrukliga verbet *Kringritta*) Som sitta rundt omkring. *De k. vännerna*. — Äfv. adjektivt: *De k.*

KRINGSJUKA, f. 1. Se *Hira*.

KRINGSKANSKA, v. a. 1. Omgifva med skans- verk. — *Kringskansande*, n. 4. o. *Kringskansning*, f. 2.

KRINGSKO, v. a. 2. (föga brukl.) Rundt omkring sko, beslä.

KRINGSKÄRA, v. a. 3. (böjes som *Skära*) 1) Skära rundt omkring. — 2) (fig.) Inskänka, förminska. — *Kringskärande*, n. 4. o. *Kringskärning*, f. 2.

KRINGSLUTA, v. a. 3. (böjes som *Sluta*) Se *Omsluta*. — *Kringslutande*, n. 4. o. *Kringslutning*, f. 2.

KRINGSPRIDA, v. a. 2. o. 3. (böjes som *Sprida*) Sprida åt alla håll. *K. ett rykte*. — *Kringspridande*, n. 4. o. *Kringspridning*, f. 2.

KRINGSTRYKA, v. n. 5. (böjes som *Stryka*) Stryka omkring, än hit än dit. — Vanligare *Stryka omkring*. — *K-nde*, part. pres. Brukas nästan adjektivt. *K. pack*. — *Kringstrykan- de*, n. 4.

KRINGSTÄENDE, a. 1. (egentl. part. af obrukl. verbet *Kringstä*) Stående rundt omkring. *De k. personerna*. — Äfv. adjektivt: *De k.*

KRINGSVÄRFVA, v. n. 1. Svälva rundt omkring eller åt alla håll. Brukas äfv. i fig. mening. t. ex.: *Hans tankar k-ades utan rast eller ro*. — Äfv. *Svälva omkring*. — *K-nde*, part. pres.

Brukas nästan adjektivt, t. ex.: *K. tankar*. — *Kringsvärfvande*, n. 4.

KRINGSVÄRMA, v. n. 1. 1) (egentl.) Flyga omkring i svärmar. — 2) Stryka omkring. *K. om nättarna*. — V. a. Omgifva svärmtals, i stora hopar, skaror. — Brukas för denna bemest i part. pass., t. ex.: *Vara k-d af tiggare*. — Äfv. *Sevärma kring* ell. *omkring* (för v. n.) och *Sevärma kring* (för v. a.). — *K-väde*, part. pres. Brukas ofta nästan adjektivt och betyder då det samma som: Kringstrykande, t. ex.: *Föra ett k. lif*. — *Kringsvärmande*, n. 4.

KRINGVÄNDRÄ, v. n. 1. Vandra omkring hit och dit i landet. Förekommer mest i part. pres., brukadt som adjektiv, t. ex.: *En kringvänderande gesäll*. — *Kringvänderande*, n. 4.

KRIS, m. 3. (grek. *Krīsis*) 1) Afgörande brytning i en sjukdom. — 2) Farlig ell. afgörande vändpunkt i en sak, ett företag. [Cris.]

KRISK, krisk, a. 2. Något sur. *K-a äplen*.

KRIST, se *Christus*.

KRISTALL, -äll, m. 3. (grek. *Krystallos*) 1) Mineralisk, regulerat bildad kropp med glän- sande plana ytor, som ofta uppkommer, då flytan- de ämnen öfvergå till fast form. — 2) Se *Kristallglas*. — *Ss. K-form*. [Cri-, Cry-, Kry-]

KRISTALLDRUS, -äldrus, m. 3. (mineral.) Flera kristaller, uppbygna på en gemensam, merendels främmande artad bas.

KRISTALLFLUSS, -ällfluss, m. 3. Konstgjord massa, hvaraf allehanda kristaller efterbildas.

KRISTALLGLAS, n. sing. Ett slags fint, hvitt glas, af sand, pottaska, krita, salpeter, arsenik och brunsten.

KRISTALLHIMMEL, m. sing. Så kallades af de gamla astronomerna en högre himmel, om som af dem antogs vara af kristall.

KRISTALLINISK, a. 2. 1) Liknande ett glas, slipadt på flera sidor. *K. form*. — 2) Som antagit kristallform. — 3) Klar som kristall (bem. 2).

KRISTALLIS, -äll's, m. sing. Se *Kristallvatten*.

KRISTALLISATION, - - - - tschön, f. 3. En flytande kropps anskjutning i kristaller, vid öfver- gången till fast form.

KRISTALLISERA, v. n. 1. Anskjuta i kristallform.

KRISTALLISERING, f. 2. Se *Kristallisation*.

KRISTALLISK, a. 2. Se *Kristallinisk*.

KRISTALLKLAR, a. 2. Klar som kristall (bem. 2).

KRISTALLKÄLLA, f. 1. (fig.) Källa, klar som kristall.

KRISTALL-LINS, m. 3. Så kallas en något fast, kullrig, högst genomskinlig kropp bakom pupillen i ögat, bestående af många starkt för- enade lameller, och i hvilken de på ögat fallande solstrålarne brytas.

KRISTALLSPEGEL, m. 2. pl. — *speglar*. Spegel af kristallglas.

KRISTALLVATTEN, n. 3. Vatten, som, vid kristallers anskjutning, i fast form ingår i deras sammansättning.

KRISTALLVÄTSKA, f. 1. Se *Kristall-lins*.

KRISTELIG, m. fl., se *Kristlig*, &c.

KRISTEN, kristän, a. 2. 1) Som leder sitt ursprung ifrån Kristus. *Den k-tna läran*. — 2) Som bekänner sig till Christi lära. *De k-tna folken*. *Den k-tna världen*. — S. c. Menniska, som bekänner sig till Christi lära. *Fyra, Turkar och två k-tna*. [Chr-]

KRISTENDOM, m. sing. 1) (objektivt) Christi

lära. *Undervisning i k-en. Äga god kunskap i k-en.* — 2) (subjektivt) Den kunskap, någon äger i denna lära. *Med hans k. står det slätt till.* [Chr.—]

KRISTENDOMSBRÖDER, m. 3. pl. — *bröder* och **KRISTENDOMSSYSTEM**, f. 2. pl. — *systemer*. Medbekännare af Christi lära. [Chr.—]

KRISTENDOMSTYCKEN, n. 4. pl. Kristendomens läror. *Vara väl hemma i sina k.* [Chr.—]

KRISTENHET, f. 3. Den del af människoslägdet, som bekänner kristna läran. *Mahmud II var en af k-ens värsta fiender.* [Chr.—]

KRISTLIG, a. 2. En kristen värdig; som passar, anstår, tillkommer en kristen. *Ett k-t sinnelag. K-a tänkesätt. En k. begrafning.* [Chr.—]

KRISTLIGEN eller **KRISTLIGT**, adv. På kristligt sätt, såsom en kristen egnar och anstår. *Lofva kristligt.* [Chr.—]

KRISTMILD, a. 2. Mild och barmhertig, såsom Christi lära anbefaller. — *Kristmildhet*, f. 3. — *Kristmildt*, adv. [Chr.—]

KRISTNA, v. a. 1. Se *Döpa*. — *Kristnande*, n. 4. [Chr.—]

KRISTNING, f. 2. Se *Döpselse*. [Chr.—]

KRISTNINGSBARN, n. 3. Barn, som skall kristnas. [Chr.—]

KRISTNINGSNAMN, n. 3. Se *Dopnamn*. [Chr.—]

KRISTTROGEN, a. 2. neutr. — *et*. Trogen kristna läran. Brukas i det kyrkliga språket.

KRITA, f. sing. (lat. *Creta*) Ett slags hvitt, jordartadt mineral af kolsyrad kalk, hufvudsakligen bestående af skal eller musslor eller otaliga små hafsblötdjur och infusionsdjur. *K. i stycken. Malen k.* (Fig. fam.) *Taga på k.* på kredit. *Förslå sig på k-n*, hafva god erfarenhet af världen och människorna. — *Ss. Kritiskt, -artad, -stycke.*

KRITA, v. a. 1. Stryka, teckna, utmärka med krita. — *Kritande*, n. 4. o. *Kritning*, f. 2.

KRITBERG, n. 3. Berg, hvars hufvudmassa är krita.

KRITBROTT, n. 3. Ställe, der krita brytes.

KRITERIUM, kriterium, n. 3. pl. — *erier*. (grek. *Kritarion*, rättsnöre, pröfvosten) Kännetecken, kännemärke. Skrifves äfv. *Criterion*.

KRITGLAS, n. 3. Hvitt glas, af sand, pottaska, krita och arsenik.

KRITGRUND, m. 3. Grundning af krita vid målning, lackering och förgyllning.

KRITHVIT, kritvit eller krit vit, a. 2. Hvit som krita.

KRITJORD, f. sing. Krihaltig jord.

KRITIG, a. 2. Öfverstruken, betäckt med krita.

KRITIK, -i'k, f. sing. (af grek. *Krino*, jag dömer) 1) Bedömande, granskning. *Under all k.* högst dålig. — 2) Fänder. [Cr.—]

KRITIKAST, --äst, m. 3. Småaktig granskare, häcklare. [Cr.—]

KRITIKER, kritikér, m. 3. ell. **KRITIKUS**, kritikuss, m. pl. *critici* ell. (skämtl.) *kritikussar*, Granskare, isynnerhet af vetenskapliga, lärda eller vittra skrifter. Skrifves äfv. *Criticus*. [Criticor, Critikus.]

KRITISERA, v. a. 1. 1) Bedöma efter fasta och bestående grunder. *K. en bok.* — 2) Tadla, häckla. — *Kritisera*, n. 4. o. *Kritisering*, f. 2.

KRITISK, a. 2. 1) Bedömande efter gifna grunder, granskande. — 2) Afgörande. — 3) Färlig, betänklig. [Cr.—]

KRITMANER, kritmanér, n. sing. Det slags stentryck, då man till teckning på stenen använder ett slags fet krita, som mostår etsningen.

KRITMERGEL, m. sing. (mineral.) Krittblandad mergel.

KRITPIPA, f. 1. Tobakspipa af piplera.

KRITSÄLT, n. 3. Hvarje förening af krita med en syra.

KRITSLÄ, v. a. 3. (böjes som *Slä*) Släppa ett uppspänt, krittadt snöre mot en yta, så att deraf ett krittstreck uppkommer. — *Kritsläende*, n. 4. o. *Kritslagning*, f. 2.

KRITSNÖRE, n. 4. Krittadt snöre.

KRITSTRECK, n. 3. Streck, hvitt af krita.

KROG, m. 2. (t. *Krug*) Ställe, der mat och dricka hålles menige man tillhanda mot betalning. *Hålla k. Gå, sitta på k-en.* — *Syn.* Näringsställe. — *Ss. K-skyllt, -värd.*

KROGHÄL, n. 3. (lam.) Usel krog.

KROGKUND, m. 3. En, som ofta besöker krogen.

KROGRÄTTIGHETER, f. 3. pl. Se *Näringsrättigheter*.

KROK, m. 2. (af *Kröka*) 1) allmänhet: Hvad som är krökt eller krokigt. 1) Hake af trä eller jern att hänga på. *Hänga hatten, kappan på en k. K. att hänga kött på.* — 2) Krökt redskap af jern- eller messingstråd, som en eller flera hullingar nedtill, och som begagnas till mete och annat slags fiske. Har sammansättningarna *Met-, Slant-, Stångkrok, m. fl. Fiska med k. Sätta bete på k-en. Fischen vill icke nappa på k-en. Fånga en gädda på k. Taga fisken af k-en.* (Fig. fam.) *Bitta nappa på k-en*, låta fånga, spårja, narra sig. — 3) Se *Grytkrok*. — 4) Krökning. *K. på en väg, en flod. Vågen går i k. Kör i k. Det är öfver en mil i k.*, en mils längre omväg. *Haven gjorde många k-ar.* — *Syn.* Kroväg, Omväg. — *Ss. K-bent, -halsad, -linig, -nåbb, -näsa, -näsig, -rygg, -ryggig, -ryggighet, -spetsad, -tand, -vuxen ell. -växt.*

KROKAN, -ån, m. 3. ell. **KROKANTÄRTA**, -antärta, f. 1. (af fr. *Croquanté*, egentl. tårta, som krasar under tänderna) Ett slags uppsatt tårta af mandel, ägghvita, socker och orangeblomma eller citronskal, m. m. [Crocant.]

KROKBEN, n. 3. Krokigt ben. (Fam.) *Slå k.*, se *Slå häringkrok* (under sistnämde ord).

KROKBORST, n. 3. (bot.) Borst, som slutas med en krökt odd.

KROKGÅNG, m. 2. 1) (föga brukl.) Krokig gång. — 2) Omväg, kroväg. — 3) (fig. fam.) Omväg. *K-ar*, hemliga, förbudna vägar, medel.

KROKIG, a. 2. 1) Som går i krok. *K. väg. Skrifva k-a rader. K. hals, rygg.* (Fig. fam.) *Ha k-a fingrar*, vara tjufaktig. — 2) (om person) Som har krokig rygg. *Han börjar gå k. Slå, sitta k.* — *Syn.* Krökt, Bugtig.

KROKIGHET, f. 3. Egenskapen att vara krokig. *Vågens k.*

KROKIGT, adv. 1) Krok, på ett krökande sätt.

KROKJERN, n. 3. Krokigt jern.

KROKKAM, m. 2. pl. — *kammar*. Krökt kam, som begagnas af kvinnor att fästa upp nackhåret.

KROKKNIF, m. 2. Knif med krökt blad.

KROKLAX, m. 2. Se *Strömlax*.

KROKLINIE, f. 3. Krokig linie.

KROKNA, v. n. 1. Blifva krokig. — *Krokna*, n. 4.

KROKODIL, --il, m. 3. 1) Ett släkte af Ödlorna, med plattad stjert, rygg och svans betäckta med hårda fjällskal, buken med släta fjäll. *Crocodilus*. Till detta slägte hör den egentliga Krokodilen, Gavial, Kajman och Glasögonkajman. — 2) Den allmänaste arten af förenämde slägte, 50 fot lång, med 6 rader fyrkantiga fjällplåtar längsät ryggen, en benartad sköld på hufvudet, munnen försedd med 60 till 70 tänder. *C. vulgaris*. [Crocodil.]

KROKODILTÄRAR, --il-tärrar, m. 2. pl. (fig.) *Gråta k.*, byckla serg, i afsigt att bedraga.

KROKREFFLAD, a. 2. Så kallas en reflexhåsa, då reflexorna gå rundt om, ej rakt fram i pipan.

KROKSABEL, m. 2. pl. — *sablar*. Sabel med krokig klinga.

KROKSKÖLD, m. 2. Ett slags fordom bruklig bugtig sköld af lätt trä, uthålkad och med iädrer öfverdragen.

KROKTÄNG, f. 3. pl. — *tänger*. Krokig tång.

KROKVÄG, m. 2. 1) Väg, som gör en krok, i jämförelse med en annan, och således är längre. *Taga en k.* — 2) (fig. fam.) Omväg, omsvep. *Gå k-ar*, bruka omsvep, omvägar, list och konst.

KROLLHÖNA, krållhöna, f. 1. Ett slags höns med krusiga fjädrar och spräckliga. *Gallus crispus*. Kallas äfv. *Parrhöns*.

KROLL-LILJA, f. 1. En art lilja, hvars rödspräckliga blommor hafva tillbakaböjda kronblad. *Lilium Martagon*.

KROM, se *Chrom*.

KROMA SIG, kråma, v. r. 1. (af *Krum*) 1) (om hästar) Kröka halsen på ett sätt, som ger ett stolt utseende. — 2) (fig. fam.) Visa sig stolt. — *Syn.* Se *Brösta sig*.

KROMATIK, **KROMATISK**, se *Chromatik*, *Chromatisk*.

KROMGÄDDA, kråmjädda, f. 1. (af *Krum*) Kokt gädda, serverad hel och upplagd i ring på fatet.

KRONA, f. 1. (lat. *Corona*) 1) Kronsformig, vanligen med ädla stonar och perlor smyckad hufvudprydnad af guld eller silver, som regerande och furstliga personer vid högtidliga tillfällen bära på hufvudet eller eljest föra i sina vapen, till tecken af sin värdighet. Man har sålunda *Kejsars-, Konungs-, Hertigkrona*. Brukas äfven af högre adeln i vapen. Man har således grefflig och friherrlig krona, m. m. *Bära en k. Sätta en k. på hufvudet.* (Fig.) *Sätta k-n på verket*, fullborda det. — 2) (fig.) a) Regeringen i en stat. *Han frångöt honom k-n. Sträfvu, sika efter k-n. Afsäga sig, nedlägga k-n. Förlora k-n. Arfvinge till k-n. Sätta k-n på ens hufvud*, förläna honom regeringen. — b) Stat, styrd af en konung eller kejsare. *K-n Sverige. De nordiska k-norna.* — c) Benämning på staten, det allmänna, i motsats till undersåterna. *K-ns embetsmän, rättigheter, gods, jord, inkomster. Kongl. Majjt och K-n. Tjena k-n.* — 5) (fordom) a) Tonsuren på de ändliges hufvuden. — b) Prydnad i form af krona, som fordom för ägde rätt att bära. Deraf ämn: — 4) Prydnad i form af krona, som en brud på sin bröllopsdag äger rätt att bära, då hon som mö träder i brudstol. *Brudkrona.* — 5) (fig.) Säges om person eller sak, som är den förnästa i sitt slag, en prydnad för de öfriga af samma slag. *Hon är*

en k. för sitt kön. Han är en k. för bönder. Han är k-n för hela släkten. Brukas äfven skämtvis, då man vill berömma, smicka någon, t. ex.: *Du är en k., som så vänskapfullt hjälpt mig i denna sak.* — 6) Den uppstående delen af en infattad adelsten. — 7) Det öfversta af något. *K-n på hjorthorn. K-n på en tand*, den del deraf, som är uppen tankökotet. *K. på ett träd*, grenarne på ett träd, då de högt upp på stammen utgå åt alla håll och bilda liksom en löfvron. *K-n på en tornlucka*, bronnen på densamma. *K-n i en hästhof*, öfra randen af hornväggen deri. *K-n på en tryckpress*, tvärsål, som uppställ sammanbinder sländarne deri. — 8) En del på en press-skruv. — 9) a) Ett slags guldmynt i Gustaf I:s och Erik XIV:s tid. — b) Ett af Carl XII:s mynttecken. — c) Ett engelskt guldmünt = 5 sh. sterling. — 10) Den sidan på svenska kopparmynt, som är försedd med konungens bild eller namnschiffer. *K. och vase*, ett slags enkelt spel emellan två personer, då den ene uppkastar en slant i luften, och den andre gissar, innan den faller till marken, om den kommer att visa krona eller vase. — 11) (skepp.) a) Se *Anarkrona*. — b) Ett slags förbindning af lågparterna i toppen af en knop. — 12) (astr.) *Norra k-n*, en stjernbild nära Bootes. *Södra k-n*, en stjernbild nedanom Skytten. — *Ss. Kronformig.*

KRONARFVINGE, m. 2. pl. — *arfvingar*. Se *Tronarfvinge*.

KRONBAKELSE, m. 3. Ett slags mandelbakelse i form af krona.

KRONBECK, n. sing. Bästa sorten beck.

KRONBLAD, n. 3. (bot.) Blad på en blomkrona.

KRONDUFVA, f. 1. En ostindisk dufva, stor som en kalkon, gråblå, med långa ben och en fjäderbuske på hufvudet. *Columba coronata*.

KRONDÄRE, m. 2. pl. — *därrar*. (fam.) Högst däraktigt människa, orkonarr.

KRONGLAS, n. sing. En sort ganska fint, klart kristallglas.

KRONGULD, n. sing. Guld, som håller 18 karat 4 grän, med 2 grän remedium och legeradt med silver.

KRONHJORT, m. 2. En art af hjortsläktet, stor som en liten häst, men smaltare och af rödbrun färg, vintertiden mera grå, med stora, trinda, åt framsidan greniga horn. *Honan* kallas *Hind*. *Cervus Elaphus*.

KRONHJUL, n. 3. Se *Kamhjul*.

KRONILL, krånill, f. 3. En buskaktig ört på Gotland, med gula blommor. *Coronilla Emorus*.

KRONISK, krånisk, a. 2. (af grek. *Chronos*, tid) 1) Som sker, infaller på vissa tider. — 2) Långvarig, ihållande. Säges isynn. om sjukdomar. Skrifves äfv. *Chronisk*.

KRONJUVEL, krånjuvel, m. 3. Se *Rikshemod*.

KRONLILJA, f. 1. Ett örtslägte af Liljorna. *Fritillaria*.

KRONMOSSA, f. 1. Ett mossslägte. *Tetraphis*.

KRONO, gam. böjd kasus af *Krona*. Brukas i kamerastil, om jord och hemman, adjektivt, och betyder då: kronan tillhörig, t. ex.: *Det hemmanet är k. Göra ett hemman till k.*

KRONOALLMOGE, m. sing. Allmoge, som sitter på kronohemman.

KRONOALLMÄNNING, m. 2. Allmänningsskog, som tillhör kronan.

KRONOANDEL, m. 2. Kronan tillhörig andel. *K. i biter.*
KRONOBEFALLNINGSMAN, m. 3. pl. — män. Se *Kronofogde.*
KRONOBETJENING, f. 2. Polistjenstemän på landet.
KRONOBETJENT, m. pl. — *betjente*. Polistjenstemän på landet.
KRONOBONDE, m. 3. pl. — *bönder*. Bonde på ett kronohemman.
KRONOBRÄNNERI, n. 3. Bränneri, tillhörande kronan.
KRONODÄGSVERKE, n. 4. Dagsverke, som utgöres åt kronan.
KRONOFISKE, n. 4. Kronan tillhörigt fiske.
KRONOFOGDE, m. 2. pl. — *fogdar*. Embetsman, som har närmaste befattningen med polisen, exekutionen och upphörden af allmänna medlen, i ett fogderi. Kallas äfven Kronobefallningsman.
KRONOFORDRAN, f. sing. indef. Kronan tillhörig penningfordran.
KRONOGODS, n. 3. Kronan tillhörigt gods.
KRONOGRAM, krånågråm, n. 3. (af grek. *Chronos*, tid, och *Gramma*, bokstaf) Vers, hvarti något visst årtal utmärkes med romerska bokstäfver. L. ex.: *ConCORDIA PRINCIPUM BEAT PA VNI* Versos (1824). Tidvers. [Chromogram.]
KRONOHEMMAN, n. 3. Hemman, som utgör kronans egendom, så att både jord och ränta tillhöra staten.
KRONOJORD, f. sing. Kronan tillhörig jord.
KRONOLOG, krånålg, m. 3. En, som är kunnig i kronologi. [Chr.—]
KRONOLOGI, krånålgj, f. 3. Lära om tidens indelning och historiska händelseras tidsbestämning. Tidräkning. Tidlära. [Chr—gie.]
KRONOLOGISK, krånålgjisk, a. 2. 1) Enlig med tidräkningen. *K. ordning.* — 2) Som tillhör eller har afseende på tidräkningen. *K-a tafel, tecken.* [Chr.—]
KRONOLÄGENHET, f. 5. Kronan tillhörig lägenhet på landet.
KRONOMAGASIN, ----i'n, n. 3. Kronan tillhörigt magasin.
KRONOMARK, m. 3. (kameral.) Öfverloppsjord, som uppkommer, då hemman afritras.
KRONOMETER, krånåmétr, m. 2. pl. — *metrar*. 1) Ett med yttersta noggrannhet förfärdigadt sekundur, som äfven under uppdragningen, bibehåller en likformig gång. — 2) (i musik) Måskin, som anger hastigheten eller långsamheten af något visst tempo. Taktmätare, Taktur. Musikallisk Tidsmätare. [Chr.—]
KRONOMÄRKE, n. 4. Det insegel, hvarmed gods utmärkes, som kronan tagit i qvarstad.
KRONOPARK, m. 5. Benämning på vissa kronans skogar af samma natur som kronoallmänningar.
KRONORUSTHÅLL, n. 5. Benämning på de kronohemman, som kronan anslagit till kavalleriets underhållande.
KRONORÄNTA, f. 4. Kronan tillhörig ränta.
KRONOSKATTE, n. 3. Sing. oböjl. (kameral.) Så kallas den jord, som äges af enskilda, men hvaraf räntan tillhör kronan. Brukas adjektivt. *K. natur.* — *Ss. K-hemman.*
KRONOSKJUTS, m. 3. Den skjutskyldighet, som åligger landtmannen, i och för kronans eget behof.
KRONOSKOG, m. 2. Skog, tillhörig kronan.

KRONOSPANNMÅL, m. sing. Räntespannmål, som utgöres till kronan.
KRONOSTÖLD, m. 3. Tillgrepp af kronans medel eller inventarier.
KRONOSÄTERI, n. 3. (kameral.) Säteri, hvilket blifvit förbrutet eller genom reduktionen tillfallit kronan.
KRONOTYONDE, m. sing. Den af konung Gustaf I från kyrkan och presterskapet indragna tionden, hvaraf i allmänhet $\frac{1}{3}$ bibehålles för kronans räkning.
KRONOUPPBÖRD, m. 3. Uppbörd af kronan tillhörig skatt, ränta m. m.
KRONOUTSKYLDER, m. 3. pl. (kameral.) De beständigt utgående reella och personella räntor och skatter, som, efter föregående debitering, omedelbarligen ingå till kronan och räknas till statsmedlen.
KRONOVÄRDI, ---di', n. sing. Det värde, som af kronan sättes räntepärsedlar.
KRONOÄBO, m. 3. Åbo på kronojord.
KRONPRETENDENT, krönpretändant, m. 3. Person, som gör anspråk på kronan i en stat.
KRONPRINS, m. 2. Trouarvinge i ett konungarike.
KRONPRINSESSA, f. 1. 1) Qvinlig tronarvinge i vissa konungarikerna. — 2) Gemål åt eller enka efter en kronprins.
KRONRÖFYARE, m. 3. En, som med våld och orätt beröfvat någon dess krona och sjelf satt den på sitt hufvud.
KRONSTÅNG, f. 3. pl. — *stänger*. Tjock skalad stång, som går tvärs öfver rummet i en bondstuga, och på hvilken allmogeen brukar hänga sina kläder, då de äro våta.
KRONSÖM, m. 2. pl. — *sömmar*. (anat.) Söm emellan pann- och hjässbenet.
KRONTRÄD, n. 5. Träd med krona.
KRONVERK, n. 3. (fortif.) Utanverk, som består af 2 polygoner med sina 2 faser, 2 flanker och 4 kurtin hvardera.
KRONVÄGG, f. sing. oböjl. Ett slags enkelt spel med slantar, som kastas emot en vägg, då den kastande vinner alla, som falla med kronan (bem. 40) uppåt.
KRONÄRTER, f. 3. pl. En sort trädgårdsörter, hvilkas baljor sitta i flock i toppen. Pisum umbellatum.
KRONÄRTSKOCK, f. 1. Se *Ärtskock*.
KRÖPP, m. 2. (lat. *Corpus*) 1) (i vidsträcktaste mening) Ting, som består af delar, upptager ett rum, har en bestämd form och utgör något för sig bestående. *Hvarje k. har tre dimensioner: längd, bredd och höjd eller djuplek. Fast, organisk, oorganisk k.* — 2) (in-skränkta) Den materiella delen af en lifvad varelse, d. v. s. byggnaden för dess sinliga verktyg. *En lifvande k. Menniskans k. Ett djurs k. En död k. K-ens lemmar, inre delar. Blotta k-en. En välbildad k. Menniskan består af k. och själ. Värk i hela k-en. Plundra en in på k-en, fräntaga en allt, ända till kläderna. Straffa till k-en, låta undergå kroppsstraff.* (Talesätt) *Hon har icke kläderna på k-en, är alldeles utfattig.* — *Motsats:* Själ, Lifvande princip, Lifsprincip, Lif. — 3) Stommen, både hos människor och djur, i motsats till hufvud och lemmar. *K-en och lemmanne.* — 4) (fig.) a) Hufvuddelen af vissa ting. *K-en af en gitarr, en violin.* — b) Säges om vissa föreningar, såsom ett helt betraktade. Förekommer under denna bem. i sammansättningarna: Stats-, Riks-, Samhällskropp. —

5) (fam. skämtv.) Menniska. *En lustig k. Jag är inte k. att kunna öfvertyga honom derom, förmår ej &c.* — *Ss. K-sbeskaffenhet, -sdel, -sfel, -slängd, -srörelse, -sskapnad, -ssmärta, -sstorlek.*
KROPPDUFVA, f. 1. (t. *Kropf/taube*, af *Kropf*, kräfva) Ett slags dufva med mycket stor kräfva. *Columba gutturosa.*
KROPPERT, kråppärt, f. 2. (t. *Kropfer*) Se *Kroppdufva*.
KROPPKAKOR, f. 1. pl. Ett slags matföredning af hackadt kött och fisk, hvilket blandas tillsammans med mjöl och vatten, hvarestef af massu formas bullar, som kokas. — Ordet är beslägtadt med det i Vestergötland brukliga *Kroppningar*, klimpar i soppa.
KROPPSÄRBETE, n. 4. Arbete, som förrättas med kroppsens tillhjälp (i motsats till själsarbete).
KROPPSBILDNING, f. 2. En mennisko- eller djurkroppens yttre bildning, gestalt.
KROPPSBYGGNAD, m. 3. En mennisko- eller djurkropp med afseende på beskaffenheten och dimensionerna af dess särskilda delar. *En stor, jättelk, liten, svag, klen, stark k.*
KROPPSFÖRFATTNING, f. 2. Kroppsbeskaffenhet.
KROPPSKRAFT, f. 3. Kraft, som tillhör kroppen. Brukas mest i plur. *Stora k-er.*
KROPPSLIG, a. 2. 1) Som har en kropp. *Gud är icke k. De k-a varelserna.* — *Motsats:* Andlig. — *Syn. Materiel, Sinlig.* — 2) Som tillhör, har afseende på kroppen. *K. njutning, smärta. K-i stroff.* — *Motsats:* Andlig. — *Syn. Lekamlig.*
KROPPSLIGHET, f. 5. Egenheten att vara kroppslig, kroppsligt väsende. — *Motsats:* Andlighet. — *Syn. Lekamlighet.*
KROPPSLIGT, adv. På ett kroppsligt sätt, till kroppen. I kroppslig, lekamlig mätta. *K. straffa någon. En ande, som k. uppenbarar sig för någon. K. njuta.* — *Motsats:* Andligen, Andligt. — *Syn. Lekamligen.*
KROPPSPLIKT, f. sing. Se *Kroppsstraff*.
KROPPSSTRAFF, n. 5. Straff, som medför kroppslig smärta.
KROPPSSTYRKA, f. sing. Inbegreppet af kroppens krafter.
KROPPSSTÄLLNING, f. 2. 1) Menniskokroppens naturliga bildning i afseende på mått och symmetri. — 2) Den ställning, det läge, hvarti en människas kropp för ett visst ögonblick befinner. — *Syn. Attityd.*
KROPPSVÄRME, m. sing. Se *Lifsvärme*.
KROPPSÖFNING, f. 2. Öfning i någon kroppslig färdighet.
KROPPÅS, m. 2. Se *Takås*. — Ordet kommer af *Kropp*, det öfversta af något, och *Ås*, trä, bjelke.
KROSSA, v. a. 1. 1) Genom en stor tyngd, häftig tryckning eller våldsamt stöt upphäva sammanhanget emellan ett föremål delar, så att det utplattas eller söndras i många delar. *Muren föll ned och k-de honom. K. en insekt med foten. K. drufvor i en press.* — 2) (fig.) Tillintetgör, förstöra, förderfva. *K. en fiende. K. ens lycka. Detta slag k-de hans hjerta, gaf honom en dödlig hjertesorg.* — *Krossande, n. 4. o. Krossning, f. 2.*
KROTOSLÄGTET, n. sing. def. (bot.) Ett växtsläkte af Knölfruktfamiljen. *Croton.*
KRUBBA, f. 1. Foderrummet längst fram i en stallspita.

KRUBBITARE, m. 3. 1) Häst, som har den ovanan att bita i krubban. — 2) (fig. fam.) *Gammal k.*, snål gubbe.
KRUBBITNING, f. 2. Ovanan hos en häst att bita i krubban.
KRUCIFIX, --f'x, n. 3. o. 5. (af lat. *Crucifixus*, korsfäst) Kors med Kristusbild.
KRUDITET, --ét, f. 3. (med.) *K-er*, osmälta ämnen i magen och tarmkanalen.
KRUKA, f. 4. 1) Rundt, mera högt än bredt, på midten buktigt, upp- och nedåt något afsmalnande kärl af lera eller sandsten, med tyenne öron, ett på hvardera sidan, samt upptill öppet och utan lock. För öftrigt af olika form. *En k. vatten, dricka. Sätta en vdet i k.* (Ordspr.) *K-a går så länge till brunnen, tills hon spricker*, när man ofta återfaller i samma fel, blir det till slut ens undergång, olycka; äfv. när man allt för ofta utsätter sig för en fara, råkar man slutligen i olycka. — Bar sammansättningarne *Vatten-, Dricks-, Olje-, Blomsterkruka, m. fl.* — 2) (fig. fam.) Fög stackare, pulttron, haca.
KRUKA, f. 4. (lat. *Curuca*) Ett slags fågel.
KRUKMAKARE, m. 5. Handverkarer, som tillverkar allhandas slags stenkärl. — *Ss. Kruk-makararbete, -handtverk, -konst, -ugn, -vara.*
KRUKMAKARGÖDS, n. sing. 1) Det ämne, hvaraf krukmakare göra sina arbeten. — 2) Hvarjehanda slags krukmakarvaror.
KRUKMAKARLERA, f. sing. Benämning på det slags lera, som begagnas till förfärdigande af kruk-kärl. Är af två slag: *Eldfast K.* och *Smältbar K.*
KRUKMAKARSKIFVA, f. 1. Det slags maskin, hvarpå kruk-kärl svarfvas.
KRUKRUSSIN, n. 3. En sort russin, öf-plockade och torkade qvarsittande på stjelen, hvilka läggas i krukor eller lädor och sålunda försändas.
KRUKKÖRT, f. 3. Se *Körvingkruka*.
KRULL, ett. **KRULLTOBAK**, m. sing. Dålig tobak.
KRULLA, v. a. 1. Göra krullig. — *K. sig*, v. r. Kröka sig och blifva krullig.
KRULLIG, a. 2. Krökt i cirkelform upp- eller nedåt.
KRULLHÖNA, se *Krollhöna*.
KRUM, krüm, a. 2. Krökig.
KRUMBUGT, m. 5. 1) Krökning, bukt (i spräng). Säges om hunder och andra djur. *Göra k-er.* — 2) (fig. fam.) Listig omväg, undflykt, omsvep.
KRUMBUGTA, v. u. 1. 1) Löpa i krumbugter. — 2) (fig. fam.) Bruka knep och konst, gripa till undflykter, nyttja omsvep.
KRUMCHUKEL, krümsf'rrk'l, m. 2. pl. — *cirklar*. Cirkel med krökta ben och trubbiga spetsar, hvarmed diametern af cylindrar och andra runda kroppar uppmättes.
KRUMELÖR, --ör, m. 5. (fam.) Krökig släng.
KRUMHORN, n. 5. Ett slags numera föråldradt blåsinstrument af trä, nedtill krökt i en halfcirkel, med 6 ljudhål på öfra sidan och på den nedra ett för tummen.
KRUMHULT, n. 5. (skepp.) 1) Krökigt trä, knå. — 2) (i plur.) Mörka vrår.
KRUMHULTSGAST, m. 2. (skepp.) Sjöman, som håller sig undan, när något är att göra.
KRUMMEJSEL, m. 2. pl. — *mejslar*. Ett slags krökig mejsel.
KRUMPEN, a. 2. neutr. — *et.* 1) Krökt

genom nervernas sammandragning. — 2) Hopkrympt, skrumpen.

KRUMPENHET, f. 5. Egenskapen att vara krumpen.

KRUMPNA, v. n. 1. Blifva krumpen.

KRUMSPRÄNG, n. 3. 1) Språng i krok. *Hundens hästens k. Göra k. af glädje.* — 2) (fig. fam.) Onasvep, undflykt.

KRUMSTAF, m. 2. pl. — *stafvar*. Så kallas biskopstafven, emedan den har en krok eller krycka i öfra ändan.

KRUMTARM, m. 2. En af tarmarna i magen.

KRUMTIMMER, n. 5. **KRUMTRÄ**, n. 4. (skepp.) Krokigt trä, knä.

KRUS, n. 5. 1. Rundt drickskål af stengods eller porslän, uppträdd ända med jerntjockt, öppet upptill och utan lock. *Ett k. öl.*

KRUS, n. sing. II. 4) Hvad som är krusadt eller krusigt. Brukas i denna ordets egentliga bem. numera föga. — 2) (fig.) Krusande. *Ej tycka om k. Utan k.*

KRUSA, v. a. 1. Göra krusig. *K. hår, manschetter. K. i kanterna. En sakt väderpust k-de vattenlytan.* — V. n. (fam.) 1) På ett tvungent och ceremoniöst sätt visa sig artig, höflig, ödmjuk, o. s. v. *K. för någon. K. för de rika. Låt oss inte k. K. med någon, behandla honom med efterlåtenhet. K. med något, af efterlåtenhet o. s. v. gerna undvika något.* — 2) Göra svårigheter vid något. *Han k-ar för att göra det. Jag k-de inte för att säga honom sanningen.* — Syn. Draga sig (för något).

KRUSANDE, n. 4. Handlingen, då man krusar (både för v. a. och v. n.).

KRUSARE, m. 5. En, som är böjd för att krusa.

KRUSBJÖRN, m. 2. (fam.) Se *Krushufvud*, 3.

KRUSBRÖD, n. 5. Ett slags krusadt bakverk.

KRUSBÄR, n. 5. Det ludna, allmänt kända bäret af:

KRUSBÄRSBUSKE, m. 2. pl. — *buskar*. Bärbuske af fam. Ribesia. Ribes grossularia.

KRUSERA, v. a. 1. Göra krusig. — *Kruserande*, n. 4. o. *Krusering*, f. 2.

KRUSERLIG, a. 2. 1) Som är mycket böjd för att krusa. — 2) Som röjer sådan höjelse. — *Kruserligt*, adv.

KRUSERLIGHET, f. 5. Kruserligt skick, väsende, uppförande.

KRUSFLOR, n. sing. En lätt, genomskinlig och krusad väfnad af finaste silke. — Syn. *Krepp*.

KRUSHUFVUD, n. 4. pl. — *hufvuden*. 1) Krusigt hufvud. — 2) Person med krusigt hår. — 3) (fig. fam.) a) Besynnerlig människa, fall af iafall och nycker. — b) En, som krusar mycket.

KRUSHÄRIG, a. 2. Som har krusigt hår.

KRUSIG, a. 2. Såges om hår o. d., som är vridet i spiralform. *K-t hår*.

KRUSIGHET, f. 5. Egenskapen att vara krusig.

KRUSJERN, n. 5. Friserjern, hvarmed hår krusas.

KRUSKAM, m. 2. pl. — *kammar*. Se *Friserkamm*.

KRUSKÅL, m. sing. En artförändring af den Allmänna kålen, med krusiga blad. Brassica crispa.

KRUSLAF, m. sing. Ett släkte af Lalyarna. Cetraria.

KRUSMAKARE, m. 5. (fam. skämtv.) En, som krusar mycket.

KRUSMOSSA, f. 4. Ett släkte af Mossorna. Ulota.

KRUSMYNTA, f. sing. En art af örtslägdet Mynta, med rödletta blommor. Mentha crispa. — *Ss. Krusmyntsprit. -te. -vatten.*

KRUSMYNTOLJA, f. 4. Eterisk olja, som fås af Krusmynta.

KRUSNING, f. 2. 1) Se *Krusande*. — 2) Det krusade på en sak.

KRUSPINNE, m. 2. pl. — *pinnar*. Träpinne, som af perukmakare brukas till krusande af hår.

KRUSSAM, a. 2. Se *Kruserlig*.

KRUSSALAD, krüssallat, m. sing. En artförändring af Salad-Laktuk. Lactuca crispa.

KRUSTAGEL, n. 5. Krusigt tagel.

KRUSTISTEL, f. 2. pl. — *tistlar*. En tistelart, i åkrar, med röda blommor och i brädden krusiga blad. Carduus crispus.

KRUSTÅTEL, m. sing. En tvåårig gräsväxt, på torra lätt. Aira flexuosa.

KRUT, n. sing. (af t. *Kraut*, ört) 1) Pulverformig blandning af salpeter, kol och svavel, som exploderar, då minsta gnista faller derpå, och användes till ledning i alla slags eldgövar. *Kulor och k. (Talesätt) Han är som k., mycket häftig, retlig. Icke vara värd ett skott k., duga till ingenting. Kosta k. på döda sparspar, göra ändamålslösa utgifter. Han var icke med, när k-t uppfanns, är ganska inskränkt, dum.* — 2) (Ordspr.) *Öndt k. förög ej*, (egentl.: ogräs är ej lätt att utrota) det onda varar i evighet; de elaka äro seglivade. — *Ss. K-dam, -fjerding, -käril, -laddning, -magasin, -pung, -tillverkning, -tunna.*

KRUTERUK, n. 5. Ställe, inrättning, der krut tillverkas.

KRUTBRÄNNARE, m. 5. 1) En, som tillverkar krut. — 2) Tvåårig växt på Gottland; har ljusrödt blomax med svartbrun spets. Orchis ustulata.

KRUTDURK, m. 2. Förvaringsrum för krut, på fartyg.

KRUTGUBBE, m. 2. pl. — *gubbar*. (fam.) Struntgubbe. — Härleder sig af t. *Kraut*, ört, och betydde ursprungl.: Gubbe, som gick omkring och sålde hvarjehanda medikamenter och pulver.

KRUTHUS, n. 5. Enkom bygd hus, att deri förvara brut. — I samma mening brukas äfv. ordet *Krutkvälf*.

KRUTKÄMMARE, m. 2. pl. — *kamrar*. 1) Se *Krutdurk*. — 2) Nedersta delen af en hösspipas lopp, der krutskottet inlägges.

KRUTKORN, n. 5. Liten partikel af krut.

KRUTKORNINGSSÄLL, n. 5. Säll, hvarmed krut kornas.

KRUTLÅSKARE, m. 5. Se *Kasedun*.

KRUTMÄTT, n. 5. Mätt, som begagnas till krutladdningens afmätande för hössor.

KRUTPROF, n. 5. Probering af kruts godhet eller styrka.

KRUTPROFVARE, m. 5. Verktyg, hvarmed delst krut provas.

KRUTQVÄRN, f. 2. Se *Krutbruk*.

KRUTRÖK, m. sing. Rök af krut, isynnerhet i fält. (Fig. fam.) *Lukta, osa k-en, vara med i krig. Han har ännu icke osat k-en.*

KRUTSATS, m. 5. Sats af ingredienserna till krut, vid tillverkning deraf.

KRUTSLANGA, f. 4. En omkring $\frac{1}{2}$ tum bred slang, sydd af tjärt eller läder och fylld med krut, för att begagnas till minors antändning.

KRUTSTÄNK, a. 4. Bestänkt med krut, eller lossning af skott.

KRUTSÄLL, n. 5. Se *Krutkorningssäll*.

KRUTTORN, n. 5. Torn, enkom uppförd till förvaring af krut. *K-t vid Loudden.*

KRUTVAGN, m. 2. Vagn, hvarpå krut föres i fält.

KRY, a. utan neutrum i sing. Rask, liflig, munter. Såges om äldre och tillfrisknande personer. *Gubben är ännu k. Han börjar bli k. igen. K. ålderdom.*

KRYCKA, f. 4. 1) Litet tvärtrå eller tvärs öfver gående stycke upptill på en käpp, för att hålla i handen eller sätta under armen och stödja sig på. *Käpp med k.* Har sammansättningen *Guldrycka*. — 2) Käpp med sådant tvärtrå upptill. *Gå på k., på kryckor.*

KRYDDA, f. 4. 1) Hvarje slags aromatiskt och besigt ämne, som begagnas, för att gifva mat en stark och behaglig smak. *Kanel, peppar, ingefära äro vanliga k-dor. Lägga k-dor på maten.* (Fig.) *Hungern är bästa k-n, god matlust är bättre än kryddor på maten.* — 2) Kryddväxt. *Mörjan är en god k. — Ss. Kryddak-tig, -lik, -luk, -smak.*

KRYDDA, v. a. 1. 1) Lägga kryddor på mat, för att göra den välsmaklig. *Hon k-dor maten för starkt.* — 2) (fig.) Gifva tal, skrift skadt in-tresse genom något, som retar inbillningen, nyfikenheten, skänker njutning åt skönhetssinnet, o. s. v. *Han förstär alltid att k. sitt tal med ett godt skämt, med väl valda bilder.* — *Kryddande*, n. 4.

KRYDDBAD, n. 5. Det slags bad, då åtskilliga kryddor ingå i badvattnet.

KRYDDBOD, f. 2. Handelsbod, der specierier hållas till salu.

KRYDDBRÖD, n. 5. Ett slags fint bröd af ägg, socker, mjöl och hvarjehanda kryddor.

KRYDDGÅRD, m. 2. Se *Köksträdgård*.

KRYDDKRAMHANDEL, m. sing. Minuthandel med specierier o. d.

KRYDDKRAMHANDLARE eller **KRYDDKRAMMARE**, m. 5. En, som idkar kryddkramhandel.

KRYDDLÅDA, f. 4. Låda, hvari kryddor förvaras.

KRYDDNEGLIKA, kryddnågljicka, f. 4. Omogna blomknoppar af Kryddneglikebusken, hvilka begagnas som matkrydda.

KRYDDNEGLIKEBUSKE, m. 2. pl. — *buskar*. Buskväxt af fam. Myrtaceæ, inhemsk på Moluckerna, och hvaraf kryddneglikor fås. Caryophyllus aromaticus.

KRYDDOST, m. 2. Ost med kryddor uti.

KRYDDNING, f. 2. (både egentl. o. fig.) Handlingen, hvarigenom något kryddas.

KRYDDPEPPAR, m. sing. De torkade bären af Kryddpepparträdet, hvilka allmänt begagnas som matkrydda.

KRYDDPEPPARTRÄD, n. 5. Ett trädslag af fam. Myrtaceæ, hvars torkade bär utgöra kryddpeppar; inhemskt i Vestindien. Eugenia pimenta.

KRYDDPÅSE, m. 2. pl. — *påsar*. Påse med insydda kryddörter, som uppvärd begagnas till fördelande af Russ. svulster, o. d.

KRYDDQVAST, m. 2. Se *Blomsterqvast*.

KRYDDSAKER, f. 3. pl. Se *Specierier*.

KRYDDSÅNG, f. 2. Trädgårdssång för kryddväxter.

KRYDDTE, kryddtè, n. 5. Åflok af kryddor.

KRYDDTRÄD, n. 5. Träd, hvaraf fås något slags krydda.

KRYDDTÄRTA, f. 4. Tärta af smör, socker, kanel, kardemumma, pomeransskal, äggulor, puder och äggvitor.

KRYDDTÄPPA, f. 4. Liten kryddgård.

KRYDDVÄROR, f. 4. pl. Se *Specierier*.

KRYDDVIN, n. 5. Vin, försatt med kryddor.

KRYDDÖL, n. sing. Öl, med tillsats af kryddor.

KRYHET, f. 5. Egenskapen att vara kry.

KRYMPA, v. a. 2. (af *Krum*, vät) Fukta kläde med vatten, för att borttaga glansen och förekomma dess hopkrympning. *K. kläde.* — V. n. Sammandragas af väta. *Ylle k-per i tvätt.*

KRYMPLING, m. 2. (af *Krum*, krokig) Såges om dem, på hvilka ryggraden växt kronig, eller som förlorat bruket af en lem eller blifvit lama. *Så, göra någon till k.*

KRYMPNING, f. 2. 1) Förfarandet, då kläde krympes. — 2) Sammandragning genom väta. *Klädes k.*

KRYPP, n. 5. Litet krypande djur.

KRYPPA, v. n. 5. Impl. *Kröp*. Sup. *Krupit*. Part. pret. *Krupen*. 1) (om djur) Med fötterna långsamt förflytta sig på marken. Såges isynn. om insekter, men äfven om andra djur, som halva korta eller svaga ben. *En gråsvugga k-per på väggen. Kycklingen k-per ur ägget. K. ur skinnel, se Skinn. K. fram, igenom, ihop, i'n, ned, upp, ut.* — 2) Förflytta sig på marken på det sätt, att kroppen helt och hållet eller till en del beror marken. Såges både om människor och djur. *Katten k-per utåt marken, när han tvrar på sitt rof. Barnet k-per på golvet. K. bakom bustarna. K. på alla fyra, på händer och fötter. K. genom ett håll, med tillhjälp af både händer och fötter förflytta sig derigenom.* (Fam.) *H. till kajs, gå till sängs. K. i kurran, blifva arresterad. K. till horet, se Kors.* (Ordspråk) *Man måste först k., innan man kan gå, det är alltid svårt i början, då man lär, förtager sig något. — K. fram, i'n, ned, upp, ut.* — 5) Gå krokig, hopkrupen. *K. in i vagnen. K. ihop, kräka sig och draga ihop kroppen; äfvsakta maka sig intill hvarandra. K. ned i sängen, draga sig ned under täcket och krypa ihop.* — 4) (fig. fam.) Ställa sig öfverdrifvet ödmjuk. *K. för de stora.* — 5) (om rötter, växter) Växa liksom krypande utåt marken. — 6) *Det k-per i skinnel, i fötterna*, såges, när man erfar en känsla liksom af något krypande i huden, i fötterna. (Fig. fam.) *Ändtligen kröp det ur honom*, ändtligen beqvämde han sig, förmäddes han att säga det. — *K. n. de*, part. pres. Som kryper. Brukas stundom adjektivt, t. ex.: *K. djur, rötter, växter. En k. människa. På ett k. sätt.* — *Krypande*, n. 4.

KRYPANB, kryppänd, f. 3. pl. — *änder*. Se *Arta*.

KRYPPARE, m. 5. (fam.) 1) Krypande insekt. *K.* (i plur.), benämning på Insekternas ättande ordning (Aptera). — 2) (fig.) En som kryper för dem, af hvilka han har något att frukta eller vinna.

KRYPPBLECK, n. 5. Metallskiva, som vid gevärsfaktorierna användes till bestämmande af gevärslådelarnas alla dimensioner.

KRYPPBÖNA, f. 4. 1) Ett slags hönväxt, som kryper utåt marken och odlas för köket. *Phaseolus nanus.* — 2) Böna af denna växt. *Koka k-nor.*

KRYPPDJUR, n. 5. Krypande djur, insekt.

KRYPERI, n. 3. (fig. fam.) Krypande handlingsätt, beteckande, skick, väsende.
KRYPFISK, m. 2. Se *Klätterfisk*.
KRYPLOKA, f. 1. Örten *Sison inaudatum*.
KRYPHVEN, f. sing. Ett mångårigt grässlåg. *Agrostis stolonifera*.
KRYPHÅL, n. 5. 1) Hål, der ett djur kan krypa in och gömma sig, eller hvarigenom det kan undkomma förföljelse. — 2) (fig. fam.) Undflykt.
KRYPIN, -f'nn, n. 5. (fam.) Hål, näste. Säges skämtv. om kroghål.
KRYPKONG, m. 2. Ett slags kräfta. Págorus Bernhardus.
KRYPNING, f. 2. (med.) Den känsla, man erfår, då man tycker, att det kryper i kroppen.
KRYPPELSPEL, n. 5. (mek.) Ett slags flyttbart gångepel.
KRYPSKYTT, m. 2. En, som förfövar krypskytte.
KRYPSKYTTE, n. 4. Hemligt och otillåtet jagande på annans mark.
KRYPT, kry'pt, m. 3. Ett insektslägte, *Cryptus*.
KRYPTOGAM, kry'ptogám, f. 3. (från grek.) Växt, som saknar verkliga hjertblad och tydliga könsdelar. Groddträdsväxt. [Cryp.—]
KRYPTÅG, m. sing. En art af växtslägtet. *Tåg. Juncus bufonius*.
KRYPPVIDE, n. sing. En helt liten buske af Pilslägtet. *Salix fusca*.
KRYPVÄXT, f. 5. Växt, som kryper utåt marken.
KRYPÄRTER, f. 3. pl. En artförändring af sockerarterna. *Pisum nanum*.
KRYPÖRT, f. 3. 1) Se *Kryppväxt*. — 2) Örten *Potentilla reptans*, med gula blommor och krypande lång stjerk.
KRYSLIT, kry'sl'it, m. 3. Ett slags gröngul, genomskinnlig ädelsten. — Skrifves äfv. *Chrysolith*.
KRYSORPRAS, kry'soprás, m. 3. Grön agat. Skrifves äfv. *Chry*.
KRYSS, n. 3. (i fornpråket *Kross*) 1) (i allm.) Kors. *I k. — 2)* (byggn.k.) Band i ett kors-hvalf. — 3) (skepp.) Se *Ankarkrona*.
KRYSSA, v. n. 1. (sjöt.) 1) Att genom bidevindssegling, än för styrbords- och än för babords-hälsar, komma från ett ställe, då vinden är emot. — 2) Uppehålla sig i hafvet på en viss höjd och der segla af och an, för att aflägsna kapare, borttaga fiendtliga skepp, observera flötter, o. s. v. — *Kryssande*, n. 4. o. *Kryssning*, f. 2.
KRYSSÄRE, m. 3. 1) Kryssande fartyg. — 2) Fartyg, beordradt att kryssa i ett visst farvatten.
KRYSSHULT, n. 3. (skepp.) Tvenne i vinkel vid en nägelbänk fästade små trä- eller jernstycken, som tjena att kring dem fästa tjockare tåg.
KRYSSMAST, f. 3. Den aktiersta af de trenne masterna på ett skepp.
KRYSSNING, f. 2. (sjöt.) Det slags segling, då man kryssar.
KRYSSNINGSHÖJD, f. 5. Den höjd i hafvet, på hvilken ett fartyg kryssar.
KRYSSRÅ, f. 5. pl. — *rår*. (skepp.) Rån, som hänger vid kryss-stängeln.
KRYSS-SEGEL, n. 3. (skepp.) Ett segel, som är underslaget till kryssrån.
KRYSS-STAG, n. 3. (skepp.) Ett stag, som förfifrån stöttar kryssmasten.

KRYSS-STÅNG, f. 3. pl. — *stänger*. (skepp.) Stängeln näst öfver kryssmasten.
KRYSSVANT, n. 5. pl. (skepp.) Vanten på kryssmasten.
KRYSTA, v. a. 1. Hårdt trycka, klämma. *K. främ. ut*, med mycken ansträngning framtrycka, uttvinga. Brukas äfv. i fig. mening. Se *Framkrysta*. — *K. sig*, v. r. 1) Tvinga sig till att få stoisig. — 2) (fig. fam.) Omåttligt anstränga sig, för att framalstra något litterärt arbete. — *Krystande*, n. 4. o. *Krystning*, f. 2.
KRÅKA, f. 1. 1) Se *Gråkråka*. *Hoppa som en k.*, tungt. *Hoppa k.*, hoppa i nedhukad ställning. — 2) Hufva, som fruntimmer bruka som martiden i hvardagslag, då de äro ute. — 3) (fam.) Snorkluns. — *Ss. Kråkbo*, -unge.
KRÅKBÄR, n. 3. Bär af Kråkis.
KRÅKESYRA, f. 1. Se *Göksyra*.
KRÅKÄGEL, m. 2. *K-glar* kallas en afdelning af Sparfågeln, till hvilken höra Korpen, Kråkan, Råkan, Kajan, Skatan, Nötskrikan, m. fl.
KRÅKFÖTTER, m. 3. pl. 1) (fig. fam.) Dålig handstil, liknande kråkers fötter. *Skriva k.* — 2) (bot.) a) En art Ålandsrot, med gula blommor. *Inula salicina*. — b) Örten *Comarum palustre*, med rödbruna blommor.
KRÅKHVETE, n. sing. Se *Pukkhvete*.
KRÅKLÖR, m. 5. pl. Örten *Coronopus depressus*.
KRÅKLÖFVER, m. sing. Se *Krånklöfver*, 2, b.
KRÅKLÖK, m. sing. En lökväxt. Ornithogalum minimum.
KRÅKRIS, n. sing. En låg buske med små röda blommor, hvaraf blifva kråkbär. *Empetrum nigrum*.
KRÅKVINKEL, m. sing. (i *Krånkvinkel*) Liten landsortsstad, der det tillgår äkta kalkborgerligt. Benämningen upptagen af Kotzebue.
KRÅKÄRTER, f. 3. pl. Örten *Orobos vernus*, med purpurfärgade blommor.
KRÅMA SIG, se *Kroma sig*.
KRÅNGEL, n. sing. (fam.) 1) Hinder, som man af ogenhet, fiendtlighet lägger i vägen för någon. — 2) Ränker, undflykter, konst. — 3) (i rättsgångar) Advokatknep; invändningar, för att draga ut på tiden; lagvrängning. — 4) Gräl.
KRÅNGELMAKARE, m. 3. (fam.) En, som är fallen för att krångla.
KRÅNGLA, v. n. 1. (fam.) 1) Af elakhet göra svårigheter, lägga hinder i vägen för någon. — 2) Smida ränker, söka undflykter, hafva listiga konst. för sig. *K. bört, ihop, i'n, till, se Bortkrångla*, &c. *K. sig främ, ifrån*, med mycket bråk, eller med list, konst, ränker hjälpa sig fram. *K. sig i'n öfverallt*, med list och konst skaffa sig insteg öfverallt. *K. sig till*, genom konst, ränker, listiga tillställningar förskaffa sig. — 3) (i rättsgångar) Bruka advokatknep, vränga lagens mening. — 4) Söka gräl. — 5) (pop.) Se *Hångla*. — *Krånglande*, n. 4.
KRÅNGLARE, m. 3. Se *Krånghelmakare*.
KRÅNGLIG, o. 2. (fam.) 1) (om person) Fallen för att krångla. *En k. harl att ha all göra med*. — 2) (om sak) Invecklad, intrasslad, svår att utreda.
KRÅNGLIGHET, f. 5. (fam.) Egenskapen att vara krånghlig.
KRÅNGLIGT, adv. (fam.) På ett krånghligt sätt, med krångh.

KRÅS, n. 3. 1) (i *Gekröse*) Innanmäte. Deraf *Gåskrås*. — 2) (i *Krause*) Veckad och stärkt remsa af kambrick, nåtelduk o. s. v., som till prydnad fästes utpå linnet, fram till på bröstet.
KRÄCKLA, se *Kräkla*.
KRÄFJA, se *Kräfva*.
KRÄFNING, krä'vning, f. 2. Handlingen, då man kräfler.
KRÄFSTINN, krä'vst'inn, a. 2. neutr. — *stint*. 1) (egentl.) Som har stinn, full kräfva. — 2) (fig. fam.) Högmödig, uppblåst, dryg. — *Syn*. Se *Högmödig*.
KRÄFTA, krä'fta, f. 1. 1) Allmänt känt skorpdjur af Tiofötternas ordning. *Astacus fluviatilis*. — 2) (astr.) a) Benämning på ett af himmelstecknen. *K-rs tecken*. — b) Sjernbild i närheten deraf. — 3) Ett slags svår sjukdom, bestående i en antingen slutet eller öppen svullnad, som satt sig på något ställe i körtlarna, uti bröstet, i ansigtet o. s. v., och afseöndrer en högst stinkande, ruttan vätska. *K. i bröstet*. — *Se Kräftfångst*, -klo, -pudding, -skal, -stjert.
KRÄFTAKTIG, KRÄFTARTAD, a. 2. Som liknar kräftan (hem. 3).
KRÄFTDJUR, n. 3. Slägte af Skorpjuren, som innefattar Kräftan och Hummern. *Astacus*.
KRÄFTFÄNGARE, m. 3. 1) En, som fångar kräftor. — 2) Ett fågelslägte. *Cancroma*.
KRÄFTGÅNG, m. sing. (fam.) *Gå k-en*, gå baklänges; (fig.) gå till förfall. *Det går k-en för honom*.
KRÄFTHÅF, m. 2. pl. — *håfvar*. Håf, hvarmed kräftor fångas.
KRÄFTKNÖL, m. 2. Kräftartad knöl.
KRÄFTPASTEJ, m. 5. Pastej, tillagad af kräftor.
KRÄFTSKADA, f. 1. Se *Kräftsår*.
KRÄFTSMÖR, n. sing. Ett slags mattillredning af krossade kräftska, kokade med smör.
KRÄFTSOPPA, f. 1. Soppa, anrättad med fyllda kräftska eller kräftpudding.
KRÄFTSPINDEL, m. 2. pl. — *spindlar*. Ett slags citrongul spindel med två röda ränder; går baklänges som kräftorna. *Thomisus citreus*.
KRÄFTSTEN, m. 2. Halfklotformig, hvit, stenartad gyttning i magen på kräftor, tjänande till bildningen af nytt skal.
KRÄFTSÅR, n. 3. Öppet sår, förorsakadt af kräftsjukdomen.
KRÄFVA, f. 1. 1) Ett slags påse, som fåglarne hafva under halsen, och i hvilken födan först upplöses i en slemmig massa, innan den nedgår i magen. — 2) (fam. skämtv.) Mage. *Han har k-n full*, har ätit sig mätt.
KRÄFVA, v. a. 2. Impf. *Kräfde* och *Kräfde*. Sup. *Kräfl* och *Kräft*. Part. pass. *Kräfld* och *Kräfd* (a alltid långt). 1) Fordra, begära såsom rättighet. *K. skall*. *K. pennarng af någon*. Har äfven person till objekt, t. ex.: *K. någon för skuld*. *K. i'n, åter*, se *Inkräfva*, *Återkräfva*. *K. ut*, se *Utkräfva*. — 2) (fig. fam.) Erfordra, tarvå, fordra. *När hans embets det k-ver Hans skyldighet k-ide att göra det*. *Det k-ver skyndsamhet*. — *Syn*. Se *Fordra*. — *Kräfvande*, n. 4. [Kräffa].
KRÄK, n. 3. (af gam. *Kræka*, kræla, således egentl.: krälende djur.) 1) Litet djur, isynn. af insekter och reptiler. — 2) (fig. fam.) a) Litet barn, som ännu ej kan gå. — b) (spefullt) Liten svag, sjuklig människa. — c) (föraktligt) En, som ej duger till något, stackare. — 3) (pop.) Boskaps kreatur.

KRÅKAS, v. d. 2. Se *Spy. K. upp*, genom kränkning gifva ifrån sig.
KRÅKLA, krä'kla, f. 1. 1) Ett slags husbällsredskap af trä, i nedra ändan tjockt, klumpigt och med utstående hvassa knolar, hvarmed gröt och chokolad omröras. — 2) Biskopsstälven. [Krækla].
KRÅKMEDEL, n. 3. Medel, hvarigenom kränkning befördas.
KRÅKNING, f. 2. Våldsam uppkastning ur magen af der innehållna ämnen, förorsakad af ett slags krämpaktigt rörelse i magens muskelhud. — *Syn*. Uppkastning.
KRÅKPULVER, n. 3. Pulver, som verkar kränkning. [-pulfver].
KRÅKRÖT, f. sing. Den kränkning verkande roten af en krypväxt i Brasiljens urskogar, kallad *Cephaelis Ipecacuanha*.
KRÅKSALT, n. 3. Ett dubbelsalt af vinsyra, kalk och antimon, som verkar kränkning.
KRÅKVIN, n. 3. Särskilt tillredt vin, som har den verkan att befördra kränkning.
KRÅKÖRT, f. 3. Örten *Viola Ipecacuanha*.
KRÅLA, v. n. 1. (Frequentativ af gamla verbet *Kräka*) 1) Långsamt röra sig framåt på marken, utan tillhjälp af fötter eller med ganska korta sådana. Säges om maskdjur och amfibier. — 2) (fam.) Krypa. *K. upp ur sängen*. *En hop barn k-de på golvet*. *Det k-r i kroppen*, käns, liksom någonting der krälade. — 3) Se *Hvimpla*. *Folket k-r på gatorna*. *Det k-r af folk på torget*. — *K-n de*, part. pres. Brukas nästan adjektivt i uttrycket: *K. rörelse*.
KRÅLDJUR, n. 3. Se *Amfibi*.
KRÅLGÅNG, m. sing. Magens krälende rörelse (motus peristalticus).
KRÅMARANDA, f. sing. Småaktig köpmansanda, som endast älsar vinst.
KRÅMARE, m. 3. (af *Kram*) Se *Kramhandlare*. — Har några sammansättningar, såsom: *Krydd-*, *Jeru-*, *Småkrämare*.
KRÅMERSKA, f. 1. 1) En kråmares hustru. — 2) Kvinna, som idkar kramhandel.
KRÅMPA, f. 1. (af *Kram*) Kroppsligt ondt, som beständigt, med längre eller kortare afbrott emellan, låter känna sig, dock icke så svårt, att man deraf är sägelligande.
KRÅMPA, v. a. 2. *Sjuda lut*. — | V. n. (om salpeterlut) Aukjuta i kristaller. — *Krämpning*, f. 2.
KRÅMPIG, a. 2. Besvärad af krämpor.
KRÅMPIGHET, f. 3. Krämpig kroppsbekäffenhed.
KRÅNGA, v. a. 2. 1) (pop.) Vända ut och in. *K. strumpor*. — 2) (sjöt.) Lägga ett fartyg på sidan. — V. n. (sjöt.) Luta åt sidan. *Fartyget k-ger hårdt*. — *Krångring*, f. 2.
KRÅNKA, krån'ngka, v. a. 2. (af *Krank*) 1) Förföra en qvinnu. *K. en gift qvinnu*, en mö. — *Syn*. Vanära. — 2) Bryta emot, öfverträda, göra ingrepp i, skada. *K. lagen*, *ens privilegier*, *rätt*, *heder*. — *Krånkande*, n. 4. o. *Krånkning*, f. 2.
KRÅNKARE, m. 3. En, som kränker.
KRÅNLIG, a. 2. (af gam. *Krās* eller *Kras*, läckerheter) 1) Som tycker om läckerheter. — 2) Ganska läcker. *K. mat*.
KRÅNLIGHET, f. 3. 1) Tycke för läckerheter. — 2) Egenskap att vara krånghlig. *Matens k.* — 3) (mest i plur.) Läcker spis. *Tycka om k-er*.
KRÅSMAGAD, a. 2. Som har en kråsmage (hem. 1).

KRÄSMAGE, m. 2. pl. — *magar*. (fam.) 1) Mage, van vid läckerheter; äfv. mage, som retas till kränning vid förtärandet af vämjelig mat, eller då man bör eller ser något för smaksinnet motbjudande. — 2) Kräsmagad person. — *Syn.* Läckermän.

KRÖGARE, m. 3. — **GERSEK**, f. 1. En som håller krog. — *Ss.* *K-yrka*.

KRÖGERI, n. 3. Idkande af krögareyrket.

KRÖJSEL, kröj'sel, m. 2. pl. *kröjstar*. Ett glasmåstarverktyg.

KRÖKA, v. a. 2. (af *Krok*) Göra, böja krokig. *K. en spik.* *K. af, m. fl.*, se *Afkröka*, *sc.* — V. u. 1) Göra krok, gå i krok. *Der k-ker vägen.* (Fam.) *K. på ryggen*, böja sig, buga. — 2) *K. af*, taga en avvikande riktning, kosa. *K. af vägen.* — *K. sig*, v. r. 1) Blifva krokig. *Trädet har krökt sig.* — 2) Röra sig, gå, löpa i krok, antaga krokig ställning. *Mäskan k-ker sig.* — 3) (fam.) Buga sig.

KRÖKANDE, n. 4. Handlingen, då något krökes.

KRÖKNING, f. 2. 1) Se *Krökande*. — 2) Handlingen, verkningen, då person eller sak kröker sig. — 3) Ställe, der något kröker sig; krökt, böjdt ställe. *I själfva k-en.* — *Syn.* Krok, Bugt.

KRÖN, n. 5. (fortitt.) Öfversta kanten af ett bröstvärn.

KRÖNA, v. a. 1. o. 2. 1) Högtidligt sätta kronan på en regents hufvud, till bekräftelse af dess höga värdighet. *K. någon till konung, kejsare.* Säges äfv. om regerande personers gemåler. *Drottningen k-ntes flera år dorefter.* (Fig.) *K. med ära, framgång, sällhet*, förlåna ära *sc.* — 2) (fig. skämtv.) Göra till hanref. — 3) Säges om delar, stycken af ett föremål, som äro högst. *Ett litet torn k-ner byggvaden.* — 4) (fig.) Gifva sista prydnaden, fullbordan åt en sak, fullkomma. *En lycklig framgång k-nte hans företag.* (Ordspr.) *Andan k-ner verket*, af fullbordandet beror ett arbetes värde; slutet af, om en handling, ett företag skall prisas eller ej. — 5) Med kronans märke förse något, som blifvit justeradt och riktigt befunnit. *K. mått, mål, vikt.* — *K. fartyg*, lägga beslag på fartyg för kronans tjänst. *K. träd, timmer*, märka utsynade träd, timmer. — *Krönt*, part. pass. Brukas adjektivt i följande uttryck: *K. hufvud*, kejsare eller konung. *K. poet*, som blifvit lagerkrönt. — *Krönande*, n. 2.

KRÖNFIL, m. 2. Fil, som blott har en enda huggen kant.

KRÖNIKA, krö'nicka, f. 4. (grek. *Chroniká*, af *Chronos*, tid) Bok, som innehåller en torr och andefattig berättelse om de historiska händelser, som tilldragit sig i världen eller i en särskild stat, under en viss tidrymd. Tidbok. *I en k. finner man endast fakta och årtal.* — *Ss.* *Krönikeskriivare*.

KRÖNIKBÖCKER, f. 3. pl. *K-na*, benämning på tvänne böcker i bibeln, som handla om Jüda künungars historia.

KRÖNING, f. 2. 1) Det högtidliga tillfälle, då en regent krönes. — 2) Handlingen, hvarigenom något krönes. — *Ss.* *K-sakt*, *-sedug*, *-sfest*, *-sort*.

KRÖNINGSGÄRD, m. 3. eller **KRÖNINGSHJELP**, f. 3. Gärd, bevillning, till bekostande af en künungs kröning.

KRÖNINGSMYNT, n. 5. Minnespenning af silver, som vid kröningar utkastas ibland folket,

visande vanligen den krönte regentens namneffier med krona uppöfver och kröningsdagens datum.

KRÖNINGSOXE, m. 2. pl. — *oxar*. Helstekt ox, som fordom vid künungars kröning fördes ibland folket. Förändrades i Sverige till en af papp gjord figur i skapnad af en ox med förgyllda horn, hvuti fylld med knyten af mat och vinbuteljer, hvilka utkastades ibland folket.

KRÖS, n. 5. Se *Tarmkäv*. — *Ss.* *K-hinna*.

KRÖSKÖRTEL, m. 2. pl. — *körtlar*. (anat.) En sammangyttrad körtel, belägen på tvären bakom magen och sträckande sig åt sidorna med en längd af omkring 3 tum.

KRÖSSON, n. 5. Se *Långon*.

KRÖSSAFT, m. sing. En vattenaktig, lindrigt saltaktig saft, som genom en egen gång uttömmes ur kröskörtele i tolfstarmen och bidrager till beredningen af chylus.

KRÖSVATTEN, n. 5. Se *Krösssaft*.

KUB, m. 3. (gr. *Kybos*) Solid figur, som inneslotes af sex lika stora quadrater. [Cub.]

KUBB, m. 2. Kost af hugget stycke af en stock. Förekommer mest i sammansättningen Huggkubb.

KUBBHYETE, n. sing. En sort hyete, som sitter så hårdt i agnarne, att det måste tröskas tvänne gånger.

KUBEER, -bëbr, m. sing. En pepparart, hvilken brukas som medikament. Piper Cubea.

KUBERA, v. a. 1. Måta eller uträkna en kropps kubiska innehåll. — *Kuberig*, f. 2. [Cu—]

KUBIK, -ik, a. oböjl. Beräknad efter kubiskt innehåll. Mest i sammansättningar, såsom: *Kubikmått*. — *Kubikfot*, sexsidig kropp, på hvilken hvarje sida utgör en quadratfot. I samma mening brukas äfv. *Kubikåln*, *-quarter*, *-tum*, m. fl. — *Kubikrotten* af ett tal (i förhållande till roten kalladt Kub), är det tal, som först multipliceradt med sig sjelft och sedan med produkten utgör förstämde tal. [Cu—]

KUBISK, köbissk, a. 2. Som tillhör eller har afseende på kuber. [Cu—]

KUBDE, m. 2. pl. *kuddar*. Ett slags fyrkantig, mer eller mindre stor säck eller påse af något starkt och lätt tyg, vanligast holsterväf, igensydd på alla sidor och fylld med fjäder, dun, tagel, nöthår o. s. v., för att hvilja hufvudet på, då man ligger. — *Har sammansättningarna: Hufvud-, Lång-, Fjäder-, Dun-, Tagelkudde*, m. fl.

KUPISK, a. 2. *K-a mynt* kallas sådana, som blifvit slagna under arabiska kaliferna i Asien och äro försedda med en arabisk inskrift.

KUPVA, v. a. 4. 1) Tvinga till undergifvenhet. *K. en nation, ett folk.* — *Syn.* Underkufva, Betvinga. — 2) (fig.) Dämpa, betvinga. *K. sina begär*. *K. ett barns sinne*. *K. ens högmot*, *ens stolta sinne*. — *Syn.* Dämpa, Dämma, Stilla, Sakta, Hämma, Beherrska, Undertrycka. — *Kufvande*, n. 2.

KUGELLACK, n. sing. Ett slags sämre Florentinerlack, som innehåller en större mängd lerbord, ofta ljus rosenröd.

KUGGA, v. a. 1. (af gam. ordet *Kuga*, tvinga, kulva, besegra). (fam.) Preja. *Blifva k-d.* *K. någon i spöl*, vinna penningar af honom. *K. någon i examen*, tillbakavisa honom, såsom saknande tillräckliga kunskaper. *Han blef k-d i Hofrättsexamen*. — *Kuggande*, n. 4. o. *Kuggning*, f. 2.

KUGGE, m. 2. pl. *kuggar*. Tandlik utstående del i kanten af ett hjul.

KUGGHJUL, n. 3. Hjul med kuggar.

KUGUAR, --är, m. 3. Amerikanskt rofdjur, liknande Jaguaren, men med tydliga fläckar, samt mindre och svagare. Felis dycolor. Kallas äfv. Amerikanska Lejonet. — *Ss.* *K-skänn*.

KUJON, -ön, m. 3. (fr. *Cojon*, af ital. *Coglione*) Feg stackare, mes. [Cu—]

KUJONERA, v. a. 1. Behandla någon som en feg stackare, topprida. — *Kujonerande*, n. 4.

KUJONERI, n. 3. Toppridning.

KUKELIKU ---kå. Int. Efterhärming af tuppens läte.

KUKU! kükü. Int. Efterhärming af gökens läte.

KUKU, kükü, m. sing. Benämning på gökens hämd af dess läte.

KUL, m. 2. Se *Kultje*.

KULA, f. 1. 1) Håla i jorden eller i berg. *Ett lejons k.* *Har sammansättningarna Jord-, Bergs-, Lejon-, Räfvarkala.* — 2) Mindre, klotformig kropp af något hårdt ämne. *En k. af jern, metall, koppar, bly, elffenben.* *En k. i ett radband.* *Votera, lotta med kalor.* *Har flera sammansättningar, såsom: Jern-, Koppar-, Metall-, Elfvenbens-, Biljard-, Valkula, m. fl.* — 3) (särskilt) Massiv klotrund lastkropp af jern eller bly, större och mindre, för kanoner eller handgevär. *K-lor och krut.* *Ladda med k.* *Jaga en k. genom lifvet på någon.* — 4) Hållklotformig upphöjning på huden, såsom verkan af stöt, o. s. v. *Han har fått en k. i pannan.* — 5) Den runda metallskivan nederst på en pendel. — 6) (fam.) Parti i vissa spel, der insats göres, t. ex. i kille. *Jag vann första k-n.* *Spela på ny k.*, efter ny insats. (Fig.) *På ny k.*, änyo.

KULBANA, f. 1. Den linie, en afskjuten kula beskriver i luften.

KULCIRKEL, m. 2. pl. — *cirklar*. Cirkel, som uppkommer, då en kula genomskäres.

KULEN, a. 3. neutr. — *et.* Tökning och kall. *K. väderlek.* *Mörkt och k-let väder.*

KULFORM, m. 2. Form, hvari bösskolor stöpas.

KULFORMIG, a. 2. Som har formen af en kula (bem. 2). — *Kulformighet*, f. 3.

KUGGÄRD, m. 2. Öppen förvaringsplats för kanonkuler.

KULING, m. 2. (sjöt.) Frisk vindkåre.

KULISS, -fss, m. 3. (fr. *Coulisse*) 1) På en rörlig ram målad teaterdekoration, på någondera sidan af en teater. — 2) Öppning emellan dylika målade ramar. *I k-erna*.

KULL, m. 2. I. (i fornspråket *Kull* ell. *Koldr*) 1) Samteliga barnen af ett äktenkap. *Vara af första, andra k-en.* — 2) Ungar af djur, på en gång födda.

KULL ell. **KULLE**, m. 2. II. 1) (i gamla språket) Hessa, hufvud. *Deraf Omkull* ell. *Kull, Kullbytta*. — 2) Den del af en hatt, som betäcker hessan. *K-en på en hatt*. *Har sammansättningen Hattkull.*

KULL, adv. Se *Omkull*. Brukas i talspråket och i sammansättningar.

KULLA, f. 1. 1) (ipop. o. fam.) Bondqvinna. Sålunda: *Dalkulla*, *Wingåkerskulla*. — 2) Se *Kullor*.

KULLBLÅSA, v. a. o. n. 2. Se *Blåsa omkull*. — *Kullblåsning*, f. 2.

KULLBYTTA, f. 1. (fr. *Culbute*; jfr. *Kull*, II.) Fall framåt öfver hufvudet med benen i vädret. *Göra en k.*, falla på detta sätt. *Stupa k.*, med allt göra ett sådant fall, i det man sätter hufvudet

det emot marken och kastar kroppen öfver, med benen i vädret. [Kullerbytta.]

KULLBYTTERA, v. n. 1. (fam.) 1) Göra en kullbytta. — 2) (fig.) Komma på fall, blifva ruinerad, störtas.

KULLDRÄGA, v. a. 3. (böjes som *Draga*) *Draga* person eller sak, så att de falla omkull. — *Äfv.* *Draga omkull* ell. *kull*. — *Kulldragande*, n. 4. o. *Kulldragning*, f. 2.

KULLE, m. 2. pl. *kullar*. 1) Se *Kull*, II. — 2) Rundaktigt höjd på jordytan, när den ej är af sten (berg), utan blott af jord.

KULLER, kull'r, m. sing. (i dagligt tal) Kullrighet.

KULLERSTEN, kull'r-sten, m. 2. Stor kullrig sten.

KULLERSTOL, m. 2. Stol utan karm. — *Syn.* Taburet.

KULLFALLA, v. n. 5. (böjes som *Falla*) Se *Falla*, 4. — *Äfv.* *Falla omkull*. — *Kullfallande*, n. 4.

KULLIG, a. 2. 1) Som har form af en kulle. *En k. höjd*. — 2) Full af kullar. *K-t land*. — 3) (om boskapsdjur) Som är utan horn. *K. ko*. — *Kullighet*, f. 3.

KULLKASTA, v. a. 1. 1) Kasta öfver ända, omhulvva. *K. en anfallande fiende*. — 2) (fig.) Upphäfva, tillintetgöra. *K. en dom.* *Sedoförderfet k-r samhällsordningen*. — *Äfv.* *Kasta omkull*. — *Kullkastande*, n. 4. o. *Kullkastning*, f. 2.

KULLKÖRA, v. a. o. n. 2. Köra omkull. Brukas mest i part. pass. *Kullkör*. — *Kullkörande*, n. 4. o. *Kullkörning*, f. 2.

KULLLOPP, kull-låpp, n. 3. Röret, hvarinom kulan löper på en yta genom handgevär.

KULLOR, f. 1. pl. Örtslägtet Anthemis.

KULLRA, v. a. 1. Förflytta någonting kullrigt på en yta, genom påskjutning, så att det rullar framåt. *K. en lanna*. — V. n. Förflyttas framåt på en yta genom en roterande rörelse. *Tunnan k-de utför planet*. — *Syn.* Kulla, Trilla. — *Kullrande*, n. 4. o. *Kullring*, f. 2.

KULLRIDA, v. a. 3. (böjes som *Rida*) Rida öfver ända. — *Vanligare Rida omkull*.

KULLRIFVA, v. a. 3. (böjes som *Rifva*) Se *Nedrifva*. — *Äfv.* *Rifva omkull*. — *Kullrifvande*, n. 4. o. *Kullrifning*, f. 2.

KULLRIG, a. 2. Upphöjd rund (i cirkelbåge eller närmande sig dertill). *En k. yta, väg, gata*. — *Syn.* Kenvox. — *Kullrighet*, f. 3.

KULLSEGLA, v. a. o. n. 1. Segla öfver ända. — *Äfv.* *Segla omkull*. — *Kullseglande*, n. 4. o. *Kullsegling*, f. 2.

KULLSLÅ, v. a. 5. (böjes som *Slå*) Se *Kullkasta*. — *Äfv.* *Slå omkull*. — *Kullslående*, n. 4. o. *Kullslagning*, f. 2.

KULLSTÖRTA, v. a. 1. Störta öfver ända. — *Äfv.* *Störta omkull*. — *Kullstörtande*, n. 4. o. *Kullstörtning*, f. 2.

KULLSTÖTA, v. a. 2. Stöta öfver ända. — *Äfv.* *Stöta omkull*. — *Kullstötande*, n. 4. o. *Kullstötning*, f. 2.

KULMINATION, kull--tschön, f. 3. (astr.) En stjernas gång genom middagslinien, då hon har sin högsta höjd. [Cul—]

KULMINATIONSPUNKT, ---tschönspünkt, m. 3. 1) (astr.) En stjernas högsta ständpunkt på himmelen. — 2) (fig.) Högsta höjdpunkt, höjd. [Cul—]

KULMINERA, v. n. 1. Vara i sin kulminationspunkt (både egentl. o. fig.). [Cul—]

KULMÄTT, kùlmätt, n. 5. Mätt för kulors storlek.

KULPLAN, kùlplán, m. 5. (på örlogsfartyg) Träramar längs luckarmarna och bordvarvs emellan kanonerna, med urhållningar, för att deri lägga de kulor, som böra vara tillhands.

KULQVARN, f. 2. (apotek.) Ett slags maskin till malning medelst begagnade af jernkulor.

KULSÄGEL, n. 5. (på fartyg) Se *Väder-vevlingmaskin*.

KULSTAPEL, m. 2. pl. — *staplar*. Hög af uppstaplade kulor.

KULT, kùlt, m. 2. (pop.) Se *Kulling*.

KULTI, kùlt, m. 3. (lat. *Cultus*) 1) Gudsdyrkan, gudstjenst. — 2) Till gudstjensten hörande bruk. [Cult.]

KULTING, kùllting, m. 2. (pop.) Halfväxt gris.

KULTIVERA, v. a. 1. 1) Odla, uppbreda. — 2) Sköta; idka. — 3) (fig.) Utbilda, förädla. — *K-d*, part. pass. Brukas adjektivt i bem. af: Hysad, bildad. *En k. nation. Ett k-t folk.* — *Kultiverande*, n. 4. o. *Kultivering*, f. 2.

KULTJE, kùltje, m. 2. pl. *kultjar*. (skepp.) 1) Frisk vind. — 2) Vindens styrka eller hastighet, som benämnas efter de segel, hvilka kunna föras bidevind, t. ex.: *Lader k., Mårssegelskultje*, o. s. v.

KULTRIÄNGEL, kùltríängel, m. 2. pl. — *triänglar*. Triangel, beskrifven på ytan af en kula.

KULTUR, kùltur, f. 3. 1) Bruk (af jorden). — 2) Plantering, odling. — 3) Skötsel, ans, afvel (t. ex. i Häst-, Fårkultur). — 4) (fig.) Odling af själsförmögenheter, utbildning, förädling. [Cu-]

KULTÄNG, kùltäng, f. 3. pl. — *tänger*. 1) Krats att utgåa kulor. — 2) (hos guldarbetare) Särskilt slags tång, hvarmed af plattväisad tråd uppbojas hälikiga ringar.

KULVAGN, m. 2. Ugn till kulors glödgande.

KULVAGN, m. 2. Vagn, hvarpå kanonkulor föras.

KUMMEL, kùmmel, n. 5. (fornord. *Kuml*, lat. *Cumulus*) Ursprungl.: uppstaplad hög af något. 1) Stenröse. — 2) Uppkastad stenhop på grund i sjön, till märke för sjöfarande. — 3) Se *Kummelgrotta*. — 4) Mjukleuig benfisk, liknande kabeljo, men smälare och tunnare, med stora silfvergänsande fjäll. *Gadus Merluccius*.

KUMMELGRÖTTA, f. 1. Hvarje för-Odniskt grafmonument, som var bildadt af uppresta stenar, täckta med en öfverliggare.

KUMMELÄLDERN, m. sing. def. (hist.) Den tid, då Fornskandinaverna begrofv sina döda i kummel (hem. 5).

KUMMIN, kùmmín, m. sing. 1) En tvåårig parasollväxt på höglända ångar, med små hvita blommor. *Carum Carvi*. — 2) Frö af denna växt, som begagnas till brödkrydda. — *Ss. K-bröd*.

KUMMINBRÄNNVIN, n. 5. Brännvin, satt på kummin.

KUMMINOST, m. 2. Ost, kryddad med kummin.

KUMMINSOCKER, n. sing. Ett slags konfekt af socker och kummin.

KUMULERA, v. a. 1. (lat. *Cumulare*) Hopa; på en gång inehafva (flera sysslor, löner o. d.). — *Kumulera*, n. 4. o. *Kumulering*, f. 2. [Cu-]

KUNBAR, kùnbár, a. 2. (af *Kunna*) Bekant, känd. *Allmänt k. Göra k., kungöra. Vara, blifva k.* [Kunbar.]

KUNBARHET, f. 3. Kännedom. *Allmän k.* [Kunb-]

KUND, m. 3. En, som vanligen har sin handel, spisning o. s. v. hos någon, eller i annat afseende för beständigt lemna någon tillfälle till förtjenst. *Hafva många k-er. En god k., som bringar mycken förtjenst. Skaffa, få k-er. Draga ifrån någon dess k-er. Vanja ifrån sig, förlora sina k-er.*

KUNDBAR, KUNDGÖRA, se *Kunbar, Kungöra*.

KUNG, se *Konung*.

KUNGAHUS, se *Konungahus*.

KUNGAHAKT, — **MORD**, — **VÄLDE**, m. fl. se *Konungamak*, &c.

KUNGLIG, a. 2. 1) Som tillhör eller har afseende på en konung. *K. krona, spira, mantel. Ett k-t palats.* — 2) Af en konung gifven, meddelad, sagt, yttrad. *Ett k-t ord, löfte.* — 3) En konung värdig. *En k. gifva.* — 4) (fig.) I högsta grad präktig, kostlig, högst förträfflig, utmärkt. *En k. bostad, måltid.*

KUNGLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara kunglig.

KUNGLIGT, adv. På ett kungligt sätt.

KUNGSÄDEL, m. 2. pl. — *dadlar*. Den bästa sorten af dadlar.

KUNGSFRID, kùngsfríd, m. sing. (i medeltiden) Fridslag, som innehöll förbud för hvar och en att utöfva någon våldsamhet af hvad slag som helst eller att utan tillstånd bära vapen, på den ort, der konungen uppehöll sig.

KUNGSFÄGEL, m. 2. pl. — *fåglar*. Släkte af Sparfågellarna i barrskogar, 3 till 3 1/2 tum lång, hessan saffrans- eller citrongul, öfriga kroppens grundfärg grå, skiftande i olivgrönt och gulgrönt; har tofs på hessan. *Regulus cristatus. Brandkronade K-n*, den minsta bland alla Europas fåglar, hessan hos hansen hjert brandgul. *Regulus ignicapillus*.

KUNGSGÅRD, kùngsgård, m. 2. Benämning på hvarje af de auserligaste kronogodsens i riket, hvilka förmodligen till en stor del utgjorde det forna så kallade Upsala Öde.

KUNGSHESTAR, m. 2. pl. Visst antal hästar, som hvarje ort lönade, då konungen sjelf reste ell. någon af dess embetsmän i konungens ärenden.

KUNGSKAKA, f. 1. Ett slags kaka af mandel, ägg, socker, smör, mjöl, med vanilj, kanel, muskotblomma och citroner.

KUNGSKRUT, n. sing. Finaste jagtkrut.

KUNGSLEDUGÅRD, m. 2. Se *Kungsgård*.

KUNGS LJUS, se *Kongsljus*.

KUNGSORD, kùngsörd, n. 5. 1) En konungs ord. *Det är så godt som k., fullkomligt säkert.* — 2) (fig. fam.) Tillförlitligt, sant tal. *Det är icke k. allt hvad han säger.*

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNGSÖRN, kùngsörn, m. 3. Se *Kronörn*.

KUNSKAP, f. 3. (af *Kunna*) 1) Kännedom, vetenskap, underrättelse. *Få hafva, inhämta, gifva k. om något. Jag hör fått k. om, att . . . Med, utan min k.* (vanligare säges *Vetenskap*). *Läta komma till allmänhetens k., till allmän k.* *Det har kommit till min k., att . . .* — 2) (mest i plur.) Hvad en person vet i fråga om föremåls tillvaro, egenskaper och förhållanden. *Hafva god k., goda k-er i ett ämne, en konst, i matematik, i sin kristendom. K. i godt och ondt. Hafva, äga, sakna k-er. En man med k-er. Utan k-er kommer man ej långt.* — *Syn. Vetande, Insigter, Begrepp* (i plur.). [Kund-]

KUNSKAPA, v. n. 1. Inhämta kunskap. — *Syn. Speja, Spionera, Rekognoscera. — Kunskapande*, n. 4. [Kund-]

KUNSKAPARE, m. 3. En, som inhämtar kunskap, underrättelse. — *Syn. Spjåare, Rekognoscör, Spion.* [Kund-]

KUNSKAPSDRIFT, f. 3. Förståndets åtrå att veta, känna och forska. [Kund-]

KUNSKAPSFÖRMÅGA, f. 1. Själens förmåga att förvärva kunskap om ting. [Kund-]

KUNSKAPSGREN, f. 2. Särskilt gren, del af vetandet. [Kund-]

KUNSKAPSKÄNSLA, f. 1. (fil.) Förnimmelse af ett föremåls beskaffenhet. [Kund-]

KUNSKAPSÄMNE, n. 4. Ämne för vetande. [Kund-]

KUPA, f. 1. 1) Säges om åtskilliga rundt upphöjda, halfklotformiga eller käglformiga ting, som tjena till betäckning. *En k. af glas. Sätta något under k.* — *Hit hör äfv. Båupa.* — 2) Uppskottad jord nedvid kring stammen af ett träd, uppmotkring roten af en växt. *En k. kring ett träd, en hålstock, ett potatessländ.* — 3) Rund betäckning öfver sigillet på en vigtig urkund. Har sammansättningen *Vaxkupa*.

KUPA, v. a. 1. Uppskotta jord kring stammen af ett träd, ständet af en trädgårdsväxt, o. s. v. *K. ett träd. K. potates.* — *Kupande*, n. 4.

KUPERAD, a. 2. (af fr. *Couper*, afskära, afhugga) Af berg, höjder och vattendrag genomskuren. *K. trakt, ort, nejd. K-t land.* [Coup-]

KUPEVÄGN, kùpevägn, m. 2. Framtill öppen täckvagn, halfäckare. [Coupé-]

KUPIG, a. 2. Upphöjdt rund, i form af en kupa. *K-t tak. K-t arbete.*

KUPIGHET, f. 3. Kupig upphöjning.

KUPLAF, kùpláf, m. 2. pl. — *lafvar*. En färgtaf på klippor och murar. *Lichen scruposus.*

KUPLETT, -plétt, m. 3. (fr. *Couplet*, af lat. *Copula*, band). Liten sång eller aria i en komisk opera.

KUPNING, f. 2. Förrättningen, hvarigenom något kupas.

KUPOL, -pål, m. 3. (fr. *Coupoie*, egentl. inre delen af ett steriskt hvalf) Halfklotformigt eller käglformigt hvalf, hvilket tjänar runda byggnader till tak.

KUPOLUGN, kùpólúgn, m. 2. Ett slags schaktugn för omsmältning af tackjern.

KUPONG, -pöng, m. 3. (fr. *Coupon*, af *Couper*, afskippa) Så kallad hvardrera af de små under hvarandra tryckta bevis öfver rantebetalning, som åtfölja statskuldskedens m. m. och af hvilka en vid hvarje rantebetalning afskippes och tillställas den utbetalande kassan.

KUPP, m. 3. (fr. *Coup*, af grek. *Kopto*, jag skär) Företag, handling. — *Har sammansätningarna Minister-, Statskupp.*

KUPUNGE, m. 2. pl. — ungar. Ett slags smäcka. Turbo littoreus.

KUR, m. sing. I. (fr. Cour, hof) Uppvakning vid hofvet eller hos förnam, en förman. Göra någon sin k., göra uppvakning hos någon; äfv. söka vinna ett fruntimmers ynnest. [Cur.]

KUR, m. 3. II. (lat. Cura, skötsel) 1) Läkarevärd. — 2) Botingsätt. En svår, lätt, lycklig k. — Har sammansättningar: Brunns-, Svält-, Druf-, Hästkur, m. fl. [Cur.]

KUR, m. 2. III. (af Kura, II) 1) Litet ifrån en vägg utskjutande regntak. En k. öfver ingången till ett hus. — 2) Beträkning af läder öfver en vagn. K. på en vagn. — Syn. Sufflett. — 3) Se Vaktbur.

KURÄ, v. n. 1. I. (fam.; af fr. Cour) Göra sin kur hos någon. (K. hos sina förmän. — Kurande, n. 4.

KURÄ, v. n. 4. II. (fam.) Ursprungl.: Huka sig ned och gömma sig. Deraf leken K. gömma (i äldre språket K. och gömma), då de lekande gömma sig i vrår och vinklar, under det den, som skall leta rätt på dem, står bortvänd eller på ett ställe, der han ej kan se dem. Sitta och k., sitta alltså för sig sjelf, utan att deltaga i sällskapet. Sitta hemma och k., sitta hemma för sig sjelf, ej söka sällskap. — Kurande, n. 4.

KURAGE, se Courage.

KURANT, a. 1. (fr. Courant) Löpande, gångbar. — 8. Löpande, gångbart mynt. [Cu—]

KURATEL, se Curatel.

KURATOR, se Curator.

KURBETT, kurrbätt, m. 5. (fr. Courbette) Krumsprång af en häst. [Cur—]

KURBETTERRA, v. n. 1. Göra krumsprång. Säges om hästar. — Kurbetterande, n. 4. o. Kurbettering, f. 2.

KURBITTS, kurrbitts, m. 3. (t. Kurbiss) Se Pumpa. Jonæ K., se Rôcin. [Kurbis.]

KURERA, v. a. 1. (lat. Curare) Bota, hela, k. någon för en sjukdom. Säges äfven i fig. mening, skämtvis, t. ex.: K. någon för lättja. — Kurerande, n. 4. o. Kurering, f. 2. [Cur—]

KURFURSTE, kurfürste, m. 2. pl. — furstar. (t. Churfürst, af fornt. kören ell. kuren, kora, utvälja) Titel på hvar och en af de furstar i Tyskland, som fördom ägde rätt att välja tysk kejsare. [Ch—]

KURFURSTENDÖME, n. 4. Det land, en kurfurste regerade öfver. [Ch—]

KURFURSTINNA, f. 1. En kurfurstes gemål eller enka efter en kurfurste. [Ch—]

KURFURSTLIG, a. 2. Som tillhör eller har afseende på en kurfurste eller kurfurstar. [Ch—]

KURHÄTT, m. 2. En för veridliga kurfurstar rund, för andliga fyrkantig mössa af rödt sammet, som de buro till tecken af sin värdighet. [Ch—]

KURHUS, n. 5. Hus, ställe, der venoriska sjuke intagas, för att kureras.

KURIOSITET, se Curiositet.

KURIR, -ir, m. 3. (fr. Courrier, af Courier, löpa) 1) Person, som ifrån ett hof eller en person af hög rang afsändes med någon underrättelse eller i ett ärende, som fordrar så mycken skyndsambet, att det ej kan befordras med posten. Ibud. Affärda en k. — 2) Titel, som vissä tidningar anlagit. [Cu—]

KURIRHÄST, -irhäst, m. 2. Häst, som begagnas af kurir, ridande eller åkande. Åka med k-ar.

KURIRPISKA, f. 1. Piska med kort skaft och lång rem, hvarmed en åkande kurir fordom pådrof den framför honom ridande postiljonens häst.

KURIRSTÖFVEL, m. 2. pl. — stöflar. Ridstövvel med stoppning för knäet, som begagnas af kurirer.

KURIÖS, kurrjö's, a. 2. (fr. Curieux, af lat. Curiosus) Besynnerlig.

KURMETOD, kurrmetod, m. 3. Den metod, som följas vid sjukas kurering. [Cur—]

KURPRINS, m. 2. Tronarving i ett kurfurstendöme. [Ch—]

KURPRINSESSA, f. 1. Gemål åt eller enka efter en kurprins. [Ch—]

KURRA, f. sing. (pop.) Fångelse. Sitta i k-n. Nodgas krypa i k-n. — K. betydde i äldre språket äfv.: Säng.

KURRA, v. n. 1. (pop. o. fam.) Gifva ett sorlande, porlande ljud. Det k-r i magen. — Kurrande, n. 4. o. Kurrning, f. 2.

KURRE, m. 2. (fam.) Skämtsamt benämning på Ekorren. Lustig k. (uttalas äfv. lusstikurre), munter och lustig person.

KURS, kurr's, m. 5. (fr. Cours, af lat. Cursus) 1) (sjöt.) Riktningen ifrån ett ställe till ett annat; kosa. Styrd k., det kompass-streck, som styres. — 2) Viss utstakad bana för ens akademiska studier. Akademisk k. Han har absolvert den filosofiska k-n, slutat sin k. — 3) Hela följden af föreläsningar i en viss vetenskap. En k. i filosofiens historia. — 4) En mynsters omlopp eller gångbarhet. — 5) Gällande pris på pennningar, vaxlar, statspapper, m. m. [Curs.]

KURSA, v. n. 4. (fam.) Uppgöra köpslut i helt liten skala. — Kursande, n. 4.

KURSIV, kurr'siv, a. 2. Lutande. Säges om latinsk boktryckerstil. [Cursif.]

KURSIVT, kurr'sivt, adv. Läs k., utan att behöfva slå upp i lexikon. [Cursif.]

KURSLÄDE, kurrsläde, m. 2. pl. — slädar. Släde med kur öfver.

KURSVINGLARE, m. 5. En, som köper upp vaxlar, statspapper, aktier o. d., för att vinna derpå.

KURSVINGLERI, n. 5. Vingleri med vaxlar, statspapper, o. d.

KURTAGE, se Courtage.

KURTIN, kurr'tin, m. 5. (fortif.; fr. Courtoise) Den del af hufvudvallen, som är emellan tvenne bastionsflanker.

KURTIS, kurr'tis, m. 3. (fr. Courtoisie) 1) Hyllning, som man visar ett fruntimmer. — 2) (fig. fam.) Artighet, som visas någon.

KURTISAN, kurr'tisan, f. 5. (fr. Courtisane) Sköka med finare bildning.

KURTISERA, v. a. 1. (se Kurtis) Göra sin kur hos ett fruntimmer. — 2) (fig. fam.) Visa sig artig emot, smickra, ställa sig in hos någon. — Kurtiserande, n. 4. o. Kurtisering, f. 2.

KURTISÖR, m. 5. En, som gerna gör sin kur hos fruntimren.

KURVAGN, m. 2. Vagn med kur öfver. — Syn. Sufflettvagn.

KURVATUR, kurrvatur, f. 5. (lat. Curvatura) Krokighet, krökning. [Cur—]

KURVÄRDIGHET, f. 5. En kurfurstes värdighet. [Ch—]

KUSA, f. 1. Se Kaus.

KUSA ell. KUSCHA, v. n. 1. (fr. Coucher; om hundar) 1) Lägga sig ned och krypa på magen. — 2) (fig. fam.) Visa sig undergifven. — Kusande ell. Kuschande, n. 4.

KUSE, m. 2. pl. kusar. 1) (ursprungl.) Kalf.

Deraf Julkuse. — 2) (fig. fam.) Den förnämste, öfverman. Han är k-n för dem allesammans.

KUSIN, -in, c. (fr. Cousin, Cousine) 1) Syskonbarn. — 2) Benämning, som man af artighet ger närmare umgängesvänner af andra kön. — 3) (fam.) Flicka, som af någon underhålles. En liten k.

KUSINSKAP, n. 3. 1) Släktskapsförhållandet emellan syskonbarn. — 2) Förhållandet emellan umgängesvänner, som kalla hvarandra kusin.

KUSK, m. 2. (t. Kutsche) 1) Person, som kör en större promenad- eller resvagn. — 2) Person, antagen i ens tjänst, för att köra hästarna, då man åker.

KUSKA, v. n. 1. (fam.) 1) Köra en vagn som kusk. — 2) Åka. K. omkring. — Kuschande, n. 4. o. Kuskning, f. 2.

KUSKBOCK, m. 2. eller

KUSKÅTE, n. 4. Det säte framtill på en vagn, hvarpå kusen eller den körande sitter.

KUSLIG, a. 2. (fam.) Se Ruskig. — Kuslighet, f. 5. — Kusligt, adv.

KUSSA, f. 1. (fiskslag) Se Tånglake.

KUST, m. 5. Landet längs med hafvet. Segla längs k-en. — Ss. Kustbo, -bebyggare, -handel, -handlare, -land, -ort, -stad, -sträcka.

KUSTBATTERI, n. 5. Se Strandbatteri.

KUSTFARARE, m. 5. En, som idkar kustfart.

KUSTFART, m. sing. Sjöfart längs efter kusten af ett land.

KUSTFARTYGG, n. 5. Litet, mest öppet fartyg, som längs kusten förer varor ifrån en hamn till en annan.

KUSTOD, -öd, m. 5. (lat. Custos) Ord eller stafvelse, som sättes till höger under en skriven eller tryckt sida, för att visa början af nästa sida. [Cu—]

KUSTVAKT, f. 5. Vaktpostering, i krig uppställd på en kust, för att skydda den emot fiendliga anfäll.

KUTA, v. n. 1. (fam.) Springa krokryggig. — Kutande, n. 4.

KUTE, m. 2. (jäg.) Ung skäl.

KUTIG ell. KUTRYGGIG, a. 2. Som har i både utåt krökt rygg. — Ordet heter, enligt Ihre, rätteligen Kupryggig, således: som har kupig rygg. — Kutryggighet, f. 5.

KUTTER, kurr't, m. 2. pl. kuttrar. (eng. Cutter) Enmastadt fartyg, nästan lika tackladt som en jagt, men större och skarpare bygd.

KUTTING, m. 2. Se Kagge.

KUTTRA, v. n. 1. 1) Säges om det egendomliga, ömma och vemodiga läte, som dufvorna låta höra. — 2) (fig.) Samtala ömt och kärleksfullt. — Kuttrande, n. 4.

KUVERT, kuvär, n. 5. (fr. Couvert, af Couvert, betäcka) 1) Tallrik med servet, knif, gaffel och sked, som framsättes på ett spisbord för hvarje gäst. — 2) Fodral, innehållande knif, gaffel och sked. — 3) Omslag om bref. [Cu—]

KUVERTERA, v. a. 1. Slå in (ett bref), förse med omslag. — Kuverterande, n. 4. o. Kuvertering, f. 2.

KYCKLING, m. 2. (t. Küchlein, dim. af fr. Coo ell. A. S. Cocco.) Unge af höns.

KYCKLINGBUR, m. 2. Bur för kycklingar, eller hvari kycklingar hållas instängda.

KYCKLINGHÖNA, f. 1. Höna, som har kycklingar.

KYFFE, n. 4. (fam.) Litet eländigt hus eller rum.

KYLÄ, v. a. 2. 1) Göra kallare, kall. K. en dryck. K. af; se Afkyla. — 2) Väcka en känsla af köld eller svalka. Glass kylar. — K. sig, v. r. Ådraga sig yttre skada (kylsår, ömkyla) genom köld. — Bör ej förväxlas med Förkyla sig. — K-nde, part. akt. Som kylar, svalkar. Brukas stundom adjektivt, t. ex.: K. medel.

KYLA, f. sing. (af Kall) 1) Mindre grad af köld. Höstens k. och vinterns köld. — Syn. Se Köld. — 2) Lindrig känsla af köld. Känna en k. i kroppen.

KYLARE, m. 5. Den del af en destilleringsapparat, hvaruti ångorna åter kondenseras till flytande form.

KYLFAT, n. 5. Kärl med kallt vatten för kylrörets afkylning på en destilleringsapparat.

KYLIG, a. 2. Något kall. K. väderlek. — Syn. Sval, Kall. — Kylighet, f. 5.

KYLKITTEL, m. 2. pl. — kittlar. Kittel, som begagnas vid sockeraffinering till sockerlagens afkylning.

KYLLER, tjyll'r, m. 5. Läderbarnesk för bröst och rygg, af buffel- eller elghud.

KYLLERFÄRG, m. sing. Gul sämskrakinsfärg. — Kyllerfärgad, a. 2. Som har denna färg.

KYLNING, f. 2. Handlingen, hvarigenom något kyls. — Syn. Afkylning.

KYLPANNA, f. 1. Se Kyllfat.

KYLPLÅSTER, n. 5. Plåster, hvarmed kylskador helas.

KYLRÄDSKAP, m. sing. Se Imkylare.

KYLRÖR, n. 5. Rör, som går ifrån hatten på en destilleringsapparat, och hvaruti ångorna afkylas.

KYLSA, tjyllsa, v. n. 1. (fam.) K. på, insvepa i kläder, så att de sitta påsig. K. på sig, insvepa sig i kläder, som sitta påsig och utan ordning.

KYLSÄLV, tjyllsälv, v. a. 5. (böjes som Slå) Läta en het vätska stå, tills den afsvalnat. — Kylslagen, part. pass. Nyttjas nästan adjektivt. K. dryck. — Kylslående, n. 4.

KYLSÄLVST, m. 5. Svulst, uppkommen genom verkan af stark köld.

KYLSÄR, n. 5. Sår, försäkat af stark köld.

KYLUGN, m. 2. (fabr.) Ugn till afkylning, efter föregående smältning.

KYNDEL, tjynd'l, m. sing. Ört af fam. Labiatae, hvilken odlas som apoteks- och kökskrydda. Satureja hortensis.

KYNDELSMESSA, f. 1. Kyrkohögtid, som firades under katolska tiden d. 2 Febr. till ämnelse af J. Marias kyrkotagning eller kyrkogång. Benämningen härleder sig ifrån lat. Candelæ, ljus, emedan denna dag en ovanlig mängd ljus brunnit i kyrkorna. — Ss. Kyndelsmessodag.

KYNNE, n. 4. (gam.) Sinne, lagn. Deraf Ohynnig.

KYP, m. 2. Stort kärl af koppar eller trä, med en djuplek ifrån 3 till 20 fot, och hvari större partier af färggods kokas.

KYPARE, m. 5. Den, som på en vinkällare betjänar gästerna. — Syn. Källarsven, Skänksven.

KYPLÅTT, n. sing. (färg.) Åtta blått, som färgas i kyp.

KYPERT, tjy'p'rt, m. sing. (af holl. Keep.

Kjep, skära ell. reffla) Ett slags ylletyg, så väft, att det ser ut att vara reffladt eller försedt med upphöjningar.

KYPRÄ, v. a. 1. I. (fabr.) Väfva i fyrskäft.

— *Kyprande*, n. 4. o. *Kypring*, f. 2.

KYPRÄ, v. a. 1. II. *K. vin*, försätta vin, som under transport blivit omsvalpadt, med sådana ämnen, hvarigenom det klaras. — *Kyprande*, n. 4. o. *Kypring*, f. 2.

KYRASS, kyräss, m. 3. (fr. *Cuirasse*) Bröstharnesk.

KYRASSIER, ky -- är, m. 3. Harnesksklädd ryttare.

KYRFVEL, se *Körvel*.

KYRKA, kyrka (uttalas i allm. tjo'rkka), f. 4. (i äldre språket *Kirkia*, af grek. *Kyriaká* (oiki'a), Herrans hus.) 1) a) En till kristlig gudstjenst invigd byggnad. *Gå i k-n*, infinna sig der, för att bivista gudstjensten. *Taga i k-n*, se *Kyrktaga*. (Ordspr.) *K-n bör stå med i byn*, gemensamma saker böra vara tillgängliga för alla; äfv. det bör ske alla lika rättvisa; äfv. man bör hålla måtta i allt. — b) Stort rum, sal, kapell i en byggnad, som är invigd till nämde ändamål. — 2) (teol.) a) (i vidsträckt mening) *K-n*, det af Christus stiftade samfund, inom hvilket den II. Ande genom nådemedlen tillhuder och meddelar människorna den genom Kristus förvärfvade nåden och saligheten. *K-ns tjänare*. — b) (i snävt) Särskilt bekvännelse af kristna läran. *Romersk-katolska, reformerta, lutherska k-n*. — c) Den erkända statsreligionen i ett land. *Svenska k-n*. — d) En religionsbekännelse personifierad, med afseende på dess egendom, rättigheter, tillhörigheter. *K-ns egendom, gods*. — e) Det andliga ståndet. *K-n beskyddade under medeltiden ofta det lägre folket emot de högras förtryck*. — *Ss. Kyrkbänk, -dörr, -fönster, -golf, -mur, -prydnad, -stol, -tak, -torn*.

KYRKBY, m. 2. By invigd i kyrka.

KYRKDAGS, adv. (fam.) Tid att begifva sig till kyrkan.

KYRKENGEL, m. 2. pl. — *englar*. (fam.) Englar, som man ser afmålad i kyrkorna.

KYRKFALK, m. 2. Se *Tornfalk*.

KYRKPOLK, n. sing. De, som gå till eller komma ifrån kyrkogudstjenst.

KYRKLÄDER, m. 3. pl. Bättre kläder, som begagnas, när man går i kyrkan.

KYRKLIG, a. 2. Som angår kyrkan, gudstjensten, religionen. *K-a bruk*. *I k. stil*. — *Syn.* Andlig, klerisk, Eklestastisk.

KYRKLJUS, n. 5. Ljus, som brännes i en kyrka, vanligtvis längre och tjockare än vanliga.

KYRKMESSODAG, m. 2. Den fordom fråde årsdagen af en kyrkas invigning.

KYRKMUSIK, --'k, m. sing. Det slags musik, som uppföres vid den offentliga gudstjensten i kyrkorna.

KYRKOBALK, m. 2. Se *Kyrkotag*.

KYRKOBÄNN, n. 3. Uteslutning ur kyrkans gemenskap.

KYRKOBETJENING, f. 2. Personer, som innehåva lägre tjänstefattning vid en kyrka, t. ex. klockare, organist, kyrkvaktare.

KYRKOBETJENT, m. pl. — *betjente*. Person, tillhörande kyrkobetjeningen.

KYRKOBOD, f. 2. Bod, tillhörande en kyrka, och der hvarjehanda af kyrkans inventarier förvaras.

KYRKOBOK, f. 3. pl. — *böcker*. 1) Psalm-bok, som man brukar medhafva till kyrkan, eller som man der har liggande till bruk vid gudstjenst.

— 2) Bok, hvori pastor bör anteckna födda, vigda och döda i församlingen, m. m.

KYRKOBOT, m. sing. Offentlig bot, som den, hvilken för grofva brott blifvit utesluten ur kyrkans gemenskap, måste göra.

KYRKOBROUK, n. 5. Antaget bruk vid den offentliga gudstjensten.

KYRKÖBYGGNAD, m. 3. Byggande eller reparerering af kyrka.

KYRKÖBÖN, f. 3. Bön, antagen att läsas vid den offentliga gudstjensten i kyrkorna.

KYRKÖCEREMONI, ----n', f. 3. Ceremoni vid den offentliga gudstjensten i kyrkorna.

KYRKÖDISCIPLIN, --dissipl'n, f. sing. Se *Kyrkotukt*.

KYRKÖEMBETE, n. 4. Andligt embete i kyrkans tjenst.

KYRKÖFANA, f. 1. Fana, som brukas i katolska kyrkan, vid processioner o. s. v.

KYRKÖFEST, m. 3. Fest med högtidlig gudstjenst, till minne af någon för religionen vigtig händelse.

KYRKÖFRID, m. sing. (hist.) *Lagen om k.*, den af Birger Jarls fridskrä, som stadgade, att kyrka och kyrkogård voro fridlysta, äfvensom vägen till och ifrån kyrkan.

KYRKÖFÄDER, m. 3. pl. Kristna församlingens lärare och skriftställare från 2dra till 6te århundradet.

KYRKÖFÖRBUD, n. 3. (ford.) Af påfven till straff utfärdadt förbud att hålla offentlig gudstjenst i ett land.

KYRKÖFÖRESTÄNDARE, m. 3. En, som förestår en kyrkas angelägenheter.

KYRKÖFÖRFATTNING, f. 2. De kyrkliga lagarne och inrättningarne i ett land.

KYRKÖGODS, n. 3. Kyrkan (bem. 2, d) tillhörigt gods.

KYRKÖGÅNG, m. 2. 1) Gudstjenstens bivistande i kyrkan. — 2) Kyrkotagning. *J. Marw K.*

KYRKÖGÅNGARE, m. 3. — *GERSKA*, f. 4. En, som besöker kyrkan. *Filig k.*, som ofta går i kyrkan.

KYRKÖGÅNGSÖL, n. 3. Gästabud, som anställes, då en barnsängshustru tages i kyrka.

KYRKÖGÅRD, tjo'rrkogård (uttalas i allm. tjo'rrgård), m. 2. 1) Inhägnad plats omkring en kyrka. — 2) Begravningsplats. *Nya K-en utanför Norrtull*. — *Ss. K-smur*.

KYRKÖGÅRDSHOSTA, f. 1. (fam.) Hosta, som lägges in i grafven.

KYRKÖHANDBOK, f. 3. pl. — *böcker*. Bok, som tjener presterna till ordning och rättelse vid deras embetsföretagningar.

KYRKÖHEMMAN, n. 3. Kyrkan (bem. 2, d) tillhörigt hemman.

KYRKÖHERDE, tjo'rrkohérde (uttalas i allm. tjo'rrkoh'ere), m. 2. pl. — *herdar*. Prest, som förestår självården i en församling. — *Ss. K-bö-ställe, -sysla*.

KYRKÖHISTORIA, ---stória, f. sing. Pragmatisk framställning af kristna religionens och kyrkans ursprung, utveckling, öden, förändringar och verkningar.

KYRKÖHÄF, m. 2. pl. — *häfvar*. Se *Häf*, 2.

KYRKÖKASSA, f. 4. Kassa, som tillhör en kyrka. [— *assa*.]

KYRKÖKÄR, f. 1. En kyrkas kassakista.

KYRKÖKÄRL, n. 3. Kärl, tillhörigt en kyrka.

KYRKÖLAG, m. 2. Inbegreppet af gällande laga stadgar rörande kyrkan och dess medlemmar. *Romerska k-en*.

KYRKOLAGFARENHET, f. 5. Den del af lagfarenheten, som angår kyrkan och dess medlemmar.

KYRKOLÄRARE, m. 3. Se *Religionslärare*.

KYRKOMEDEL, n. 3. pl. Penningmedel, tillhöriga en kyrka.

KYRKOMESSA, f. 4. (bibl.) En årlig högtid, fråd till minne af templet, altarets m. m. invigning.

KYRKOMUSIK, ---'k, m. sing. Sådan slags musik, som brukas vid den offentliga gudstjensten i kyrkorna.

KYRKOMÖTE, n. 4. Församling af de förnämsta andelige i kristenheten, i en kristen församling eller ett land, för att överlägga om kyrkan rörande vigtiga ämnen.

KYRKONÄPST, m. 3. Straff, som af kyrkan ålägges någon till bot.

KYRKÖORDNING, f. 2. Stadgad ordning till efterrättelse vid den offentliga gudstjensten. — *Syn.* Liturgi.

KYRKÖPATRON, ---ön, m. 3. Person, som, på grund af större godsbesittning inom en församling, äger att vid inträffande ledighet utnämna pastor derstädes.

KYRKÖPLIKT, f. 5. *Enskilt k.* ell. *enskilt skerft*, den mildare grad af kyrkostraff eller kyrkoplikt, som består i förbrytarens bekvännelse och afbedjande af sitt brott, i själasörjarens och några få vittnens närvaro, hvarest afslöning meddelas honom. *Uppenbar k.*, en offentlig inför hela församlingen afägd syndabekvännelse af en lagfärd brottling. *Stå uppenbar k.*

KYRKÖREFORM, ---förm, m. 3. Förbättring af kyrkoväsendet.

KYRKÖREGERING, f. 2. ell. KYRKÖREGEREMENTE, n. sing. Kyrkans (bem. 2, d) styrelse.

KYRKORÄD, n. 3. Så kallas, i hvarje församling, kyrkoherden jemte kyrkovårdarne samt några af församlingens invånare, hvilka samfällt hafva vården om kyrkans ekonomiska angelägenheter och handhafva verkställigheten af kyrkostämmobeslutet.

KYRKORÄN, n. 5. Rån, hvarigenom en kyrka beröfvats någon af dess tillhörigheter.

KYRKORÄNARE, m. 3. En, som föröfvar kyrkorån.

KYRKORÖFVARE, m. 3. Se *Kyrkotjuf*.

KYRKOSAKER, f. 3. pl. En kyrka tillhöriga saker.

KYRKOSAMPUND, n. 3. Sämfund af trosförvänder.

KYRKOSKRUD, m. 2. Samteliga en kyrkas tillhörigheter, som begagnas vid den offentliga gudstjensten, såsom: messhåke, mess-skjorta, kalk, handbok, m. m.

KYRKOSTADGA, f. pl. — *stadgar*. Stadga i afseende på kyrkoväsendet.

KYRKOSTATEN, m. sing. def. Benämning på det land, hvilket styres af påfven såsom världslig regent.

KYRKOSTRAFF, n. 3. Straff, som af kyrkan (bem. 2, d) ålägges en förbrytare.

KYRKOSTYRELSE, f. 3. Styrelse af kyrkans (bem. 2, d) angelägenheter.

KYRKÖSTÖLD, m. 3. Stöld, hvarigenom något af en kyrkas tillhörigheter offentligent tillgripes.

KYRKÖSTÖT, m. 2. Se *Kyrkovaktare*.

Anm. Benämningen härleder sig deraf, att kyrkovaktaren fordom gick omkring i kyrkan, under predikan, med en lång staf, försedd med

skramlande ringar, m. m., och stötte dermed i golvet eller väckte med lätta slag sofvande åhörare.

KYRKÖSÄNG, m. sing. Den vid offentliga gudstjensten i kyrkorna öfliga sängen.

KYRKÖSÖNDRING, f. 2. Tros-öändring emellan bekännare af en och samma religionslära.

KYRKÖTAGNING, f. 2. En i kristna församlingen antagen ceremoni, hvarigenom en barnsängsquinna, sex veckor efter barnsörden, åter högtidligen tages i kyrka, d. v. s. förklarar kunna, såsom vederbörligen renad, besöka den allmänna gudstjensten.

KYRKÖTIONDE, m. sing. Tionde, som erlagges till kyrkan.

KYRKÖTJENARE, m. 3. Se *Kyrkobetjent*.

KYRKÖTJUF, m. 2. pl. — *tjuvar*. En, som stjäl något af en kyrkas tillhörigheter.

KYRKÖTJUFNAD, m. sing. Se *Kyrkostöld*.

KYRKÖTUKT, m. sing. Inbegreppet af alla de medel, af hvilka kyrkan (bem. 2, d) betjänar sig, för att hålla sina medlemmar till ålydnad af hennes bud.

KYRKÖVAKTARE, m. 3. Den af kyrkobetjeningen, hvilken det äligger att tillse, det intet störande inträffa under gudstjensten.

KYRKÖVIGNING, f. 2. En kyrkas högtidliga invigning.

KYRKÖVIN, n. 3. Se *Nattvardsvin*.

KYRKÖVISITATION, ----tation, f. 3. Visitation, som af biskop anställs i en församling, då kyrkoherden bör redovisa för sin embetsutöfning och särdeles förvaltningen af kyrkans inventarier och inkomster.

KYRKÖVÅRD, m. 2. Person, vid sockenstämma genom val utsedd att bevaka en kyrkas angelägenheter och indrifva dess inkomster. — *Ss. K-ssysla*.

KYRKÖVÄSENDE, n. sing. Allt hvad som har afseende på eller står i sammanhang med kyrkan i ett land och dess styrelse.

KYRKÖÄR, n. 3. Det kyrkliga året, som börjar med första söndagen i Adventet.

KYRKÖÄRENDE, n. 3. pl. Sådana ärender, som angå religionen och den offentliga gudstjensten i ett land.

KYRKÖPSALM, tjo'rrksållm, m. 3. Psalm, antagen att sjungas vid den offentliga gudstjensten.

KYRKÖRÄTTA, f. 1. Rätta, som har sitt tillhåll i en kyrka. (Fam. skämtv.) *Fattig som en k.*, mycket fattig.

KYRKÖSAM, a. 2. (fam.) Som ofta besöker kyrkan.

KYRKÖSILFVER, n. sing. Silfverkärl, som tillhöra en kyrka.

KYRKÖSOCKEN, f. 2. pl. — *socknar*. Se *Socken*.

KYRKÖTAGA, v. a. 3. (böjes som *Taga*) Taga i kyrka, d. v. s. med en föreskrifven enkel ceremoni åter gifva en barnsängshustru tillåtelse att besöka den offentliga gudstjensten.

KYRKÖTAGNING, se *Kyrkotagning*.

KYRKÖTID, m. 3. Tid att gå i kyrkan; äfv. tiden, hvarunder offentlig gudstjenst hålles i en kyrka.

KYRKÖVAKTARE, se *Kyrkovaktare*.

KYRKÖVALL, m. 2. Platsen utanför en kyrka.

KYRKÖVÄG, m. 2. 1) Väg, som går till en kyrka. — 2) Färd, vandring till kyrkan. *Möta någon på k-en*.

KYSK, a. 2. 1) Som afhåller sig ifrån oflödig kärleksjutning. *Den k-e Josef*. *Den k-a Lu-*

cretia. — 2) Afögsnad ifrån allt, som sårar blygsamheten, ärbärdheten. *En k kärlek. Ett k-hjeria. K-a öron, tankar, samtal. En k stil.* — *Syn. Ren, Oskydlig.*

KYSKHET, f. 3. 1) Den dygd, hvarigenom man afhåller sig ifrån olöfelig kärleksjuttning. *Den akenskoplige k-en.* — 2) (i katolska läran) Fullkomligt afhållande från kärlekens nöjen. *Afägga löfte om beständig k.* — *Ss. K-slöfte.*

KYSKT, adv. På ett kyskt sätt, i kyskhets. *Lofva k.*

KYSS, m. 2. Handlingen. då man kysser. *Kå, gifva, taga, stjåla, röfva en k.* — *Syn. Puss.*

KYSSA, v. a. 2. Trycka sin mun på en persons ansigte, läppar, händer, eller på ett ting, af vänskap, kärlek, artighet, vördnad. *K. någon på mun, på hand, på pannan. K. fällen af ens hädnad. K. påfven på toffeln. Jag kysser er hand, min nådiga, o. s. v., höfslighetsuttryck i slutet af bref.* — *K. betyder alltid, när intet bestämmande ord är bifogadt: kyssa på munnen, t. ex.: Han kysste barnet: k. hvarandra.* — (Tolesätt) *K. den hand man gerna såge vara af, visa sig ödmjuk och artig emot den, hvars oförd man gerna önskade. K. barnet för ammans skull, söka ställa sig in hos någon, genom att berömma hvad densamma tillhör; äfv. fjåsa för någon, för att dermed ställa sig in hos en annan. K. bört, se Bortkyssa.* — *K-s, v. d. Kyssa hvarandra.* — *Kyssande, n. 4. o. Kyssning, f. 2.*

KYTTA, v. n. 1. (pop. o. fam.) Hoppa.

KYTTARE, m. 3. (fam.) Liten yr gosse.

KÅDA, f. 1. Tjockt, felt, oljigt, brännbart ämne, som utspjorrar af vissa träd, såsom t. ex. gran, tall, m. fl.

KÅDA, v. a. 1. Bestryka med kåda.

KÅDAKTIG, a. 2. Som liknar kåda.

KÅDDE, se *Kodde.*

KÅDIG, a. 2. 1) Se *Kådaktig.* — 2) Full med kåda, besmetad med, nedsmutsad af kåda. — *Kådishet, f. 3.*

KÅFVE, se *Kofve.*

KÅK, m. 2. 1) Påle, hvarpå halsjernet är fästadt, och hvarvid förbrytare schavottéras. — *Syn. Skampåle, Påle.* — 2) (fam.) Befäst ort af ingen betydighet.

KÅKSTRYKA, v. a. 3. (böjes som *Stryka*) Gifva någon spå på pålen. — *Kåkstrykning, f. 2.*

KÅL, m. sing. 1) Ett växtsläkte af de Korsblommige, af hvars många arter de flesta äro ätbara. *Brassica.* Se f. 6. *Blomkål, Blåkål, Kruskål, m. fl.* — 2) Den allmänaste arten af detta släkte, äfv. kallad Hvithål. *Brassica oleracea.* — 3) a) Maträtt, tillagad af kål. *Stufvad k.* — b) Se *Kålsoppa.* — *Ss. K-blad, -frö, -stånd.*

KÅLFJÄRIL, m. 2. Ett slags fjärril, som gör mycken skada på kål. *Papilio brassicae.*

KÅLERÖ, n. 4. 1) Frö af kål. — 2) (i sing.) a) En mängd af sådana frön. — b) En liten svamp på kålarter. *Sclerotium Brassicae.*

KÅLGÄRD, m. 2. 1) Tappa, der kål är planterad. — 2) Se *Kryddtappa.*

KÅLHUFVUD, n. 4. pl. — *hufvuden.* De i form af ett huvud knutna bladen på kål.

KÅLJERN, n. 3. Krokigt, hvasst jern på ett långt skaft, hvarmed hvithål hackas, då man vill inlägga den till surkål.

KÅLLAND, kål-länd, n. 3. Åker- eller trädgårdsland, planteradt med kål.

KÅLMASK, m. 2. Laryen af kålfjärilen.

KÅLPALM, f. 3. Vestindisk palmart, som uppstår ända till 300 fots höjd, och hvars ännu utvecklade bladnopp afskåres och användes som kål, hvilken är utmärkt läcker. *Arca oleracea.*

KÅLPÄLANTA, f. 1. Kålväxten, innan den hunnit knyta sig, isynn. i plantskolor eller nyss utsatt på land.

KÅLRABI, m. sing. En art af Kålslägget. *Brassica gongylodes.*

KÅLRANUNKEL, kål-ranunkel, m. 3. pl. — *unkler.* Allmänt växande ört af Ranunkelslägget, med gula blommor. *Ranunculus Ficaria.*

KÅLROFVA, f. 1. eller vanligare:

KÅLROT, f. 3. pl. — *rötter.* Se *Rothål.*

KÅLSAT, kålsåt, m. sing. (t. *Kohlraut*) En artförändring af Åkerkål. *Brassica campestris var. oleifera.*

KÅLSNACKA, f. 1. Insekt af Tvåvingarnes ordning, en tum lång, gråaktig med svarta ögon. *Tipula oleracea.*

KÅLSOPPA, f. 1. Soppa, tillagad af kål.

KÅLSPIRA, f. 1. Spira, som växer upp ifrån en kålstock, sedan hufvudet blifvit afstaget.

KÅLSTOCK, m. 2. Den tjocka stammen till ett kålhufvud.

KÅLSTÄND, n. 3. Stånd af en kålplanta, innan den hunnit knyta sig.

KÅLSUPARE, m. 3. (fam. skämtv.) *Lika goda k.*, den ene icke bättre än den andre.

KÅLT, se *Kolt.*

KÅLTISTEL, m. 2. pl. — *tistlar.* Mångårig växt, som kan begagnas till grönkål, då den är späd. *Caicus oleraceus.*

KÅLTÄPPA, f. 1. Se *Kålgård.*

KÅNA, se *Kona.*

KÅNKA, kånghka, v. n. 1. (pop. o. fam.) Med möda bära något mycket tungt. — *Kånkande, n. 4.*

KÅPA, f. 1. 1) (gam.) Kappa. Se f. 6. *Kor-, Munkkåpa, m. fl.* — 2) Locket på en blåsbalg. — 3) Den tjockare lerbeklädnad, som lägges utanpå en gjutmodell. — 4) (bergv.) Den stenart, som ligger öfverst på ett berg och bekläder det under varande helleberget. — 5) *J. Mariae K.*, se *Kåpört, 2.*

KÅPÖRT, f. 3. 1) Örtslägget *Alchemilla.* — 2) En art deraf med små gröna, hopklasade blommor. Kallas äfven *Daggshålar, Skåcka, J. Mariae Kåpa.*

KÅR, m. 3. Nytt stafningssätt för Corps.

KÅRE, m. 2. pl. *kårar.* Frisk vind i seglen. — Hette i fornspråket *Kare*, som betydde: vind; äfv. vindens gud.

KÅRT, m. fl., se *Kort, &c.*

KÅT, a. (utan neutr. sing. indef.) Lågt ord i st. f. Kättjefull. — Hette i fornspråket *Katur*, och betydde då: munter, lefnadslustig, vid glädt mod.

KÅTA, f. 1. 1) (i äldre språket) Hydda. — 2) (nu) Benämning på Lapparnes tjäll.

KÅTA, v. a. 1. (pop.) Se *Tälja.*

KÅTHET, f. 3. (lågt) Se *Kåttja.*

KÅTRANT, m. 3. Afskuren kant af en bulle.

KÅ (k hårdt), m. 3. (fr. *Quai*) Se *Kaj.*

KÅBBEL, n. sing. (fam.) Oanfälligt tvistande om småsaker.

KÅBBLA, v. n. 1. (fam.) Utan uppehör tvista om småsaker. — Kommer af gamla ordet *Gebbla* ell. *Giabla* (t. *ribbeln*), tala emot någon. — *Kåbblande, n. 4.*

KÅBBLARE, m. 3. (fam.) En, som är fallen för att kåbbla.

KÄCK, a. 2. 1) Tapper, modig. *K. soldat.* — 2) Dugtig. *K. arbetare.* — 3) Som vittnar om beslutssambet; dristig, rask. *K. teckning, pensel.* — *K-a drag.* — *Syn. Djef.*

KÄCKHET, f. 5. 1) Tapperhet. — 2) Dristighet, raskhet.

KÄCKT, adv. Med käckhet. *Slåss k.*

KÄFLING, m. 2. (prov.) 1) Liten kaffe. — 2) Stul, ung oxe.

KÄFS, tjåfs, n. sing. (pop. o. fam.) Käfsand.

KÄFSA, tjåfssa, v. n. 1. (pop. o. fam.) *K.* eller *k. emot*, på ett näsvist, sturskt sätt säga emot.

KÄFSANDE, n. 4. (pop. o. fam.) Näsvist, sturskt motsägande.

KÄFT, tjåft, m. 2. 1) Del af nedra ansigtet, hvari tänderna äro infattade. *Öfra, nedra k-en.* (Fig.) *I dödens k-ar, i dödens väld. Rycka ur dödens k-ar, rädda från döden.* — 2) (fig. fam.) Mun. *Slå, hugga en på k-en. Håll k-en, tigg.* — *Syn. Trut.* — 5) Benämning på delar af verktyg, då de hafva likhet med tandkäftar. *K-arne på ett skruvståd. K-arne på hansen af ett gevär, de delar deraf, som omfatta flintan.*

KÄFTA, v. n. 1. (pop.) *K. emot*, på ett näsvist och oförsämdt sätt säga emot.

KÄGELBANA, tjågg'båna, f. 1. 1) Bana för klotets rullande vid kägelspel. — 2) Urhålkning i nöten, hvari lekaren går uti ett stussarelås med snållare. [Kegel —.]

KÄGELFORMIG, a. 2. Som har formen af en kägla.

KÄGELKLOT, n. 3. Klot, som begagnas vid kägelspel.

KÄGELKUNG, m. 2. Kägla med knapp öfverst, och som alltid står i midten af leken.

KÄGELLEK, m. 2. 1) De nio kägelnorna, vid kägelspel. — 2) Dessa käglor uppställda i fyrkant, med kungen i midten.

KÄGELLIK, a. 2. Se *Kägelformig.*

KÄGELRUTA, f. 1. Liten fyrkant med plattorna utstakade för alla kägelnorna, der de skola stå.

KÄGELSNACKA, f. 1. Ett slags kägelformig snåcka. *Conus.*

KÄGELSPEL, n. 3. Spel med käglor och klot.

KÄGELSPELARE, m. 3. En, som deltagar i kägelspel.

KÄGELSPELNING, f. 2. Se *Kägelspel.*

KÄGLA, tjåggla, f. 1. 1) Långt och smalt, rundsvarfadt, nedtill vidare, uppåt afsmalnande stycke trä, stundom upptill med hals och knapp eller hufvud (hvilket den förnämsta i kägelleken eller kungen alltid har), som, uppstätt jemte andra, begagnas vid kägelspel. *Slå k-lor, spela med käglor och klot. Slå många k-lor.* — 2) Se *Kon.* — 3) Kägelformigt berg. — 4) Del i nöten på ett stussarelås. [Kegla.]

KÅK, m. 2. Den del af munnen, hvaruti tänderna äro infattade. *Öfra, undra k-en.* — *Ss. K-muskel.*

KÅKBEN, n. 3. Benämning på hvarst och ett af de bägformiga ben, som bilda kåkarna.

KÅL, m. 2. (byggk.) Rund, konkav list, som utgöres af $\frac{1}{2}$ cirkel.

KÅLA, v. n. 1. (pop.) Frysa. Säges i fråga om fasta kroppar, genomträngda af ett flytande ämne. *Marken k-r af vinterkylan.* — *V. impers. Vara fryskallt. Det k-r på.* — *V. a.* Göra stel af köld. *Den kalla blåsten har k-t mina lemmar.* Brukas isynn. i sammansättningen *Genomkåla.* — *Kålände, n. 4.*

KÅLE, m. sing. Kyla i marken, hvarigenom

derivarande vatten och fuktighet hålles i fruset tillstånd. *K-en går värtiden ur marken.*

KÅLKE, m. 2. pl. *kålkar.* Körredskap, bestående af tvenne starka, jernskodda medar, sammanhållna af starka tvärträn. *Försla på k-kar. Draga, skjuta på k.* — *Ss. Kålkmede.*

KÅLKBÄCKE, m. 2. pl. — *backar.* Snö- eller isbelagd backe, utför hvilken man kan åka på kälke, utan tillhjälp af dragare. *En lång, brant k. Åka k., sitta på kälke, låta den af sig sjelf glida utför en snö- eller isbelagd backe.*

KÅLKBANA, f. 1. Isbana för kålkåkning.

KÅLKBORGARE, m. 3. (fam.) Ringa, obildad borgare, som hänger fast vid gamla vanor. — *Ss. Kålkborgaraktigt, -aktighet, -aktigt.*

KÅLKLÅDE, m. 2. pl. — *slåder.* Slåde med kålkmedar.

KÅLKVAGN, m. 2. Vagn, satt på kålkmedar, eller försedd med medar i händelse af behof.

KÅLLA, f. 1. 1) Mindre vattensamling i jordytan, uppkommen genom vattnets uppvällande ur sjelfva jorden, genom så kallade källdror, och ur hvilken således en större eller mindre mängd vatten oupphörligen utflyter. *En klar k. Kållorna indelas i kalla, varma och heta.* — *Har sammansättningarna: Regn-, Salt-, Mineralkålla.* — 2) (fig.) a) Upphof, ursprung. *Gud är k-n till allt godt. Detta var k-n till vår olycka.* — b) Ursprungliga texten för ett litterärt arbete. *Gå till sjelfva k-n.* — *Syn. Original.* — c) Bok, skrift, hvarur en skriftställare hämtar uppgifter för sitt arbete. *De k-llor, en historieskrifvare begagnar.*

KÅLLARE, m. 2. o. 3. pl. *källrar* och *källtare.* 1) Rum, antingen helt och hållet eller till större delen anbragt under jorden, så att luften der jemförelsevis är sval om sommaren och ljum vintertiden, och hvarst mat och dricksvaror förvaras emot försämning. Man har således Mat-, Dricks-, Vinkällare, m. m. *Lägga, förvara vin i k.* — Se f. 6. *Iskällare, Mordkällare, m. fl.* — 2) Ställe, der vin, öl och andra dricksvaror försäljas, antingen i gross (Gross- eller Lagerkällare), eller i minut (Vinkällare). *Gå på k-n. Han sitter jemt på k-n. Han bor på k-n. Enigheten.* — *Ss. Källarbetjening, -disk, -dörr, -glugg, -hvalf, -trappa.*

KÅLLARDRICKA, n. sing. Drinka, som förvaras i källare (hem. 4).

KÅLLARGÅST, m. 3. En, som besöker källare (hem. 2).

KÅLLARHÅLS, m. sing. Se *Tibast.*

KÅLLARKRANS, m. 2. Målad krans, uthängd som skylt utanför en källare (hem. 2).

KÅLLARKUND, m. 3. En, som ofta besöker en källare (hem. 2).

KÅLLARLUCKA, f. 1. Lucka, hvarigenom man nedgår till en källare (hem. 3).

KÅLLARMÄSTARE, m. 3. En, som idkar källarvård.

KÅLLARNYCKEL, m. 2. pl. — *nycklar.* Nyckel till en källare (hem. 4).

KÅLLARRÄTTA, f. 1. Rätta, som har sitt tillhåll i en källare (hem. 1).

KÅLLARRÖRELSE, f. 3. Försäljning i minut, af vin och andra dricksvaror.

KÅLLARSAL, m. 2. Större rum, för källargäster.

KÅLLARSKYLT, m. 2. Skylt utanför en källare (hem. 2).

KÅLLARSQVALLER, n. sing. (fam.) Sqvaller, som har sin upprinnelse från samtal på källare.

KÅLLARSPINDEL, m. 2. pl. — *spindlar.* En

spindel med 6 ögon, grå, luden, i vrår och sprickor. Sogestina senoculata.

KÄLLARSTUGA, f. 1. (förådr.) Se *Källarsal*.

KÄLLARVALE, m. 2. pl. — *svalar*. Öfverbyggnad vid ingången till en källare.

KÄLLARSVEN, m. 3. pl. — *svenner*. Se *Kypara*.

KÄLLARVURM, m. 2. (fam. skämty.) En, som lever sin mesta tid på källare.

KÄLLDRAG, n. 3. Se *Källäder*.

KÄLLERÖ, n. 4. Se *Groda*.

KÄLLGRÄS, n. 3. En mångårig gräsväxt på sanka platser. *Molinia aquatica*.

KÄLLING, m. 2. (bergsbr.) Se *Blåsterugn*.

KÄLLKRASSE, m. sing. Ört med hvita blommor, vid källor. *Nasturtium Sisymbrium*.

KÄLLMOSSA, f. 4. Ett moss-släkte, i åar och källor. *Pontinalis*.

KÄLLÖS, n. 3. Ställe på marken, der källädror uppspringa i dagen.

KÄLLSALT, n. sing. Salt, som erhålles genom sjundning af saltkällors vatten.

KÄLLSÖG, tjållsög, n. 3. Se *Källös*. [—säg.]

KÄLLSPRÄNG, n. 3. Ur jorden uppspringande källäder.

KÄLLVATTEN, n. 3. Vatten, som hämtas ifrån en källa (till skilnad ifrån Sjö-, Å- eller Regnvatten).

KÄLLÄDER, f. 4. pl. — *ädror*. Äder eller smal kanal i jorden, som förer vatten till en källa.

KÄLT, n. sing. (fam.) Kältande.

KÄLTA, v. n. 4. (fam.) Tidt och ofta påminna om något.

KÄLTANDE, n. 4. (fam.) Idkeligt påminnande om något.

KÄLTARE, m. 3. (fam.) En, som beständigt kälter.

KÄLTRING, m. 2. 1) Gammalt namn på de inom Sverige bosatta Zigenare, hvilka föda sig med handstrykeri och hästbyte. — 2) (fig. fam.) Person med råa och opålitliga seder eller ett gnatigt, småaktigt och tröttsamt lynne.

KÄLTRINGAKTIG, a. 2. (fam.) 1) Gnatigt, tröttsamt. — 2) Småaktigt. — *Kältringaktighet*, f. 3. — *Kältringaktigt*, adv.

KÄLÖRT, f. 3. Örtsläktet *Callitriche*.

KÄMMA, se *Kamma*.

KÄMNER, tjåmmnär, m. 3. Ledamot af kämnersrätt. — Kallas i äldre språket *Cämndr* eller *Kämnenär*, och var ursprungligen uppbornsman för stadsutskylder.

KÄMNERSPRESSES, tjåmmnärspresäs, m. pl. — *presides*. Ordförande i kämnersrätt.

KÄMNERSRÄTT, m. 3. Första domstol i städerna för alla tvister och brottmål, hvilka ej efter lag och särskilda stadgar, höra under annan rätt.

KÄMPA, v. n. 1, (af *Kämp*) Strida. *K. med* ell. *emot någon*. *K. med* döden. — *Syn.* Se *Strida*. — *K-s*, v. d. Se *Kappas*, *Täfte*. — *Kämpande*, n. 4.

KÄMPADATER, m. 3. pl. Hjeltebragder. — Har egentligen afseende på de forna kämparna.

KÄMPALIK, a. 2. Som företeer likhet med en kämp. *K. utv.* — *Syn.* *Ättelisk*.

KÄMPAR, m. 2. pl. Ört på åkerrennar, med gråaktiga blommor. *Plantago lanceolata*.

KÄMPASAGA, f. 1. Saga om en eller flera kämpars (se d. o.) bedrifter.

KÄMPAVIS, adv. *På k.*, såsom kämpar pläga.

KÄMPAVISA, f. 1. Visa, som firar någon af forntidens kämpar, förskrifvande sig ifrån hedendomens sista tid.

KÄMPAVULEN, a. 2. neutr. — *el.* (1 äldre språket) Lik en kämp.

KÄMPE, m. 2. pl. *kämpar*. 1) Benämning på de krigare, dem i forntiden konungarne underhöllå vid sina hof såsom ett slags livvakt, och hvilka företrådesvis voro stora, starka och i strid väl öfvade män. Har sammansättningarna Slags-, Stridskämp, m. fl. — 2) En insekt, af $\frac{1}{2}$ till $\frac{3}{4}$ tums längd, svart och citrongul. *Ichneumon luctatorius*.

KÄNBAR, se *Kännbar*.

KÄNG ell. **KÄNGA**, f. 1. Ett slags snörsko med plös, och som går upp till fotknölen eller så omkring. Tros komma af det. isl. *Keingr*, krökning, emedan kängor ursprungligen fram till slutade med en uppkrokt spets. — *Ss.* *Kängrem*.

KÄNGURU, känguru, m. 3. Ett slags Pungdjur i Nya Holland, af ett fårs storlek, med omordentligt långa bakken, på hvilka det med den långa svansens tillhjälp gör långa hopp. Har utmärkt godt kött. *Halmaturus giganteus*.

KÄNNA, v. a. 2. 1) Med känselinnat emottaga intryck af något yttre eller inre; erfara. *K. någons hand i sin*. *K. tryckningen af ett finger*. *Det k-nes hårdt*. *Klädet k-nes fint*. *K. helta köld, smärta, värk, sveda*. *K. hunger och törst*. *Han k-ner, att han är nära döden*. *K. hos sig en vedervilja för någon*. (Fam.) *K. på sig*, hafva aning om, förutse, t. ex.: *Jag k-ner på mig, att det blir fullt väder*. — 2) Erfara intryck afv. genom andra sinnen än känseln. — *Känn, huru det smakar*, försök huru &c. *Känn på detta vin*, smaka på &c. *K. lukten af något*. *Jag k-ner på lukten, att . . . Det k-nes sött, bittert*. — 3) Med hand, finger beröra. *K. i nekorna på någon*. *K. någon på pannan*. *K. någon på pulsen*, med handen undersöka beskaffenheten af ens puls; afv. (fig. fam.) strängt pröva någon. *K. höns*, undersöka, om höns skola värpa. — *K. efter*, med handen undersöka; säges afv. i fråga om smak och lukt, t. ex.: *Känn efter, hurudant vinet är*. (Fig. fam.) *K. efter någon*, noga pröva, hålla efter honom. *Det k-ner efter*, kostar på, t. ex.: *Ett sådan arbete k-ner efter*. — *K. för sig*, *k. sig för* eller *före*, med händerna undersöka, hvad man har framför sig, der man går fram (t. ex. i mörker); (fig. fam.) utforska ens sinnelag, stämning, tänkesätt, göra sig underriktad om ställningar och förhållanden, för att veta, hvad man har att rätta sig efter. — *K. på*, beröra, taga på. *K. på*, undersöka, försöka, probere, smaka, lukta på; se afv. *K. efter*. *K. på sig*, med handen undersöka sin kropp. — *K. åt*, se *K. efter*. — 4) (bibl.) Halva köttlig bebildelse med *Adam* (bild. Eva. — 5) Till följe af förutgången erfarenhet hafva föreställning om person eller sak. *Jag k-ner honom icke*. *K. någon blott till namnet, till utseendet*. *Tära k. någon*, göra dess bekantskap. *K. någon för hederlig karl*, anse honom derför. — 6) *K. ell. K. igen*, se *Igenkänna*. *K. någon på gånge*, på målet. *I lyckan k-ner han sig ej*, glömmmer sig, glömmmer hvem han är. *K. någon för en annan*, taga honom för en annan. *Ej k. någon ifrån en annan*, ej kunna skilja emellan dem. *K. miste*, mistaga sig. — 7) Veta, förstå, kunna inse. *Han k-ner allt hvad som passerar*. *Jag k-ner ingen, som kan det*. *Så vill jag k-ner*. *Jag k-ner en utväg, som skall hjälpa oss ur denna förlägenhet*. *Jag k-ner ej, huruvida det är*

sant. *Den saken k-ner han i grund*. *Jag k-ner, att jag har orätt*. *Gifva till k.*, se *Tillkännagifva*. *K. till*, veta, hafva kunskap om, insigt uti. *Dessa rykten k-ner jag ej till*. *Latin k-ner han ej till*. — 8) Erkänna, bekänna. *Han k-ner ingen annan lag än sin egen vilja*. — 9) Erfara, vana. *Han skall snart få k. verkan deraf*. *Jag k-ner hos mig ett begär att . . . Djupt k. en förlust*. — 10) (jur.) Förklara, döma. *K. någon saker, skyldig*. *K-s skyldig till ett brott*. *K. fri*, se *Frikänna*. — 11) Hysa känslor. *K. mycket ömhet för någon*. *Jag kan ej beskrifva, hvad jag k-ner för dig*. — *K. sig*, v. r. 1) Hafva insigt angående sitt eget väsendes beskaffenhet. *Känn dig sjelf*, undersök och utforska din natur, dina böjelser, tel. o. s. v. — 2) Erfara en känsla af något kroppens eller själens behärrande. *K. sig väl, svag, matt, lycklig, olyckligt, nöjd, försagd*. — 3) *K. till sig*, igenkänna ort, ställe, omständigheter, förhållanden. — *K-s vid*, v. d. Se *Vidkännas*. — *Känd*, part. pass. *Det är k-t, att . . . Göra sig k. Vara k. för vitter*. *Hemmet blef k-t under kronan*, tilldömdes staten. *K. sak är så god som vittnad*, beaktelse är lika fallande som vittnesmål (af *känna*, i bem.: erkänna, bekänna). — Antager stundom adjektiv natur, t. ex.: *Väl, illa k. En illa k. människa*. — Substantivt säges: *K-e* och *okände*. — *Kännande*, n. 2.

KÄNNARE, m. 3. En, som känner, har insigt, erfarenhet i något, *Han är k. i fråga om vin*. — Har några sammansättningar, såsom: *Vinkännare*, m. fl.

KÄNNBAR, a. 2. 1) Se *Igenkännelig*. — 2) Som på ett smärtsamt sätt låter känna sig. *En k. förlust*. *Det var mig ganska k-t*. [Kännbar.]

KÄNNBARHET, f. 3. Egenskapen att vara kännbar (bem. 2); smärtsamhet. *K-en af en förlust*. [Kännbarhet.]

KÄNNBART, adv. På ett kännbart sätt. *Jag har lidit k. genom prinsernas fall*. [Kännbart.]

KÄNNEDOM, m. sing. Se *Kunskap*. *Hafva, få, skaffa sig k. om något*. *K. af veriden*, verdenserfarenhet. *Taga k. af*, göra sig underriktad om, bekant med. *Tala med k. af saken* (eller numera vanligare: sakkännedom).

KÄNNEMÄRKE, n. 4. Se *Kännetecken*.

KÄNNETECKEN, n. 3. 1) Märke, tecken, hvarigenom person ell. sak kan igenkännas. *Kännetecken på en rymmare*. *En koger af Cupidos k.* — 2) (log.) Beskaffenhet, som tillägges eller fransäges ett föremål.

KÄNNING, f. 2. Verkning, som låter känna sig. *En k. af feber*. *Få en k. af ånger*. *Hvar och en har k. af dyrhelen*. *Om han går under, kommer mängden att hafva k. deraf*.

KÄNNINGSBÅK, m. 2. Se *Båk*.

KÄNSPAK, a. 2. Som lätt igenkänner förut sedda personer.

KÄNSL, m. sing. 1) Förmågan att genom beröring öfvertyga sig om kroppsliga föremåls beskaffenhet. *Genom k-n erfara vi, om en sak är kall eller varm, ståt eller ojemn, o. s. v.* — *Syn.* *Känslsinne*. — 2) Igenkännande. Endast i uttrycket: *Draga k. på någon*, tycka sig känna igen honom.

KÄNSLEBLOMMA, f. 1. En liten buske med små blommor, och hvars blad lägga sig tillsammans, när de vidröras. *Mimosa pudica*.

KÄNSELSINNE, n. sing. Se *Känsl*, 1.

KÄNSELSTRÄNG, m. 2. Se *Nere*.

KÄNSELTRÄD, m. 2. Trädlikt verktyg för känseln, hos Blötdjuret. Kallas vanligen *Trefvare*.

KÄNSLA, f. 1. 1) Förmimelse af ens eget tillstånd såsom oningen angenämt ell. oangenämt. *En behaglig, ljuflig, smärtsam k.* *Kroppsliga, moraliska k-slör*. *K. af hunger, törst, sömn, matthet, hellsa, styrka*. — 2) Förmågan att känna, uppfatta, förstå, utan tillhjälp af förnuft, iakttagelse eller erfarenhet; ett slags naturlig instinkt. *Hafva k. af rättvisa, af orättvisa, af det goda*. *Han har ingen k. för musik, för det sköna, för det passande*. *Hafva k. af sin styrka, svaghet*. — 3) Själsrörelse. *Ädel, låg k.* *K. af glädje, obegav, hat, vänskap, kärlek, aktning, medlidande*. *Vara utan all mänsklig k.* — 4) (i sing.) a) Moralisk känslighet eller benägenhet att bitva lätt rörd: förmåga att känna medlidande, ömhet. *Äga mycken k.* *Sakna all k.* *K-n är för mycket rådande i hans arbete*. *Han är utan all k. för olyckan*. — b) Uttryck af sådan moralisk känslighet. *Läsa, höra, tala, skriva med k.* *En tal, fullt af k.*

KÄNSLIG, a. 2. 1) Som har ett tilligt känslsinne; lätt tillgänglig för intryck på känslor eller känslan. Säges både i fysisk och moralisk mening. *En häst, k. för sporrer*. *K. för köld, smärta*. *K. för kritik*. Brukas äfven i fråga om sak, t. ex.: *Ögat är ett ganska k-t organ*. *Hans kropp är k. för de minsta förändringar i väderleken*. — *Syn.* *Sensibel*, *Ömtålig*. — 2) (i moralisk mening) Som har känsla, deltagande, sinne för något. *K. för andras olyckor, för vänskap, kärlek*. Man säger äfven: *En k. själ, ett k-t sinne*, o. s. v. — *Syn.* *Sensibel*.

KÄNSLIGHET, f. 3. Egenskapen att vara känslig (begge bem.). *K. för köld, för väderleken skiftningar*. *K. för vänskap*. — *Syn.* *Sensibilitet*, *Ömtålighet*.

KÄNSLOFULL, a. 2. Som har mycken känsla. *En k. människa, själ*. *Ett k-t sinne*. — *Syn.* *Sensibel*. — *Känslöfullt*, adv.

KÄNSLOFULLHET, f. 3. Djup, innerlig känsla.

KÄNSLOFÖRHÄFNING, f. 2. Känslans onaturliga öfverspanning; frambröstad, öfverdrifven och tillgjord känsla. Nytt ord, brukadt i det litterära språket.

KÄNSLOFÖRMÅGA, f. sing. Själens förmåga att erfara känslor.

KÄNSLOLÖS, a. 2. 1) Icke känslig. *K. för köld, för smärta*. — 2) Som förlorat bruket af känselinnat. *Hon föll i varmak och låg länge k.* — *Syn.* *Lidlös*. — 3) Som ej hyser deltagande känslor för andra. *En k. människa, k-t hjerta*. — *Syn.* *Hårdhertad*, *Hård*, *Obarmhertig*, *Hjertlös*.

KÄNSLOSHET, f. 3. 1) Frånvaro af känslighet. *K. för köld*. — 2) Brist på deltagande känslor för andra. — *Syn.* *Hjertlöshet*, *Hårdhet*, *Obarmhertighet*.

KÄNSLOLÖST, adv. Utan känsla, utan deltagande, hårdhertadt, hjertlöst.

KÄNSLOPUNK, n. sing. Pjunkig känslöfullhet.

KÄNSLOSAM, a. 2. Tillgjordt känslöfull. — *Känslösamt*, adv.

KÄNSLOSAMHET, f. 3. Tillgjordt känslöfullhet.

KÄNSLOÖM, a. 2. Som har ömma känslor; ömsint, känslöfull, vekhertad. — *Känslöömhet*, f. 3. — *Känslöömt*, adv.

KÄPP, m. 2. 4) Kort, lätt staf af trä, rör, fiskben, o. s. v., upptill ofta försedd med knapp och nedtill med doppsko, begagnad till stöd eller att hålla i handen, då man vandrar eller spatserar. Kallas äfven Spatsers-, Promenadkäpp. *K-med krycka. Hafva en k. i handen. Hoppa öfver k. Stå öfver en med k-en*, halva käppen lyftad öfver någon, för att stå honom. *Rida på k.*, säges om lekande barn, som springa och hoppa, hållande en käpp emellan benen. *Bragt till k-en och stäcken*, till tigarstafven. — 2) Dylik, kort, smal, trind staf, begagnad till hvarjehanda ändamål. *K-ar till en väfstol*. — *Ss. K-knapp, -ända*.

KÄPPAS, se *Kappas*.

KÄPPBAND, n. 3. Band, fästadt i öfra ändan af en käpp.

KÄPPFLÖJT, m. 3. Ett slags flöjt, en afört af *Fidèle douce*.

KÄPPHÄST, m. 2. 4) Framdelen af en trähäst, instucken i ena ändan af en käpp, som begagnas af barn till leksak. — 2) (fig. fam.) Säges om tankar, idéer, planer, förslag o. d., dem en person med synnerlig förkärlek omfattar och ständigt talar eller skrifer om, samt på allt sätt förfäktar.

KÄPPRAPP, n. 3. eller **KÄPPSLÄNG**, m. 2. Slag af en käpp.

KÄPPSNODD, f. 3. Snodd, fästad i öfra ändan af en käpp.

KÄPPSTUMP, m. 2. 4) Litet stycke, stump af en käpp. — 2) Liten käpp.

KÄR, a. 2. (lat. *Carus*) 1) Älskad. *En k. broder, syster. Vårt k-a fädernesland. Hafva, hålla k.*, älska, hålla af. — Brukas ofta i tilltal till slägt och vänner, eller till lägre personer. *Min k-a bror, syster, vän. Mina k-a vänner. K-a N! Min k-a madam! K-a far* kallades fordom pastorn i en församling; brukas nu i tilltal till äldre bönder, liksom *K-a mor* till bondhustrur. — *Syn. Älskad, Dyr, Afhållen, Omtyckt*. — 2) Som är till behag, angenäm, behaglig. *Det är mig k-t, oändeligen k-t. Så k-t honom är all ej bli bortkörd*. — 3) Förälskad. *Vara k. i någon*. — *Syn. Betagen, Förtjust i*. — 4) Kärlig. *Vara k.*, mycket *k. Vara k. af sig*.

KÄRA, v. n. 1. Genom stämning eller angifvelse öfverlemla en sak under domstols pröfning. — *K-nde*, part. pres. Brukas adjektivt i uttrycket: *K. part.* I samma mening säges äfv. substantivt *K-nde*.

KÄRAN, f. sing. indef. Se *Käromål, Klago-mål*.

KÄRANDE, n. 4. Handlingen, då man kärar.

KÄRESTA, f. 1. (egentl. gam. superl. af *Kär*) Älskarinna, älskad flicka, qvinnan.

KÄRF, (järfv, a. 2. 4) a) Sträf för känseln. — b) Torr, tråkigt och sträf till smaken. *K-va äpplen, päron*. — 2) (fig. a) (om person) Öfverdrifvet allvarsam, flordäg och utan vänlighet i sitt tal. — b) (om sak) Utan lif, känsla och behag. *K. stil, skrifart*.

KÄRFHET, f. 3. 4) Egenskapen att vara kär för känseln eller smaken. — 2) (fig. a) Öfverdrifven allvarsamhet, förenad med brist på vänlighet i tal och skick. — b) (i fråga om sak) Brist på lif, behag och känsla.

KÄRFY, adv. På ett kärft sätt, med kärftet. *Tala k.*

KÄRFVE, m. 2. pl. *kärfoar*. Med sädesband ombunden och sammanhållen knippa af skuren säd. *Binda säd i k-var*.

KÄRIL, se *Kärl*.

KÄRING, f. 2. (ford. *Kærling*, diminutiv af *Kärl*, som ursprungligen äfven betydde: gammal man) 3) Gammal qvinnan. (Talesätt) *Som k-en emot strömmen*, högst oegensinnig. — 2) (fig. fam. föraktl.) Käringaktig karl. *Han är en k.* — 3) (om skämtl.) Hustru. I äldre språket var denna bem. vanlig. — 4) (skepp.) Ett på ömse sidor af akterspeglens fastbutadt, rundt trästykke.

KÄRINGAKTIG, a. 2. Som till utseende eller skick och uppförande liknar en käring. — *Käringaktighet*, f. 3. — *Käringaktigt*, adv.

KÄRINGBÄDD, n. sing. Skämtsam benämning på ösoppa.

KÄRINGBÄR, n. 3. Se *Björnbär*.

KÄRINGFIS, m. 2. Se *Böfist*.

KÄRINGHÄKA, f. 4. Häka, liknande en kärings.

KÄRINGKNOP, m. 2. (skepp.) Ett slags knut.

KÄRINGKROK, m. 2. (fam.) *Sätta k. för någon*, sätta benet bakom en annans, för att slå omkull honom.

KÄRINGKUKA, f. 4. Örten Ajuga pyramidalis.

KÄRINGKUR, m. 3. Sådan medicinsk kur, som kloka gummor pläga föreskriva.

KÄRINGKÄL, m. sing. Se *Taklök*.

KÄRINGMÖTE, n. 4. Händelsen, att man på väg först möter en käring.

KÄRINGPRAT, n. sing. 1) Tal af käringar. — 2) Osannfärdigt och dumt, orimligt tal.

KÄRINGROCK, m. 2. Se *Skogskumle*.

KÄRINGSAGA, f. 4. 4) Saga, sådan som gamla qvinnor utmåla, för att roa barn. — *Syn. Åmsaga*. — 2) Diktad, orimlig berättelse.

KÄRINGSLADDER, **KÄRINGSNÄCK**, n. sing. Se *Käringsprat*.

KÄRINGSQVALLER, n. sing. Sqvaller af gamla käringar. *Vara k.*, utan all trovärdighet.

KÄRINGTÄND, f. 3. pl. — *tänder*. Örten Lotus corniculatus, med gula blommor, som blifva gröna, när de torkas.

KÄRINGTRÄTA, f. 4. Träta mellan käringar.

KÄRKOMMEN, a. 2. neutr. — *et*. 1) Hvares ankomst medför nöje. *En k. gäst*. — *Syn. Välkommen*.

KÄRL, n. 3. (förkortadt af *Kärl*, diminutiv af *Kär*; se d. o.) 1) Husgerädsredskap, ämnadt att deruti förvara flytande ämnen. Har åtskilliga sammansättningar, såsom: Trä-, Lagg-, Dricks-kärl, m. fl. — 2) (bibl. fig.) Redskap. *Ett utkoradt Guds k.* För denna bem. bibehålles alltid den gamla formen *Kärl*. — 3) Säges om ådrorna i en människo- eller djurkropp, samt om alla små kanaler, som innehålla någon vätska. — 4) (bot.) Benämning på de stora, vida, cylindriska eller prismatiska rör, som jemte cellulerna finnas hos en stor del växter.

KÄRLEK, (järlök, m. sing. 4) Känsla, hvarigenom hjertat drages till ett föremål, som synes älskvärdt, och gör det till föremål för sin ömhet, sin tillgifvenhet, sina önsknigar. *Sintlig, akterskaplig, faderlig, barnslig, inbördes k. K. till Gud*, lifvande åhaga att göra Guds vilja. *K. till nästan*, då man älskar sin nästa såsom sig sjelf. *K. till alla lifvande varelser*, välvilja för dem. *K. till fäderneslandet, till äran, dygden, rikedomar, nöjen*. — *Syn. Ömhet, Tillgifvenhet, Hängifvenhet*. — 2) Den brinnande känsla af ömhet och begär, väckt af skönhetssinnet och fortplantningsdriften, som en person af ena könet byser för en person af det andra. *Vara betagen*

af k. till någon. *Väcka, ingifva k. Falla, hysa k. för någon. Brinna, sucka, dö, tråna, förmäcka af k.* — *Syn. Ömhet, Dyrkan, Bøjelse, Flamma, Inklination*. — 3) (i religiös mening) *Kristlig k.* eller blott *k.*, den af kristendomens lära väckta känsla, hvarigenom man älskar sin nästa såsom sig sjelf. *Tron, k-en och hoppet*. — *Ss. K-sbetygmer, -sbetygelse, -sförbindelse, -skyss, -sretande, -stankar*.

KÄRLEKS BAND, n. 3. (fig.) Kärleksförbindelse.

KÄRLEKS BEDRIFT, m. 3. Se *Älskogsbedrift*.

KÄRLEKS BILJETT, -- biljett, m. 3. **KÄRLEKS BREF**, n. 3. Biljett, bref, som innehåller uttjtelser af kärlek, skickadt till ett älskad föremål.

KÄRLEKS BLOMMA, f. 4. Blomsterväxt med hvita, klocklika, utvändigt blåfärgiga, inuti svartprickiga blommor. *Nemophila Hydrophylla*.

KÄRLEKS BRÅG, m. 3. Se *Älskogsbedrift*.

KÄRLEKS DRUCKEN, a. 2. neutr. — *et*. (fig.) I högsta grad betagen af kärlek.

KÄRLEKS DRYCK, m. 3. Dryck, tillredd af ämnen, hvarmedelst man inbillat eller föregifvit sig kunna väcka kärlek hos andra.

KÄRLEKS BILD, m. sing. (fig.) Häftig, brinnande kärlek.

KÄRLEKS FULL, a. 2. Full af kärlek, ömhet. Säges för *Kärlek* i alla ordets bemärkelser. — *Kärleksfullt*, adv.

KÄRLEKS FÖRKLÄRING, f. 2. Yppande af sin kärlek (hem. 2) för dess föremål.

KÄRLEKS GNABB, n. sing. (fam.) Gnabb emellan älskande.

KÄRLEKS GRILLER, m. 3. pl. Grillor, försakade af kärlek (hem. 2).

KÄRLEKS GUD, m. 2. (myt.) 1) *K-en*, kärlekens gud. — *Syn. Amor, Cupido, Astrifid*. — 2) Kärleksgudinnans små barn, som voro i hennes följe, hvarthän hon for. — *Syn. Cupidon*.

KÄRLEKS GUDINNA, f. 4. (myt.) Kärlekens gudinna. — *Syn. Venus, Afrodite, Freja*.

KÄRLEKS HANDEL, m. sing. Flyktig kärleksförbindelse.

KÄRLEKSHISTORIA, f. 3. Historia om en kärlekshandöl.

KÄRLEKSHÄNDELSE, f. 3. pl. Händelser, som stå i samband med en kärlekshandel.

KÄRLEKSINTRIG, -- intrig, m. 3. Kärlekshandel, åtföljd af intriger.

KÄRLEKSLÅG, f. sing. Se *Kärlekseld*.

KÄRLEKSLÖS, a. 2. Utan kärlek, ömhet, tillgifvenhet, deltagande, barmhertighet. — *Kärlekslöshet*, f. 3. — *Kärlekslöst*, adv.

KÄRLEKSMÄLTID, m. 3. Benämning på de i kristna kyrkans första tider brukliga måltider, hvarvid förbundna med nattvardens begående, vanligtvis fattiga och rika spisade tillsammans, för att andya sin broderliga kärlek och likhet inför Gud.

KÄRLEKS NARR, m. 2. En, som är intagen af en dåraktig kärlek eller stödig tänker på annat än kärlek (hem. 2).

KÄRLEKS NYMF, f. 3. Se *Glädjeflicka*.

KÄRLEKS NÖJE, n. 4. Nöje genom kärleksnjutning.

KÄRLEKS PANT, m. 3. (fig.) Barn, som är fostret af tvenne älskandes kärlek.

KÄRLEKS PLIGT, f. 3. Pligt, ålagd af kristlig kärlek.

KÄRLEKS PROF, n. 3. Prof, hvarigenom man bevisar sin kärlek (hem. 2).

KÄRLEKS QVAL, n. 3. Qval, föranledt af kärlek (hem. 2).

KÄRLEKS QVÄDE, n. 4. Qväde, sång, som handlar om kärlek (hem. 2).

KÄRLEKSRIK, a. 2. Se *Kärleksfull*. — *Kärlekarrikhet*, f. 3. — *Kärleksrikt*, adv.

KÄRLEKS RUS, n. 3. (fig.) Sinnessillstånd, då man, berusad af kärlek, glömmar allt annat.

KÄRLEKSTOK, m. 2. Se *Kärleksnarr*.

KÄRLEKSUNGE, m. 2. pl. — *ungar*. (mindre brukl.) 1) Barn, som tillkommit af en öfelig kärlek. — 2) Se *Kärleksnymf*.

KÄRLEKS VÄRM, a. 2. (poet.) Som andas, röjer en varm kärlek (hem. 2).

KÄRLEKS VERK, n. 3. Handling af kristlig kärlek.

KÄRLEKS VILLA, f. 4. Se *Spikkubba*.

KÄRLEKS VISA, f. 4. Visa, som handlar om kärlek.

KÄRLEKS VURM, m. 2. (fam.) En, som vurmar på kärlek.

KÄRLEKS SYRA, f. sing. (fig.) Se *Kärleksrus*. — I samma mening säges äfv. *Kärleksyrset*.

KÄRLEKS ÄNGEST, f. sing. Ängest, föranledt af kärlek.

KÄRLEKS ÄFVENTYR, n. 3. Kärlekshandel, åtföljd af äfventyr.

KÄRLEKS ÄPPEL, n. 4. Det röda, syrliga bäret af Solanum Lycopersicum, hvilket inlägges till matlagning.

KÄRLEKS ÖFNING, f. 3. Utöfning af kristlig kärlek.

KÄRLHINNA, f. 4. (anat.) En hinna, som har sitt läge på ögats bakre hälft, näst innanför Sclerotica.

KÄRLIG, a. 2. 4) Börd för kärlek (hem. 2); som lätt blir förälskad. *Han är mycket k. af sig*. — 2) Som röjer, tillkännagifver kärlek. *K-a blickar*.

KÄRLIGHET, f. 3. 4) Kärliga känslor. — 2) Bøjelse för kärlek (hem. 2).

KÄRLIGT, adv. Med kärlek. *Blicka k. på någon*.

KÄRLSYSTEM, tjärtsystem, n. 3. Samteliga kärlen i en människo- eller djurkropp.

KÄRN, m. 2. (prov.) Mindre sjä utan synligt utlopp.

KÄRNA, v. a. 1. o. **KÄRNA**, f. 4. Se *Tjerna*.

KÄRNA, f. 4. (i äldre språket och ännu i talspråket *Kärne*, m. 4. pl. — *när*) 1) a) (bot.) Fröet eller innaämnet i en stenfrukt, t. ex. hos plommon och körsbär. — b) (i dagligt tal) Frö i plommon och körsbär. — c) (i dagligt tal) Frö i vissa frukter, såsom äpplen, päron, m. fl. — e) Det mjuka och svampiga ämnet inuti vissa träd, t. ex. tall, gran; äfv. den innersta veden i träd.

KÄRNA, f. 3. (fig.) Styrkan, det förnämsta af något. *K-n af en armé, af ett tal, af en författares verk. K-n af landets ungdom*. — 2) Den inre delen af en komet. — 3) (gjut.) Den del af en form, som åstadkommer det tomma rummet uti hålligt gjutgods. — 4) (bergbr.) Benämning på de rikaste malmkörtlar som erhållas vid malnens sofring.

KÄRN FOLK, n. sing. Utvaldt folk, t. ex. af soldater.

KÄRNFORM, m. 2. (hos kristaller) Form, som uppkommer deraf, att kristallen låter klyfva sig i vissa riktningar, så att endast plana ytor bildas.

KÄRNFRISK, a. 2. Endast frisk kärna. *Kan äfv. brukas figurligt. Ett k-t folk*.

KÄRNFRUKT, m. 3. Frukt med kärna.
KÄRNFULL, a. 2. 1) Som har full, fast kärna. *K-t träd, virke. K-a av.* — 2) (fig.) Full af kraft och anda. *Et k-t tal.* — *Kärnfullhet*, f. 3.
KÄRNHUS, n. 3. De inre delarne i en kärnfrukt, eller der kärnorna äro fästade. *K-et i ett äple.*
KÄRNIS, m. 2. Fullkomligt klar och ren is.
KÄRNKÄRL, m. 2. (fam.) Utmärkt körl i ett eller annat afseende, synnerligast i fråga om red-bar karakter och duglighet.
KÄRNLAF, m. 2. pl. — *lofvar.* Ett läslägte. Pyrenula.
KÄRNLINIE, f. 3. Den linie, som ifrån medelpunkten af botten i ett gevär går midt igenom kulletopp, samt vidare tänkes forlsatt i rak riktning. Medellinien i toppet af en skjutmaskin.
KÄRNLADE, f. 1. Tvådelat metallisk form, hvaruti den sferiska kärnan af bomber och granater bildas.
KÄRNLÖS, n. 2. Utan kärna. Säges både i egentlig och figurlig mening. — *Kärnlöshet*, f. 3.
KÄRNROTÄ, f. 1. Rötta i kärnan af ett träd.
KÄRNSKOTT, n. 3. (artil.) Distanstent, som en kula löper, då kanonen står horisontellt, innan kulan gräsar, d. v. s. rörer den horisontella planen, hvarpå lavetten står.
KÄRNSPRÄK, n. 3. (i bibeln) Hufvudsakligen afgörande, viktigt och bevisande språk.
KÄRNSTAM, m. 2. pl. — *stammar.* (trädg.) Af kärna uppdragen stam.
KÄRNSTÅL, n. sing. Rent stål, fritt ifrån alla jernågor.
KÄRNTRUPPER, m. 3. pl. Valda, utmärkt förträmiga trupper.
KÄRNVED, m. sing. Den äldsta, hårdaste och tillika mera färgade, inre delen af veden i ett träd. — *Motsats:* Hvitved.
KÄROMÅL, n. 3. Stämning eller börjad rättgång, med afseende på den part, som kärar.
KÄRR, n. 3. Myr eller mosse, som sjunkit till botten, så att vattnet står deröfver. — *Ss. K-aktig, -botten, -gyttja, -trakt.*
KÄRRA, f. 1. 1) Ett slags körrredskap med två hjul, skatmar, samt med eller utan stol och fjädrar. Har flera sammansättningar, såsom: Fjäder-, Bond-, Ponton-, Ammunition-, Skottkärra, m. fl. — 2) Ett lass på ett sådant körrredskap. *En k ved, kol.* — 3) (boktr.) Den rörliga delen af en tryckpress. — *Ss. Kärrhjul, -lass.*
KÄRREBÖSSA, f. 1. Det gamla namnet på fälkanoner.
KÄRRFYLLA, f. 1. (pop.) De stora höstregnen, som fylla kärren med vatten.
KÄRRHÄST, m. 3. Häst, förspänd en kärra.
KÄRRHÖ, n. sing. Hö, som bergas ifrån kärrängar.
KÄRRHÖK, m. 2. Ett slags hök, som vistas i kärrtrakter. *Rödbrun K.* 21 till 22 tum lång, påbbhdud och ben gula, ögonringen rödgul. Falco rufus. *K. med halskrage*, hansen ofvan blågrå, hovan brun; vistas i mildare länders skogar. Falco cyaneus.
KÄRRJORD, f. sing. Gyttejord ifrån kärr.
KÄRRKAPLE, m. sing. En art Koflegräs, som växer i kärr och diken. *Alpeocurus geniculatus.*
KÄRRLATYR, -y't. m. sing. En art Gigals-ärter, på kärrängar. *Lathyrus palustris.*
KÄRRLEGA, f. 1. Afgift för begagnandet af en kärra vid skjuts.

KÄRRLILJA, f. 1. Örtsläglet *Narthecium*.
KÄRRJUNG, m. sing. Ett slags Ljung. *Erica Tetralix*.
KÄRRMARK, f. 3. Mark, uppfylld med kärr eller af kärraktig beskaffenhet.
KÄRRMES, m. 2. Se *Entita*.
KÄRRPUS, m. 2. Litet kärr.
KÄRRSKÄPPE, n. sing. En art Fräken i kärr. *Equisetum palustre*.
KÄRRSKÖLDPADDA, f. 1. Ett slags sköldpadda, 6 till 10 tum lång, allmän i södra och östra Europas kärr. *Emys lutaria*.
KÄRRSNÄPPA, f. 1. En art Snäppa, 3 1/4 tum lång, med gulgröna ben. *Totanus glareola*.
KÄRRSÄLTING, m. 2. (bot.) En art Sälting, som växer i kärr. *Triglochin palustre*.
KÄRRSTEL, m. 2. pl. — *istollar.* En tistelart med hög stjeln och röda blommor, i kärr. *Carduus palustris*.
KÄRRVALL, m. 2. Kärraktig ängsvall.
KÄRRÅKARE, m. 3. Åkare, som kör med kärra.
KÄRRÅNG, f. 2. Ång med kärrmark.
KÄRVÄNLIG, a. 2. (fam.) Vänlig, kärlig. *K. hetsång.* — *Kärvänligen*, adv.
KÄRÄLSKELIG, a. 2. Högst älskad. Brukas isynn. i konungabref, påbud, o. s. v. *Väre k-e undersåter. Vår k-e broder.*
KÄSSLÄ, v. n. 1. Se *Kättla*.
KÄTTARE, m. 3. (t. *Ketzer*) 1) En, som afvikar ifrån den af kyrkan allmänt antagna läran. — 2) Säges äfven om dem, som skilja sig ifrån allmänt antagna föreställningar. *K. i politikk.* — *Ss. K-förföljelse.*
 A n m. Ordet tros härleda sig ifrån en religions-sekt, *Cazarer* eller *Katharer*, som med sina från kyrkans lära afvikande meningar trodde sig ensamma vara i besittning af sanningen.
KÄTTELHÄTT, m. 2. Ett slags fordom bruklig stormhatt.
KÄTTERI, n. 3. Kätterska läror, meningar.
KÄTTERSK, a. 2. Afvikande från den allmänt antagna läran. *K-a meningar, läror.* — *Kätterskt*, adv.
KÄTTJA, f. sing. (af *Kät*) Starkt begär till könsdriftens tillfredsställelse.
KÄTTJAS, v. d. 1. Vara kätjefull; reta sig till kätja.
KÄTTJEFULL, a. 2. Som har häftig åtrå efter könsdriftens tillfredsställelse.
KÄTTLA, v. n. 2. (af *Katt*) Föda ungar. Säges om kattor.
KÄX, n. 3. I. Se *Tarmkär.*
KÄX, n. sing. II. Se *Käxande*.
KÄXA, v. n. 1. (fam.; frequentativ af *Kifva*) I tröttsam ton ständigt påminna om något. — *Syn. Kulta, Sägga.*
KÄXANDE, n. 4. (fam.) Ständigt upprepande af något, i tröttsam ton.
KÖ (k härdt), m. 3. (fr. *Queue*, svans, stjert) 1) Biljardkapp. — 2) Personer, som uppställit sig i rad, den ene efter den andre, för att, hvar i sin ordning, utan trängsel kunna gå förbi och beskåda någonting eller komma fram till ett biljettkontor, o. s. v.
KÖK, n. 3. (af *Koka*) Särskilt för matlagning inrättadt rum. — *Ss. Köksbetjening, -sbord, -sförkläde, -shandduk, -shylla, -skär, -ssaker, -sskåp.*
KÖKEMÄSTARE, m. 3. (bibl.) Föreståndare för ett kök.
KÖKSA, tjö'ksa, f. 1. Sammandr. af *Kökspiga*.

KÖKSBJÖRN, m. 2. (skämtv.) Kökspiga.
KÖKSDEPARTEMENTET, n. sing. def. (fam. skämtv.) Köksväsendet.
KÖKSGOSSE, m. 2. pl. — *gossar.* Se *Kökspojke*.
KÖKSKAMMARE, m. 2. pl. — *kamrar.* Kammar, innanför ett kök, för hvarjehanda hushållsgöromål, och der vanligen kökspersonalen har sin natthvå.
KÖKSKNIF, m. 2. pl. — *knifvar.* Sådan slags knif, som brukas i kök, vid matlagning.
KÖKSKRYDDA, f. 1. Krydda, som användes vid matlagning.
KÖKSLÄTIN, n. sing. (fam.) Dålig latin. Man säger äfv. i samma mening Munk- och Skomakarlatin.
KÖKSLINNE, n. sing. Hvarjehanda Innepersedlar, som i ett kök brukas, såsom handdukar, m. m.
KÖKSPIGA, f. 1. Piga, som har sin sysselsättning i köket.
KÖKSPOJKE, m. 2. pl. — *pojkar.* Pojke, som biträder kocken i hans göromål.
KÖKSPUST, m. 2. Pust, som begagnas i kök, att blåsa på elden med.
KÖKSRÄNNA, f. 1. Stenränna, som går ifrån ett kök, och hvarj sköljvattnen utslås.
KÖKSSCEN, m. 3. Scen, som tilldrager sig i ett kök.
KÖKSSLEF, f. 2. pl. — *slefvar.* Träslaf, som begagnas att röra i grytan med, vid matlagning.
KÖKSSPIS, m. 2. Spisel för matlagningen, i ett kök, vanligen med en stor, flat eldstad, ofta belagd med jernhäll.
KÖKSSPRÄK, n. 3. (fam.) Rätt och ohyfsadt språk, sådant som talas af kökspigor.
KÖKSSTYCKE, n. 4. Tada, som föreställer en köksscen, det inre af ett kök, eller hvarjehanda matvaror.
KÖKSTRÄDGÅRD, m. 2. Inhägnad plats för odling af hvarjehanda köksväxter.
KÖKSVAGN, m. 2. Vagn, hvarpå kökssaker föras, vid fursliga personers resor.
KÖKSVED, m. sing. Se *Kökved*.
KÖKSVÄSENDET, n. sing. def. Allt hvad som angår eller tillhör köket.
KÖKSVÄXT, KÖKSÖRT, f. 3. Växt, ört, som användes vid matlagning.
KÖL, m. 2. (skepp.) 1) Ett af flera timmer, längs midten af ett fartygs botten, sammansfogadt trästycke, hvarvid stävarne och spanten resas och fästas. — 2) Mellanrummet på däck emellan fockmasten och fallreppstrappan. — 3) (bot.) De tvänne nedersta, sammansväxta bladen af en ärtblomma.
KÖLA, v. a. 1. (skepp.) Förse med köl.
KÖLBRYTNING, f. 2. (skepp.) Händelsen, att en köl brytes.
KÖLBULT, m. 2. (skepp.) Metallbult, som går igenom kölen och kötsvinet.
KÖLD, m. sing. (af *Kall*) 1) Frånvaro af värme, till den grad, att vattnet fryser. *Vintertiden är starkaste k-en.* — Sammansättning: *Vinterköld.* — *Syn. Kyla, Frost.* — 2) (fig.) Mindre vänlig sinnesstämning. *Bemöta någon med k.* — *Syn. Kallsinnighet.*
KÖLHALA, v. a. 1. (skepp.) 1) Lägga ett fartyg på sidan, för att reparera dess botten eller förhyda detsamma. — 2) Straffa en delinquent på det sätt, att ett långt tåg fästes om dess lif, hvarpå han tvingas att hoppa från storränocken

med i vattnet, och sedan under kölen upphalas till andra sidan af fartyget. — *Kölhalande*, n. 3. o. *Kölhalning*, f. 2.
KÖLHALNINGSBÄNK, m. 2. Se *Brodbänk*.
KÖLBERRE, m. 2. pl. — *herrar.* (numera obrukl.) Befälhafvare på ett fartyg.
KÖLLÅSK, m. 2. (skepp.) Sammanfogningen af de trästycken, af hvilka kölen består.
KÖLNA, f. 1. Torkhus, der såd mätas, lin torkas, o. s. v.
KÖLPLANKA, f. 1. Se *Sandbordsplanka*.
KÖLRUM, n. 3. Nedersta delen i ett fartyg, dit orenligheten samlas.
KÖLSPUNNING, m. 2. (skepp.) En fördjupning längs hela kölen, hvari sandbordsplanorna äro infogade.
KÖLSVIN, n. 3. (skepp.) Flera sammanslaskade och vid kölens öfverkant inuti fartyget fastbultade trästycken.
KÖLTRÄ, n. 4. (skepp.) Hvar och en af de hjelkar, som, sammanslaskade, utgöra kölen.
KÖLVÄTTEN, n. 3. De hvitlande spår, som ett seglande fartyg en stund lemnar efter sig i vattnet.
KÖN, n. 3. (i fornspråket *Kyn*, af *Kunna*) 1) Den hos människan och alla djur af högre utbildning existerande skildnad, till följe hvaraf alla dithörande individer, för sin arts fortplantning, af naturen bekommit olika organer, af hvilkas samverkan sjelfva fortplantningen beror. *Två personer, djur af olika k.* — Säges äfv. i samma mening om de högre utbildade växterna. *Många växter förena begge k-en i samma blomma.* — Bildar sammansättningarna: *Mans-, Qvinn-, Han-, Honkön.* — 2) (kollektivt) Betecknar ofta antingen män eller qvinnor i allmänhet. *En qvinna, höjd öfver sitt k. Det sköna k-et, eller absolut, K-et, qvinnorna. En vän af k-et.* — *Ss. K-sskilda.*
KÖNLÖS, a. 2. Så kallas de växter, i hvilkas blommor finnas hvarken ståndare eller pistiller.
KÖNPELÅRE, m. 3. (bot.) Ståndarsträngarne sammansväxta med stiftet hos en orchid.
KÖNSDEL, m. 2. Kroppsdell, som bidrager till fortplantningen; äfv. del af en växt, som har samma ändamål.
KÖNSDRIFT, m. sing. Drift hos människor och djur, hvarigenom, medelst begge köns samverkan, fortplantningen beverkas.
KÖP, n. 3. 1) Bytesaftal, hvarigenom en person (Säljaren) åt en annan (Köparen) till ett bestämdt pris öfverlåter eller förbinder sig att öfverlåta något, som han besitter. *Stula, ingå k. Stå upp k. Stå vid k-et. Förvärfa något genom k. Vara, finnas till k-s, att få köpa. Gifva k., slå af på priset.* (Fig. fam.) *Ge k., gifva med sig, gifva efter, nedsetta sina anspråk. Gifva på k-et, utom den sak, som varit föremål för köpeaftalet, gifva köparen något för intet.* (Fig. fam.) *På k-et, dessutom, derutöfver. Han har 10,000 rdr i inkomst, och ändå litet på k-et.* — Har sammansättningarna *Egendoms-, Tjenste-, Vänköp, m. fl.* — *Syn. Handel.* — 2) Pris. *Det är godt k. på smör. Lemna något för godt k. Få för godt k. Det blir inte för bättre k., äfv. (fig.) det går ej af med mindre, det kan ej låta sig göra med mindre.* (Fam.) *Det är hittadt för det k-et, utmärkt billigt pris.* (Fig. fam.) *Han skall ej hafva gjort det för så godt k., han skall ej slippa så lätt. Slippa för godt k., komma lätt ifrån en svår sak.* — 3) (i spel) Kostande af några bland de kort, som man har på hand, och andras upptagande från talongen.

Göra godt, dåligt k., få goda, dåliga kort, då man sålunda köper. — *Ss. K-estla.*

KÖPA, v. a. 2. 1) Genom köp förvärva. *Jt. Köp. K. något af en person. K. en egendom för 10,000 r:dr. Köp denna hatt af mig. K. något till godt pris, för dyrt. K. fri, se Friköpa. K. igen, åter, se Återköpa. K. in, se Inköpa. K. ändan, genom köp beröfva en annan tillfälle att köpa en sak. K. upp, se Uppköpa. Se *Gris*. — *Syn. Handla*. — 2) Genom penningar förmå någon till pligstridigt handlings-sätt, på ett sätt, att man sjelf har nytta deraf. *K. vittnen. K. en skrifstallare*, genom penningar förmå honom att skriva, hvad och huru man önskar, till eller för sak eller person. — 3) (fig.) Genom möda, svårighet, lidande, uppoffring förskaffa sig något. *K. äran med sitt blod. Man k-er dyrt en fördel, om den lembar efter sig änger*. — 4) (i spel) Lägga bort kort af dem man har på hand, för att i deras ställe upptaga lika många andra ur talongen. *Jag har köpt goda, dåliga kort*. — *Köpt*, part. pass. *K. vittne*, som genom penningar förmåtts att vittna falskt.*

KÖPANDE, n. 4. Handlingen, då något köpes. **KÖPARE**, m. 3. — **PARINNA** eil. — **PER-SKA**, f. 1. En, som köper eller köpt något. — *Syn. Ålfumare*.

KÖPBLY, n. sing. Det bly, som efter utsmältning ur malmen omedelbart kan lemnas i händeln och ej lönar mödan att afdriva.

KÖPBBREF, n. 5. Den skriftliga förklaring, hvarigenom en säljare uppgifver sig hafva försålt en egendom till uppgifven person, för visst i hrefvet utsatt pris.

KÖPEGÖDS, n. 5. Gods, som förvärfvats genom köp.

KÖPEKONTRAKT, (tj) pekäntrækt, n. 5. o. 3. Se *Köpebref*.

KÖPENSKAP, m. sing. Se *Handel*, bem. 2. *Idka k.*

KÖPEPRIS, n. 3. Det pris, till hvilket man köper eller köpt en vara.

KÖPESKILLING, m. 2. (lagt.) Den i köpebref utsatta betalningssumman.

KÖPESUMMA, f. 1. Den summa, man betalar för något, som man köpt.

KÖPEVILKOR, n. 3. Villkor för ett köp.

KÖPING, m. 2. Ort, som utgör ett mellan-ting emellan stad och by, och hvars invånare drifva borgerlig näring, men som icke äger stadsprivilegier. *K-arne i Sverige äro af två slag: beroende och oberoende af stad*.

KÖPKANNA, f. 1. Se *Köpskål*.

KÖPKÖL, n. pl. Köl, som man köper och ej låter bränna af egen skog.

KÖPKÖRT, n. 2. (i spel) 1) Kort, som man köpt. — 2) (i plur.) Kort i talongen.

KÖPLJUS, n. 5. Ljus, som köpes i bod (till skillnad ifrån hemköpt).

KÖPMAN, m. 3. pl. — *män*. Borgare, som idkar köpenskap, handel. Soges både om gross- och minuthandlare, men isynn. om de förra. — *Ss. K-sbod, -sfru, -sgods, -skontor, -släk, -sskepp, -svara, -svis*.

KÖPMÄNSÅNDA, f. sing. Sådan anda, som vanligtvis är rådande bland köpmän, d. v. s. böjelse för egen nytta, vinningslystnad och småaktigt snålhet.

KÖPMÄNSBOK, f. 5. pl. — *böcker*. Köpmäns räkenskapsbok.

KÖPMANS-CHIFFER, --schiff'r, m. 3. Se *Chiffer*, 3.

KÖPSKÅL, f. 2. Undfågande med dricksvaror efter afslutadt köp.

KÖPSLAGA, v. n. 1. Se *Köpslå*. — *Köpslagande*, n. 4. o. *Köpslagning*, f. 2.

KÖPSLAGARE, m. 3. En, som köpslår.

KÖPSLÅ, v. n. 3. (höjes som *Stå*) Underhandla om ett köp. — *Köpsläende*, n. 4.

KÖPSTAD, m. 3. pl. — *städer*. Stad, som ej har stapelstads-rättigheter. — *Ss. K-sbo, -sfolk*.

KÖR (k uttalas hårdt), m. 3. (lat. *Chorus*, af grek. *Choros*, ursprungl.: ringdans under sång) 1) Flere samfällt sjungande personer. — 2) Deras sång. [*Chor, Chör*].

KÖRA, v. a. 2. 1) Medelst tömmar styra hästar, oxar eller andra djur, som draga något slags körredskap. Har till objekt både dragarne och körredskapet, oftast det sednare. *K. hästar, oxar. K. en häst för hårdt. K. en vagn, en kärva, en släde*. — Brukas ofta absolut, t. ex.: *Kör, kusk. K. allt hvad k-s kan. K. hårdt, sakt. K. vilse. Kusken kör bra. Han kör vanligtvis sjelf. K. uppför, utför en backe. K. öfver en bro. K. i åkern, k. åker ell. k. åkern, plöja*. — *K. af vägen*, taga af från vägen. *K. af*, bryta af något under hjul eller medar, under det man kör. *K. bort. K. efter någon*, efteråt; *k. efter någon*, för att hämta honom. *K. emot*, stöta emot med vagn o. s. v., då man kör; *åfv. (fig. fam.) råka ut för motgång*, blifva tuklad, tillrättvisad, o. s. v. *K. fast*, fastna med vagn o. s. v., då man kör; *åfv. (fig. fam.) råka fast*, råka illa ut, staka sig. — *K. fram*, se *Framköra*. — *K. förbi, före. (fig. fam.) K. före*, visa vägen, vägleda, vara den förste att göra något. — *K. ihjél en häst*, köra den så hårdt, att han deraf dör. — *K. ihöp*, köra fast med en annan mätande. — *K. in*, se *Inköra. K. in hos någon*, köra in på ens gård, för att der stiga af och gå in. — *K. ned*, se *Nedköra. K. ned*, åfv. nedsjunka genom bristande is, i gytta, o. s. v. — *K. om*, köra förbi; *åfv. plöja om*. — *K. omkäll*, (neutralt) stjelpa med kördon; (aktivt) kullstörta något, i det man kör vagnen deremot. — *K. på*, köra fort eller fortare. — *K. sönder*, orsaka, att något går sönder under körning. — *K. tillbaka, ändan*. — *K. upp, ut*, se *Uppköra, Utköra*. — *K. öfver*, se *Öfverköra*. — 2) Föra, forsla med kördon. *K. någon till ett ställe. Jag skall k. er dit. K. skjuts, skjutsa. K. vatten, sand*. — *K. bort, in, ned, öpp, ut*, se *Bortköra, sec.* — 3) a) Drifva, jaga, fösa. *K. boskopen till brunnen. K. en utför trapporna. K. en dräng ifrån, ur tjensten. K. bort, hem, ihöp, in, ned*, se *Bortköra, sec. K. tillbaka, ändan*, se *Bortköra, Bortdrifva. K. upp*, uppdrifva. *K. ut*, se *Utköra*. — b) (om hundar) Drifva. — 4) (fig. fam.) Tvinga. *K. någon att arbeta, att tåga*. — 5) Gifva stark fart, rörelse åt ett föremål; drifva. *K. en knif i väggen*, drifva den in i väggen. *K. värjan i en. K. handen i fickan. K. hufvudet i väggen. (fig. fam.) K. i en något*, tvinga en att förtära, nedsvälja något. *K. ihöp*, se *Höpdrifva. K. in*, indrifva, instöta. *K. till*, stöta till, gifva en villdsamt slåt. *K. upp*, uppdrifva, uppstöta. *K. ut*, utdrifva, utstöta. — V. n. 1) Åka, fara. *Jag ämnar i morgon k. till staden. K. vilse*. — 2) Drifvas, röras med stark fart. *Udden körde fast i dörren*. — *K-nde*, part. pres. *Komma k.*, komma, nal-kas, åkande i vagn, släde. — *Körd*, part. pass. *Den vagnen är ännu ej k. Hästar, som ej*

äro k-a, ej inkörda. *Hästen är nyss k.*, har nyss blifvit fränspäd.

KÖRANDE, n. 4. Handlingen, då man kör (för bem. 1, 2 o. 3).

KÖRARE, m. 3. En, som kör. Brukas nästan endast i sammansättningar, t. ex.: *Utkörare*.

KÖRBÄNA, f. 1. Den del af en väg, isynn. af en bro, som är ämnad för körande (i motsats till trottoarerna).

KÖRBÄR, a. 2. Som kan köras. (Topogr.) *K. sluttning*, då anlaget är omkring 42 gånger höjden, eller lutningsvinkeln 4°. *Längslatt*.

KÖRDON, n. 3. Se *Körredskap*.

KÖRFVEL, m. sing. En apoteks- och köksväxt af de Parasollblommige. *Scandix Cerefolium. Spansk K.*, allmänt i trädgårdar odlad köksväxt, med hvita blommor. *S. odorata*. — *Skrifves åfv. Kyrfvel*.

KÖRFÄGEL, m. 2. pl. — *fåglar*. Se *Frak-fågel*.

KÖRNA (k hårdt), v. a. 1. (af *Korn*) Krossa till helt små korn, groft pulverisera. — *Kör-nande*, n. 4.

KÖRNARE (k hårdt), m. 3. (tekn.) Konisk stålspets, som begagnas till att utmärka den punkt, der en horrspets bör träffa.

KÖRNING (k hårdt), f. 2. Förfarandet, då man körnar.

KÖRNING (tj)örning), f. 2. 1) Se *Körande*.

— 2) Särskilt gång eller vägstycke, som man kör.

Vagnen kostar så och så mycket för hvarje k.

KÖRPORT, m. 2. Port, som begagnas att köra igenom (till skillnad ifrån Gångport).

KÖRREDSKAP, m. 5. Redskap, som begagnas att köra med, såsom vagnar, kärror, slädar, o. s. v.

KÖRSBÄR, n. 5. Bär af Körsbärsträdet. — *Skrifves äfven Kersbär*. — *Ss. K-skärna, -sgelé, -sglass, -skonserv, -ssaft*.

KÖRSBÄRSBRÄNNVIN, n. 3. Brännvin, satt på torkade körsbär.

KÖRSBÄRSKÅDA, f. 1. Kåda af Körsbärsträdet. — *Benämningen mindre egentlig*.

KÖRSBÄRSKOG, m. 2. En mängd sammaväxande körsbärstid. — *Benämningen mindre egentlig*.

KÖRSBÄRSOPPA, f. 1. Soppa, lagad af körsbärsaft eller torkade körsbär.

KÖRSBÄRSTRÄD, n. 5. Fruktträd med små röda, välsmakliga bär, nu allmänt odladt; växer vildt vid Kerasos i Mindre Asien, hvaraf namnet. *Prunus Cerasus*. — *åfv. Kersbärströd*.

KÖRSBÄRSVIN, n. 3. Fruktvin, tillredt af jäst körsbärsaft.

KÖRSEL, (tj)ör'sel, m. sing. Körning. *Under k-n till staden. K. af kol, jern*.

KÖRSLÅ, f. 1. pl. *körslår*. Körning för en gång, ett gifvet vägstycke, eller med saker till bestämd ort. — *Har sammansättningen Dagsverkskörsla*.

KÖRSNÄR, (tj)ör'snär, m. 3. (t. *Kürschner*) Se *Buntmakare*.

KÖRSVEN, (tj)ör'svän, m. 3. Den, som kör en vagn, helst vid skjutning.

KÖRTEL, (tj)örtel, m. 2. pl. *körtlar*. 1) (anat.) Liten mjuk, svampaktig kroppsdel, sammånådad af flera slags rör, och som tjänar att ur de närliggande kroppsdelarna samt ur blodmassan ut-suga och afskunda åtskilliga safter. — 2) (bergv.) Strödd malmmassa på ett enstaka ställe i hufvud-bergarten. — *Ss. K-aktig, -formig*.

KÖRTELBÖLD, m. 3. Böld, som har sitt läge vid en körtel.

KÖRTELHÄRDNAD, m. 3. Härdnad vid och omkring en körtel.

KÖRTELSVULLNAD, **KÖRTELSVULST**, m. 5. Svulst vid och omkring en körtel.

KÖRTELVERK, n. 5. (bergv.) Så kallas de malmer, som icke förekomma i ordentliga gångar eller fält, utan finnas inströdda här och der i hufvudbergarten, utan någon ordning.

KÖRTELVIS, adv. (bergv.) I körtlar.

KÖRVÄG, m. 2. Körbar väg.

KÖTT, n. sing. 1) a) I allm. De betäckande mjuka delarne på en människo- eller djurkropp, med undantag af kärl och nerver, ligamenter och hud. I detta afseende skiljer man emellan Muskel-, Körtel-, Tandkött, o. s. v. *Fäst i k-et. Skära i sjelfva k-et. (Talesätt) Få k. på sig*, blifva hullig. *Död k.*, se *Dödkött*. (Fig.) *Han är af mjöl k. och blod*, är en afkomma af mig. *Vara af k. och blod*, hafva meniska begärelser, liksom andra människor. — b) (i inskränkare mening) Muskelerna med deras muskulösa substans. — 2) (såsom näringsmedel) Alla mjuka kroppsdelar utom incofivorna, men isynnerhet muskel-köttet. *Färskt, salt k. Kott, rökt k. Åta k.* — 3) Det mjuka, saliga, fibrösa innammet i vissa slags frukter. — 4) (fig. bibl.) a) Allt hvad som till har, isynnerhet människan. *Allt k. är kö*, allt levande måste dö. *Bli k., komma i k-et*, blifva människa. — b) Snligheten, det sinliga hos människan. *Korsfästa sitt k.*, kufva sina lustar och begärelser. *Ändan är villig, men k-et är svagt*, viljan är god, men begärelsen är för stark. *K. och blod hafva dig det icke uppenbarat*, det är icke det sinliga, kroppsliga, som uppenbarat dig det. — *Köttens*, gam-genit. def. i st. f. *Köttets*, t. ex. *Köttens begärelse, lustar*, de sinliga begärelserna, lustarne. — *Ss. K-aktig, -aktighet, -bit, -fat, -full, -fullhet, -hud, -klump, -lös, -löshet, -remsa, -rätt, -stycke*.

KÖTTBALJA, f. 1. Balja, hvari kött insaltas eller blifvit insaltadt.

KÖTTBOD, f. 2. Bod, der kött af slaglade kreatur hålles till salu.

KÖTTBRÄCK, n. 3. (med.) Uppdrifning af ena testikeln, med förändrad konsistens.

KÖTTBULLE, m. 2. pl. — *bullar*. I smår stekt bulle af kott eller rätt, finhackadt kött, blandadt med rifvet bröd, ägg, salt och kryddor.

KÖTTDAG, m. 2. Dag i veckan, då man efter antagen matordning får kött till middagen.

KÖTTDAGER, a. 2. (fam.) Som har mycket kött; fet, korpulent.

KÖTTED, (tj)ötted, m. 3. Grof ed.

KÖTTEXTRAKT, (tj)öttäxtrækt, n. sing. (kem.) Benämning på åtskilliga extraktlika ämnen, som befinna sig upplösta uti alla kroppens vätskor, och isynnerhet erhållas i mängd utur de vätskor, man pressar utur färskt kött.

KÖTTFLUGA, f. 1. Ett slags fluga, stor, grå, med svarta streck och fläckar; larfven liknar en hvit mask. *Musca carmaria*.

KÖTTFÄRG, m. sing. Sådan färg, som huden på köttiga delar af människokroppen har.

KÖTTFÄRGAD, a. 2. Som har köttfärg.

KÖTTGÄFFEL, m. 2. pl. — *gafflar*. Stor jerngaffel, som nyttjas vid köttkokning till att vända köttet i grytan eller upptaga detsamma.

KÖTTGRYTA, f. 1. 1) Gryta, hvari kött kokas. — 2) Så mycket kött, som på en gång kokas i en gryta. *De uppåto en hel k.*

KÖTTHUD, f. sing. Hud, som betäcker kött.

KÖTTIG, a. 2. 1) Köttaktig. — 2) Köttfull.
KÖTTIGHET, f. 3. Köttfullhet.
KÖTTKNIF, m. 2. pl. — *knifvar*. Stor knif, som nyttjas till köttskärning, i köket.
KÖTTKORF, m. 2. pl. — *korfvar*. Korf af hackadt kött.
KÖTTLAKE, m. sing. Lake på insaltadt kött.
KÖTTLAPP, m. 2. Helt litet stycke af lefvande kött, t. ex. vid sargning, o. s. v.
KÖTTMAT, m. sing. Sådan slags mat, som består af kött, vare sig kokt, salt eller rökt, eller deraf gjorda tillredningar.
KÖTTMÅNGLARE, m. 3. En, som säljer kött.
KÖTTPASTEJ, tjö'ttpastaj', m. 3. Pastej, tillredd af kött.
KÖTTRULAD, --äd, m. 3. (kok.) Rulad, tillredd af kött.
KÖTTRÖD, a. 2. Af samma röda färg som kött.
KÖTTSIDA, f. 1. (garf.) Den sidan af en hud, som varit värd inåt kroppen.
KÖTTSKRÅDE, n. 4. Hyvad som skrädes af kött, innan det lagas till mat.
KÖTTSLIG, a. 2. 1) Som sker genom, med kroppen. *K. beblandelse. K-t umgänge.* — 2) Sinlig. *K. lusta.* — 3) Genom blodsband förenad. *K-a syskon*, syskon af samma far och mor. *K. kusin*, södd af köttslig bror eller syster till ens far eller mor.

KÖTTSLIGT, adv. På köttsligt sätt. *K. be-blanda sig med någon.*
KÖTTSOPPA, f. 1. Soppa, kokad på kött.
KÖTTSPAD, n. 3. Vatten, hvori kött blifvit kokadt.
KÖTTSVULST, m. 3. Köttaktig vulst.
KÖTTSÄR, n. 3. Sår i sjelfva köttet.
KÖTT-TAXA, f. 1. Taxa på kött, som gäller till efterlefnad för slaglare och köttmånglare i en stad.
KÖTT-TORG, n. 3. Torg, der blott kött försäljes.
KÖTT-TRÅD, m. 2. Trådlik del i köttet hos människor och djur. — *Syn.* Fiber.
KÖTT-TUNNA, f. 1. 1) Tunna, hvori kött är insaltadt. — 2) Tom tunna, som dertill varit begagnad eller vanligen begagnas.
KÖTT-TÅGA, f. 1. Se *Muskel*.
KÖTTVARA, f. 1. Olika slags kött, såsom föremål för handeln.
KÖTTVÅG, m. 2. Våg, hvarpå kött väges.
KÖTTVÄXT, f. 3. Köttig utväxt på mennisko- eller djurkropp.
KÖTTÄTANDE, n. 4. Ätande, förtäring af kött. *K. är i katolska länder förbjudet i fastan.* — *Adj.* 1. 1) Som äter kött. — 2) (nat. hist.) Som lefver endast af kött. *K. djur.*
KÖTTÄTARE, m. 3. En, som äter kött.
Stark k., som vanligtvis äter mycket kött.

Slut på Förra Delen.

RÄTTELSER:

Sid. 27, spalten 2, raden 30 nedifrån, bör läsas: AFBÖJA. — 35, 2, 15 uppförån: A, höjdt en half ton. — 61, 1, 21 o. 22 n.: altarklädet. — 61, 2, 7 n.: der alenskiifer brytes. — 65, 2, 28 n.: icke plur. — 68, 2, 52 n.: hvarigenom två eller flera. — 77, 2, 54 n.: v. n. 1. — 79, 2, 46 n.: förordnande ej kommer i fråga. — 87, 2, 28 n.: bröder föra. — 88, 2, 11 n.: nom. prop. — 90, 2, 26 n.: Af en arms längd. — 104, 1, 20 n.: n. 4. — 193, 1, 29 n.: n. 4. — 198, 2, 5 u.: m. 2. — 214, 2, 49 n.: n. 3. — 216, 2, 22 n.: m. 3. — 234, 2, 53 n.: v. n. 5. — 264, 2, 52 n.: f. 2. — 275, 2, 15 n.: om ryggen på buraren. — 290, 1, 14 u.: Nordamerikanska hvita, m. fl. — 298, 2, 26 u.: m. 3. — 314, 2, 29 n.: kvig fängbålot holdgna. — 315, 2, 21 n.: n. 3. — 315, 2, 25 u.: f. 2. — 375, 1, 47 u.: f. 2. — 389, 1, 27 n.: adjektivt, t. ex.: — 431, 1, 18 o. 19 n.: Sand, blandad med glimmer. — 437, 2, 6 u.: FLYTTSTJERNÄ, f. 1. Rörlig stjärna. Motsats till Fixstjärna. — 434, 2, 15 n.: sig under fredstid befinner. — 493, 2, 4 n.: Öfverdrivet begärlig. — 504, 2, 9 n.: FELLBORDANDE. — 520, 1, 16 u.: n. 3. — 566, 2, 27 n.: Året före det förra.
 Vid tryckningen hafva, på några ställen i början af arbetet, prickarne öfver bokstafven Å affallit. Äfven anmärkes, att några få substantiver med ändelsen --ad, såsom *Bonad, Byggnad*, orätt blifvit betecknade såsom femininaer, då de, i likhet med alla sådana ord, och i öfverensstämmelse med fornspråket, böra anses för maskulinaer.